T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Türk Dili ve Edebiyatı 11

Kavram Öğretimi Kitabı

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Türk Dili ve Edebiyatı 11

Kavram Öğretimi Kitabı

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Hazırlayanlar

Kitabı hazırlayan yazar isimleri çalışma sayfalarının sonunda listelenmiştir.

Editör

Dr. Kubilay ÜNSAL
Soner SAVAK
Yunus SEYLAN

Dil Uzmanı

Ahmet YALÇİN
Sami DEMİRBAĞ

Program Geliştirme Uzmanı

Hasan NASIRCI

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı

Rahime EKER

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Gülseren TOPUZ

Sorumlu Grafik Tasarım Uzmanı

Sevgi KIRMACI

Görevli Grafik Tasarım Uzmanları

Adem GÜNEŞ, Adem KURBAN, Ahmet Kemal KAVUKÇU
Cenk Özgür BAŞKAYA, Elif IŞIK, Emre GÖKÇE
Eyüp DUMAN, Songül TOPCU, Yusuf DEMİR

© MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Öğretim Programları ve Ders Kitapları Daire Başkanlığı

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Öğretim Programları ve Ders Kitapları
Daire Başkanlığı

Bireyin ve toplumun gereksinimleri, hayatın her alanında ortaya çıkan yenilikler ve gelişmelere bağlı olarak hızla değişmektedir. Bu durum, öğrenme ve öğretme sürecinin de ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden yapılandırılmasını gerekli kılmaktadır. *Kavram Öğretimi Kitabı* öğrencilerin derslerde öğrendikleri kavramlara dair yanılgıları tespit edip gidermek, kavram karmaşalarının önüne geçmek ve kavrama dair bilgilerini pekiştirmek maksadıyla tasarlanmıştır. Bu kitapta öğrencilerin derslerde öğrendikleri kavramları konu içeriğine uygun olarak ele alan ve farklı seviyelerde hazırlanmış etkinlikler yer almaktadır. Etkinliklerin ilgi uyandıracak düzeyde ve dikkat çekici olmalarına özen gösterilmiştir. Bazı etkinliklerde ele alınan kavram günlük hayatla ilişkilendirilmiş; kültür, sanat, bilim ve teknolojinin söz konusu kavramla olan bağı ortaya konmuştur. Böylelikle öğrencilerin kavramı içselleştirip kavrama yönelik edindiği bilgilerin kalıcı olmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Kavram Öğretimi Kitabı'nda ele alınan kavrama dair bilgileri hatırlatmak ya da bilgi eksikliğini, karmaşayı veya yanılgıyı ortaya çıkarabilmek için kavram haritaları, bilgi haritaları, düşünce haritaları, kavram karikatürleri, kavram çözümleme tabloları ve kavramla bağdaşan, sezgi uyandıran, çağrışım kurulabilecek görsellere yer verilmiştir. Etkinliklerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yardımcı nitelikler taşımasına özen gösterilmiştir. Böylelikle öğrencilerin kavrama dair bilgilerini sorgulamaları, karşılaştırmaları, değerlendirmeleri ve neden sonuç ilişkisi kurarak kavramları özümsemeleri amaçlanmıştır. Hazırlanan etkinliklerde anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlamak, kavramlar arasındaki ilişkileri somutlaştırmak ve derslerde öğrenilen kavramların hayatın farklı alanlarındaki kullanımlarını yansıtabilmek hedeflenmiştir.

Kavram Öğretimi Kitabı'ndaki etkinlikler öğrencilerin hatalarını görmelerine, eksik bilgilerini tamamlamalarına, öğrendiklerini pekiştirmelerine yardımcı olacaktır. Öğrendiklerini derslerinde ve günlük yaşamda kullanabilen öğrencilerin eğitim süreçlerinde ve meslek hayatlarındaki başarı düzeyi yükselecektir. *Kavram Öğretimi Kitabı*'nın öğrencilerimize faydalı olması dileğiyle...

KAVRAM ÖĞRETİMİ

ÇALIŞMA LİSTESİ

1. ÜNİTE GİRİŞ

Etkinlik No	Kazanım No	Etkinlik Adı	Sayfa No
1	A.4.11	Klasisizm Anahtarı	3
2	A.4.11	Hissediyorum, Hayal Ediyorum; Öyleyse Varım	5
3	A.4.11	Gerçek ve Doğal	7
4	A.4.11	Akıma Göre	9
5	A.4.11	Şiirde Tasvir ve Musiki	11
6	A.4.11	İzlenim-Dışavurum	13
7	A.4.11	Sanattan Edebiyata	15

2. ÜNİTE HİKÂYE

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
8	A.4.12	Uyumsuz	17
9	A.4.12	Örnekler Kimin?	19
10	A.4.12	Hangisi Toplumcu?	21
11	A.4.12	Toplumcu Gerçekçi Hikâyenin Özelliklerini Öğreniyorum	23
12	A.4.12	Ruhu Dinlendiren Hikâyeler	25
13	A.4.12	Vatan İçin!	27
14	A.4.12	Hangisi Daha Modernist?	29
15	A.4.12	Modernist Hikâye Nedir?	31
16	A.4.16	Yüklemi Buluyorum	33
17	A.4.16	Özneleri Görmek	35
18	A.4.16	Cümlenin Temelleri	37

3. ÜNİTE ŞİİR

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
19	A.1.4	Nazım Çubukları	39
20	A.1.4	Serbest Yazıyorum	41
21	A.1.4	Nesir mi, Nazım mı?	43
22	A.1.8	Katkısız Şiir	45
23	A.1.8	Gizemli Anlatım	47
24	A.1.4	Şiir Gibi Hikâye	49
25	A.1.12	Nesneyi Bul	51
26	A.1.12	Kedi Merdivende	52
27	A.1.12	Zarf Tümlecini Buluyorum	54

4. ÜNİTE MAKALE

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
28	A.4.2	Bilim ve Makale	56
29	A.4.2	Edebî Makaleyi Kavrayalım	58
30	A.4.2	Makale	60
31	A.4.15	Nesne, Dolaylı Tümleç ve Zarf Tümleci	62

5. ÜNİTE SOHBET/FIKRA

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
32	A.4.2	Sohbet Türünü Tanıyalım	64
33	A.4.2	Onun Köşesi	66
34	A.4.2	Benzer ama Farklı	68
35	A.4.2	Cümlenin Ögeleri	70

6. ÜNİTE ROMAN

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
36	A.2.12	Beni Bana Gösteren	72
37	A.2.12	İnsan Roman İçinde	74
38	A.2.12	Toplum ve Roman	76
39	A.2.12	Dağların Ardındaki Yaşam	78
40	A.2.12	Anadolu'nun Anahtarı	80
41	A.2.12	Türk-İslam Romanı	82
42	A.2.12	Modern Çizgiler	84
43	A.2.12	Modernist Romanın Özellikleri	86
44	A.2.16	Karışık Anlamlar	88
45	A.2.16	Anlamsal İncelikler	90

7. ÜNİTE TİYATRO

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
46	A.3.2	Oyuna Gelin	92
47	A.3.2	Absürt Tiyatro	94
48	A.3.14	Bağlaşıklık Olmazsa	96
49	A.3.14	Doğru Bağla, Sağlıklı Düşün!	98

8. ÜNİTE ELEŞTİRİ

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
50	A.4.2	Eleştirinin Dünü	100
51	A.4.2	Cumhuriyet Dönemi Eleştirmeni	102
52	A.4.15	Doğru Yazalım	104

9. ÜNİTE MÜLAKAT/RÖPORTAJ

Çalışma No	Kazanım No	Çalışmanın Adı	Sayfa No
53	A.4.2	Sordum, Söyledi	106
54	A.4.2	Gez, Araştır, Sor	108
55	A.4.2	Sormak ve Anlatmak	110
56	A.4.15	Yanlış Anlaşılmasın	112

EKLER

Cevap Anahtarı	114
Kaynakça	127
Görsel Kaynakçası	130

"Etkinlik Listesi" sayfasında etkinlik isimlerini tıklayarak etkinlik sayfasına, etkinlik sayfalarında "Ortaöğretim Genel Müdürlüğü" yazısını tıklayarak "Etkinlik Listesi" sayfasına kolayca ulaşabilirsiniz.

Etkinlik sonlarındaki karekodları okutarak etkinliklere ve cevap anahtarlarına online olarak ulaşabilirsiniz.

Sayfa numaraları yanındaki bu işaret etkinliğin arka sayfada devam ettiğini gösterir.

Etkinlik uygulama süresini gösterir.

1. ÜNİTE *: **GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları***
Kavram : Klasisizm
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**KLASİSİZM ANAHTARI**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Klasisizmin genel özelliklerine dair çıkarımlarda bulunabilme.*	

***Yönerge**: Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

Görsel: XIV. Louis

KLASİSİZMİ HAZIRLAYAN ORTAM

Klasik akım her şeyden önce mutlak krallık devrinin açtığı bir çığırdır. Fransa'da XIV. Louis (Lui), bütün derebeylerini dize getirmiş ve Tanrı'dan aldığı iddia edilen haklarla tartışmasız bir egemenlik kurmuştur. Saray ve salon hayatı çok parlak ve ihtişamlıdır. İlim, sanat, zarafet bayrağı olan bu salonlarda her davranış ve her söz usul ve nizama bağlanmıştır.

(…)

Bu çağ Fransız aydınlarının hayran oldukları ideal varlık "seçkin insan" tipidir. Bu tip, iyi giyimli, hareket ve sözlerinde ölçülü, kibar, görgülü ve zariftir. Antikiteye hayran ayrıca sağduyu ve mantık timsalidir. Seçkin insan, mükemmele varan zevki ile klasik akımın sanattaki modeli ve muhatabı olmaktadır.

Ahmet Kabaklı, Türk Edebiyatı I

HORACE

MÖ VII. asırda İtalya'da iki bağımsız şehir vardır: Roma ve Albe. Bu şehirlerin halkı birbirlerinden kız alıp vermek yoluyla akraba olmuşlardır. Buna rağmen Romalılık ve Albelilik devam etmekte ve her iki şehir, birbirini kendi hâkimiyeti altına almak istemektedir.

Albe'de Küryaslar denilen asil bir aile vardır. Bu ailenin kızı Sabin, Romalı bir kahramanla evlenmiş, Romalı olmuştur. Sabin'in kocası, Romalı Horace (Horas) ailesinin üçüncü oğludur.

Sabin, Roma ile Albe arasında bir savaş olmasını istemiyor. Çünkü bu harbi Roma kazanırsa asıl vatanı Albe esir olacaktır. Harbi, Albe kazanırsa aynı felaket Roma'daki kocasının başına gelecektir. Bu harbi istemeyen biri de Horasların kız kardeşi Camille'dir (Kamil). Çünkü o da Küryaslardan biriyle nişanlıdır.

Horace Kardeşler'in üçüncüsü, harpten endişe duyan kız kardeşine bu münasebetle şu sözleri söyler:

— Metin olunuz ve benim kız kardeşim olduğunuzu ispat ediniz. Eğer savaşı nişanlınız kazanır ve beni öldürürse onu vatanına karşı vazifesini yapmış bir kahraman gibi karşılayınız.

(…)

Corneille (Korney), Horace

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

antikite: İlk Çağ.

1. Aşağıdaki bilgi haritasında anahtar dişlerine denk gelen boşlukları uygun ifadelerle tamamlayınız.

Ortaya çıkış XVII. yüzyıl Fransa'sıdır.
Sanatta ..... ve ..... etkisindedir.
Hâkim değerler akıl, sağduyu ve ahlaktır.
Konular ..... ve ..... den alınır.
Kahramanlar ..... , ... ve ..... den seçilir.
Dil ve anlatımda ..... ve ..... esastır.
Öncelenen sanatsal kaygıdır.
Değerler ..... dir.

2. Klasisizm, sanatta güçlü bir estetik düzeye katı kurallarla ulaşmayı öngörmüştür. Sizce bu akımın aşağıda yer alan bazı ilke ve kurallardaki ısrarı, eserlerin kalıcılığını etkilemiş midir? Yazarlar eserlerini kalıcı kılmak için ilke ve kurallara bağlı kalmalı mıdır? Yorumlayınız.

açıklık | özlülük | görgü kurallarına uygunluk | üç birlik kuralı | gerçeğe benzerlik

.....
.....
.....
.....
.....

3. Cemil Meriç'in "Klasisizm müeddeptir (edepli), 'ben'i teşhir etmez." sözünden hareketle klasisizmden etkilenen yazarların kişiliklerini eserlerine yansıtıp yansıtmadığını gerekçelendirerek açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

1. ÜNİTE ***: GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları***
Kavram *: Romantizm*
Genel Beceriler *: Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri *: Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**HİSSEDİYORUM, HAYAL EDİYORUM; ÖYLEYSE VARIM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Romantizm akımının genel özelliklerini ve ortaya çıkış nedenlerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyup bilgi haritasını inceleyiniz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

GÖL

Ebedi gecesinde bu dönüşsüz seferin
Hep başka sahillere doğru sürüklenen biz
Zaman adlı denizde bir gün, bir lahza için
Demirleyemez miyiz?
(…)
Birden şu yeryüzünün bilmediği bir nefes
Büyülenmiş sahilin yankısıyla inledi
Sular kulak kesildi, o hayran olduğum ses
Şu sözleri söyledi;
"Zaman, dur artık geçme, bahtiyar saatler, siz
Akmaz olunuz artık!
En güzel günümüzün tadalım o süreksiz
Hazlarını azıcık!
Ne kadar talihsizler size yalvarır her gün,
Hep onlar için akın;
Günleriyle birlikte dertlerini götürün,
Mesutları bırakın.
Nafile isteyişim geçen saniyeleri;
Akıp gidiyor zaman.
Geceye: "Daha yavaş!" deyişim boş; tan yeri
Ağaracak birazdan.
(…)
İnsan için liman yok, sahil yok zaman için,
O geçer, biz göçeriz!.."
Nasıl olur kalmasın bir iz avucumuzda?
Nasıl yok olur her şey büsbütün silinerek?
Demek vefasız zaman o demleri bir daha
Geri getirmeyecek?
Loş uçurumlar: mazi, boşluklar, sonrasızlık,
Acaba neylersiniz yuttuğunuz günleri?
Alıp götürdüğünüz derin hazları artık
Vermez misiniz geri?
Ey göl! dilsiz kayalar! mağaralar! kuytu orman!
Siz ki zaman esirger, tazeler havasını,
Ne olur, ey tabiat o günlerin saklasan
Bari hatırasını!
(…)

Alphonse De Lamartine, Göl

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

ROMANTİZM

- Klasisizmin katı kuralcılığına tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- Akıl ve sağduyunun yerini duygu ve hayaller almıştır.
- Doğaya yönelme isteği vardır.
- Romantik yapıtlarda iyi-kötü çatışması ön plandadır.
- Eserlere karamsarlık, kötümser hava hâkimdir.
- Toplum için sanat ilkesine uyulmuştur.
- Din olgusu önemsenmiştir.
- Klasisizmden farklı olarak sıradan kişilere yer verilmiştir. Kişiler, tip yerine karakter özelliği gösterir. İyiler hep iyi, kötüler hep kötüdür.
- Yunan-Latin kaynaklarından alınan konuların yerini tarihten ve günlük yaşamdan seçilen konular almıştır.
- İnsan ve sanatkâr merkezdedir.
- Bireysel ve lirik özellikler taşır.
- Tesadüflere ve olağanüstülüklere çokça yer verilmiştir.
- Tasvirlere çok yer verilmiştir.
- "Dram" türü ortaya çıkmıştır.

1. Okuduğunuz metinde romantizmin hangi özelliklerini görüyorsunuz? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Romantik sanatçılar lirik şiiri tercih etmiş, tiyatroda ise dram türünü ortaya çıkarmışlardır. Sizce bunun sebebi ne olabilir?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Romantizmin özelliklerine uygun olan cümlelerin karşısına (✓) işareti koyunuz.

İfadeler	İşaret
Gözyaşları arasından gerçekler görülmez, gerçeklerin tek anahtarı akıldır.	
Hayat her zaman sistemli ilerlemez, çoğu zaman hayatın yolunu tesadüfler çizer.	
Roman kahramanı önceleri bir kötülük timsali iken yaşadıkları onu değiştirmiş ve iyi bir insan olmayı seçmiştir.	
Kurallar olmadan halay bile çekemezsiniz.	
İnsan, doğanın bir parçasıyken edebî eserin doğadan söz etmemesi mümkün değildir.	
Hep umut dolu olmalı insan, eserler hep mutlu sonla bitmeli.	
Bu sanatçı için hayat, ak-kara çatışması üzerine kurulu olduğu için eserlerinde de hep bir çatışma vardır.	
Sanatçı, din olgusunu önemsemeli ve eserlerinde buna yer vermelidir.	
Hayalleri olmayan insan, kanatsız kuş gibidir.	
İnsanın doğru tercihler yapmasını sağlayan duyguları değil sağduyusudur.	
Sanat eseri yerli ve millî olana yönelmelidir.	
Bu şiirde hüzün ön plandadır. Işıktan çok karanlığı, yeşilden çok sarıyı görürüz.	
Sanatçı bireyselliği bir kenara itmeli, eserlerinde karakteri değil tipi ön plana çıkarmalıdır.	

Hazırlayan: *Birkan OLGÜNER*

1. ÜNİTE *: **GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları***
Kavram : Realizm, Natüralizm
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**GERÇEK VE DOĞAL**	*15 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Realizm ve natüralizmin genel özelliklerini ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Realizm ve natüralizm ile ilgili aşağıda verilen anahtar kelimeleri inceleyerek soruları cevaplayınız.*

1. Anahtar kavramlardan hareketle tablodaki yargıların hangi akıma karşılık geldiğini boş bırakılan yere yazınız.

.....	.....
I. • Aynı şartlar altında aynı sebepler, daima aynı sonuçları doğurur. • İnsan; fizyolojik yapısıyla, irsiyetiyle, yaşadığı çevreyle ve aldığı eğitimle anlatılır. • XIX. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Bu akıma göre sanat doğanın kopyası olmalıdır. Sanat, bilimsel gereklik ve deney metodunu esas alan anlatma anlayışıdır. • Manevi, ruhi, ahlaki değerleri yok saymak, toplumdaki inançsızlık, bu anlayışı benimseyenleri kötümserliğe iter. • Deneysel roman, sosyoekonomik çevreyi ve biyolojik bir varlık olan insanı gözlemler. Yazar gözlemleri sonucunda doğruluğundan şüphe edilmeyen bir hipotez meydana getirerek eserinde sonuca ulaşır. • Sanatın, bireyin ve toplumun gerçekliğini tüm çirkinliğiyle, kusurlarıyla ve zaaflarıyla ortaya koyar. • Sanatkârane üslup gerçekliği gölgeleyebilir. Bu nedenle sanatçı, kahramanları kendi toplumsal statülerine uygun konuşturur.	

2. Aşağıda verilen metinlerin realizm ve natüralizm akımlarından hangisine uygun düştüğünü altlarında verilen boşluğa yazınız.

MADAM BOVARY

(…)

Emma, havanın iyi olduğu günler bahçeye inerdi. Kırağı lahanalar üzerinde, uzun parlak ipliklerle birinden diğerine geçen gümüş kabartmalı bir dantel örerdi. Kuşların sesi duyulmuyordu, her şey uykudaydı sanki; çardağın üzerindeki dallar samanla örtülüydü, yaklaşıldığında çok ayaklı tespih böceklerinin üzerinde dolaştığı görülen asma dalları, duvar saçağının altında hasta bir yılan gibiydi, çamlıkta çitin yanında oturmuş dua kitabını okuyan üçgen şapkalı papaz heykelinin sağ ayağı kırılmıştı, alçı yüzeyi de don yüzünden pul pul dökülmüş, uyuzun yol açtığı beyazlıklar gibi yüzünde lekeler oluşmuştu.

(…)

Gustave Flaubert, Madam Bovary

.....

GERMİNALE

(…)

On beş gün daha geçti. Ocak ayının ilk günleriydi, uçsuz bucaksız ova buz gibi bir sisle kaplanmıştı. Yoksulluk iyice artmıştı, her geçen saat daha da büyüyen açlık yüzünden işçi mahallelerinde insanlar can derdindeydi. Enternasyonal'in Londra'dan gönderdiği dört bin frank üç günlük ekmek parasını bile karşılamamıştı. Daha sonra hiçbir yardım gelmemişti. O büyük umudun hayal kırıklığıyla sonuçlanması cesaretleri kırıyordu. İşçi kardeşleri bile kendilerini yarı yolda bıraktığına göre şimdi kime güveneceklerdi? Kara kışın ortasında, kendilerini kimsesiz, dünyadan yalıtılmış hissediyorlardı.

(…)

Emile Zola, Germinal

.....

KIRMIZI VE SİYAH

(…)

İnsan şehre girer girmez gürültücü ve korkunç görünüşlü bir makinenin patırtısı ile sersem olur. Her düşüşünde yeri titreten yirmi ağır çekiç, sel suyunun işlettiği çarkla kalkıp kalkıp iner. Bunlardan her biri günde bilmem kaç bin çivi yaparmış. Bu kocaman çekiçlerin düşeceği yere, çabucak çivi şekline giriverecek demir parçacıklarını, güzel ve parlak tenli kızlar koyar. Görünüşte pek ağır olan bu iş, Fransa'yı İsviçre'den ayıran dağlara ilk defa giren gezgini en çok şaşırtan işlerden biridir. Verrieres'e giren yolcu, caddeden geçenleri sağır eden bu güzel çivi fabrikasının kimin olduğunu sorarsa ona yayvan bir konuşma ile şu cevabı verirler: Kimin olabilir? Belediye Başkanımızın!

(…)

Stendhal, Kırmızı ve Siyah
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

.....

1. ÜNİTE *: **GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları***
Kavram : Klasisizm, Romantizm, Realizm, Natüralizm
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma becerisi

Çalışmanın Adı	**AKIMA GÖRE**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Edebî akımların genel özelliklerini ayırt edebilme.*	

KLASİSİZM **ROMANTİZM** **REALİZM** **NATÜRALİZM**

1. Aşağıda edebî akımlarla ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerin hangi akıma ait olduğunu yazınız.

a) Millî diller üzerine oturur ve sanatkâr da kendi millî dilini esas alır. Bu sebeple millî dillerin gelişmesi ve zenginleşmesine büyük hizmetlerde bulunur.

b) Onlar bıkmadan usanmadan tabiata yöneldiler; kırları, ormanları, ağaçları, çiçekleri, kuşları, hayvanları eserlerinde anlattılar.

c) Onlar dış dünyaya, topluma, insana açıktır. Eserlerini inandıkları gerçek anlayışına uygun bir biçimde kaleme alabilmek için gözlemde bulunur, araştırıp soruşturur, bilgi ve belge toplarlar.

ç) Kuralcılık ve kurallara bağlılık akımın temel niteliğidir. Sosyal hayattaki nizam, disiplin ve istikrar arzusu, sanata da yansımış ve sanatta yankı bulmuştur.

d) İnsanı ele almada, onun fizyolojik yapısı, irsiyeti, yaşadığı çevre ve aldığı eğitimi öne çıkarırlar ve bu çerçevede insanın gerçeğine ulaşmaya çalışırlar.

e) Akımın amacı okuyucu/seyircinin sanat eserinden hareketle nasıl olması veya olmaması gerektiğini öğrenmesi; yanlış, aşağı, adî değerlerden uzaklaşarak ideal insanın yüce değerlerine ulaşmasıdır.

f) Değişim süreci içindeki insanın ruhi büyümesini anlatmanın yanında toplumun ve toplum değerlerinin değişim sürecini de anlatmaya veya en azından sezdirmeye çalışırlar.

2. Aşağıdaki metinlerin hangi edebî akımlarla ilgili olduğunu verilen boşluklara yazınız.

I. Metin

Stendhal'de (Stendal) gözlem önemli bir öğedir. Onun romanı objektif bir gözlem romanıdır. Romancı olarak insanları gözler, notlar alır, rastladığı karakterler hakkında fişler düzenler, belgelere dayanır. Ona göre bir roman kahramanı "her şeyden önce kutusundan çıkmış bu fişlerden biridir." Stendhal kendi romanları hakkında: "Büyük bir yol üzerinde gezinen bir aynadır." der. Bu sözler "gerçeğe uyma" kuralını ne dereceye kadar benimsediğinin bir kanıtı olmaktadır. Romancının yazarken kendisinden bir şey katmadığını onun işinin, yolda dolaşan bir kişinin izlenimlerini, gördüklerini, bir ayna gibi yansıtmaktan ibaret olduğunu söylemektedir.

II. Metin

Ulusal kaynaklardan yararlanma konusunda Charles Nodier: (Çarlz Nodiyir) "Yazı yazdığımız dönemin belli başlı özelliklerinden biri, geçmişin anılarını canlandırmak, kendi toplumsal gençliğimizin gelenekleri içinde yaşamaya devam etmek, ulusal eski eserlerimizin tozları içinde, edebiyatımızda ve tarihimizde ihmale uğrayan nitelikleri ve yetenekleri tekrar bulmak konusunda duyulan kaçınılmaz ihtiyaçtır." der.

III. Metin

Hangi konu işlenirse işlensin akıl devamlı olarak duygu, esin ve ruh üzerindeki kontrolü elinde tutmalıdır. Akıl doğru olan şeyi gösterecektir. "Ancak doğru olan şey güzeldir." Aşırılıklardan kurtaracak, doğruyu yanlıştan ayıracak olan akıldır. Bu tutum, (...) yazarlar sanat eseri yaratılırken esinin, hayal gücünün oynadığı rolü görmezlikten geliyorlardı anlamına gelmemelidir. Onlar bu doğal yeteneklerin açıklığı temsil eden akıl tarafından sadece kontrol altına alınmasını savunuyorlardı. Üstelik, sanat eserinin aklın yönetiminde erişeceği gerçek ve güzellik evrensel bir gerçek ve güzellik olacaktır. Çünkü her zaman ve her yerde aynı olacaktır. Akıl geçici öğeleri incelemek yerine, insan psikolojisini, insanın her yerde aynı olan iç dünyasını incelemeye zorlayacaktır. "Öyle ise aklı seviniz. Yazılarınız parlaklık ve değerini her zaman yalnız ondan alsın." der Boileau (Buelo).

IV. Metin

Genel olarak gözlem ve belgelere dayanma ilkesini benimsemekle beraber, "deneysel bilim" yöntemine, hatta Emile Zola'nın (Emil Zola) yaptığı gibi, soya çekim gibi bir bilimsel konuya edebî eserde yer vermekle hem gözleme hem belgelere hem deneye dayanan bir "deneysel roman" türü meydana getirmek istemiştir.

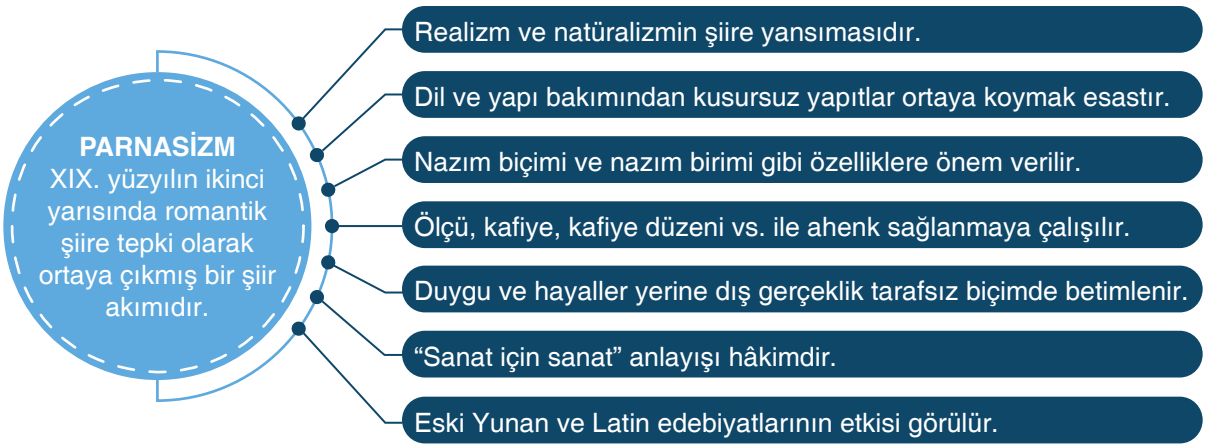
Cemil Göker, Fransa'da Edebiyat Akımları
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Hazırlayan: *Mustafa Asım EKMEKÇİOĞLU*

1. ÜNİTE : **GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları**
Kavram : Parnasizm, Sembolizm
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ŞİİRDE TASVİR VE MUSİKİ**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Parnasizm ve sembolizm akımlarının benzerlik ve farklılıklarını açıklayabilme.	

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri ve bilgi haritalarını inceleyiniz. Metinlerden ve bilgi haritalarından hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

YAĞMUR

Küçük, muttarid, muhteriz darbeler
Kafeslerde, camlarda pür-ihtizâz
Olur dem-be-dem nevha-ger, nağme-sâz
Kafeslerde, camlarda pür-ihtizâz
Küçük, muttarid, muhteriz darbeler

Sokaklarda seylâbeler ağlaşır,
Ufuk yaklaşır, yaklaşır, yaklaşır;
Bulutlar karardıkça zerrâta bir
Ağır, muhtazır dalgalanmak gelir;

Bürür bir soğuk gölge etrafı hep,
Nümâyân olur gündüzün nısf-ı şeb.

Söner şimdi, manzûr olurken demin
Heyûlâsı karşımda bir âlemin.

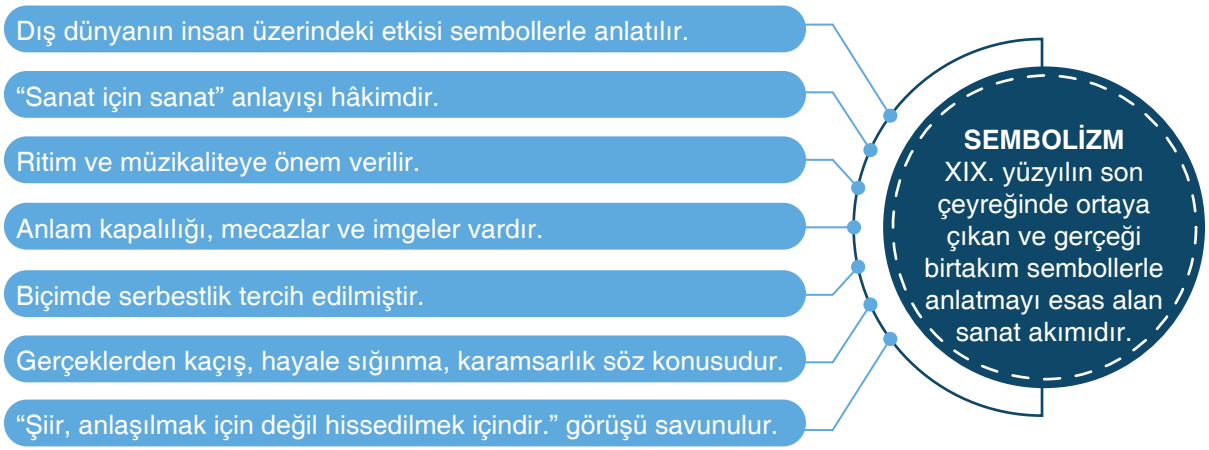
Açılmaz ne bir yüz, ne bir pencere;
Bakıldıkça vahşet çöker yerlere.
(…)

feûlün / feûlün / feûlün / feûl
Tevfik Fikret, Rübab-ı Şikeste

Kelime Dağarcığı:

dem-be-dem: Zaman zaman. **heyûlâ:** Korkunç hayal. **manzûr olmak:** Bakılmak. **muhtazır:** Can çekişen. **muhteriz:** Çekingen. **muttarid:** Tekdüze. **nağme-sâz:** Şarkı söyleyen. **nevha-ger:** Ölü ağlayıcısı. **nısf-ı şeb:** Gece yarısı. **nümâyân olmak:** Görünür olmak, görünmek. **pür-ihtizâz:** Titreyiş dolu, titrek. **seylâbe:** Sel, sel suyu. **zerrât:** Zerreler.

1. *Yağmur* şiiri, parnasizm akımının etkisiyle yazılmıştır. Şiirde bu akımın hangi özellikleri görülmektedir? Açıklayınız.

II. Metin

BİR GÜNÜN SONUNDA ARZU

Yorgun gözlerimin halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyân.
Güller gibi… sonsuz, iri güller,
Güller ki kamıştan daha nâlân;
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kulelerden yine kuşlar
Tekrârını ömrün eder ilân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam,
Âlemlerimizden sefer eyler?..

Akşam, yine akşam, yine akşam,
Bir sırma kemerdir suya baksam;
Akşam, yine akşam, yine akşam,
Göllerde bu dem bir kamış olsam!

mefûlü / mefâîlü / feûlün
Ahmet Haşim, Piyâle
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:
fecr (fecir): Tan, tan kızıllığı. **nâlân:** İnleyici, inleyen. **sırma:** Altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.

2. *Bir Günün Sonunda Arzu* şiiri sembolizm akımın etkisiyle yazılmıştır. Şiirde bu akımın hangi özellikleri görülmektedir? Açıklayınız.

3. İki farklı akımın etkisiyle yazılmış *Yağmur* ve *Bir Günün Sonunda Arzu* adlı şiirler hangi yönlerden birbirinden ayrılmaktadır? Açıklayınız.

1 ÜNİTE ***: GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları***
Kavram : Empresyonizm, Ekspresyonizm
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**İZLENİM-DIŞAVURUM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Empresyonizm ve ekspresyonizm akımlarının genel özelliklerini tanıyıp bu özellikleri edebî metinler üzerinde tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgilerden ve şiirden yararlanarak soruları cevaplayınız.*

EMPRESYONİZM (İZLENİMCİLİK)

1. Varlıkların görünüşü değil bıraktığı izlenimler esastır.
2. Duyular değil hisler önemlidir.
3. Dış dünyaya öznel bakış söz konusudur.
4. Anlatılanlar belli belirsiz, sezdirilerek verilir.
5. Ahenk unsurları önemsenmez.
6. Şiirde mesaj verme amacı yoktur.
7. Anlaşılma kaygısı yoktur.
8. P. Verlaine (Verleyn), A. Rimbaud (Rambo), R. M. Rilke (Rilke) önemli temsilcileridir.

EKSPRESYONİZM (DIŞAVURUMCULUK)

1. Duyguların dışavurumu amaçlanır.
2. Dış dünyanın anlamsızlığı yerine insanın iç dünyası esas alınır.
3. Ruhun isyanı olarak tanımlanır.
4. Fantastik ve korkunç unsurlara yer verilir.
5. Empresyonizme tepkidir.
6. Biçimsel unsurlar önemsenmez.
7. Anlaşılır bir dil amaçlanmaz.
8. F. Kafka, J. Joyce (Coys), T. S. Eliot (Elyıt) önemli temsilcileridir.

ŞİİR SANATI

(…)

Kelime seçerken de meydan senin;
Bile bile bir nebze aldanmalı.
Dumanlısı güzeldir türkülerin;
Öyle hem seçik olsun, hem kapalı.

Güzel gözler tül ardında görünsün,
Gün ışığı titremeli şiirinde,
Ak yıldızlar maviliğe bürünsün
Ilgıt ılgıt sonbahar göklerinde.

Tut belâgati boğazından, sustur,
El değmişken bir zahmete daha gir:
Kafiyenin ağzına da bir gem vur,
Bırakırsan neler yapmaz kim bilir?

(…)

Dağılıp tuzu sabah rüzgârına
Mısraların alsın başını gitsin
Kekik, nane kokaraktan, dört yana...
Üst tarafı edebiyat bu işin.

Paul Verlaine, Fransız Şiir Antolojisi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

belagat: İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği. Bir şeyde gizli olan derin anlam.

1. Okuduğunuz şiirde Paul Verlaine, şiirle ilgili düşüncelerini dile getirmiştir. Aşağıda bu şiirden alıntılanan bazı dizeler verilmiştir. Bu dizelerin empresyonizm (izlenimcilik) akımıyla ilgili verilen özelliklerden hangilerine karşılık geldiğini noktalı yerlere yazınız.

a) "Kafiyenin ağzına da bir gem vur/Bırakırsan neler yapmaz kim bilir": .....

b) "Tut belâgati boğazından, sustur": .....

c) "Güzel gözler tül ardında görünsün/Gün ışığı titremeli şiirinde": .....

ç) "Dumanlısı güzeldir türkülerin/Öyle hem seçik olsun, hem kapalı": .....

d) "Ak yıldızlar maviliğe bürünsün/Ilgıt ılgıt sonbahar göklerinde": .....

2. Aşağıdaki tabloda verilen ifadelerden hangilerinin ekspresyonist (dışavurumcu) bir sanatçıya ait olabileceğini (✓) işareti koyarak belirtiniz.

İfade	Karar
Benim şiirlerimde ölçü ve uyak her şeyden önemlidir.	
Eserlerimde okuyucuyu hayalî ve ürpertici âlemlerde gezdirmeyi severim.	
Duyularım beni yanıltabileceğinden o duyuların bende yarattığı algılara yönelirim.	
Aklımın derinliklerinde kopan fırtınaları aracısız sunarım okuyucularıma.	
Tabiatın kusursuz güzelliklerini okuyucularımla paylaşmak temel hedefimdir.	
Yalnızca izlenimlerinin peşinde koşan sanatçıların hep karşısında oldum.	
Herkes tarafından anlaşılmak gibi bir düşüncem yoktur.	

Hazırlayan: *Murat AKTÜRK*

1. ÜNİTE : ***GİRİŞ > Edebiyatın Sanat Akımlarıyla İlişkisi > Edebiyat ve Sanat Akımları***
Kavram : *Parnasizm, Sembolizm, Empresyonizm, Ekspresyonizm*
Genel Beceriler : *Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri : *Okuma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**SANATTAN EDEBİYATA**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Edebiyat metinlerinin temsil ettiği sanat akımlarını ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki açıklamaları ve şiirleri okuyunuz. Soruları bunlara göre cevaplayınız.*

PARNASİZM

- Şiirde gerçeklik
- Biçim mükemmelliği
- Sanat için sanat anlayışı
- Dış dünya betimlemeleri

SEMBOLİZM

- Şiirde müzikalite ve anlam kapalılığı
- Dış dünyanın insan üzerindeki etkisinin semboller aracılığıyla anlatılması

EDEBİYAT VE SANAT AKIMLARI

EMPRESYONİZM (İZLENİMCİLİK)

- Dış dünyanın sanatçıda bıraktığı izlenimler
- Hayale ve soyut betimlemelere yer verilmesi
- Anlam kapalılığı

EKSPRESYONİZM (DIŞAVURUMCULUK)

- İnsanın en gizli yönlerinin açıklanması
- Gerçeklerin her insana göre değişmesi
- Sanatçıların kendi kişiliğini ve kendi gerçeklik anlayışlarını dile getirmeleri

I. Metin

MAİ DENİZ

Sâf ü râkid… Hani akşamki tagayyür, heyecân?
Bir çocuk rûhu kadar pür-nisyân,
Bir çocuk rûhu kadar şimdi münevver, lekesiz,
Uyuyor mâi deniz.
Ben bütün bir gecelik cûşiş-i ahzânımla,
O hayâlât-ı pêrişânımla
Müteşekki, lâim,
Karşıdan safvet-i mahmûrunu seyretmedeyim…
Yok, bulandırmasın âlûde-i zulmet bu nazar
Rûh-i mâ'sûmunu, ey mâi deniz;
Âh, lâkin ne zarar;
Ben bu gözlerle mükedder, âciz
Sana baktıkça teselli bulurum,
Mâi bir göz elem-i kalbime ağlar sanırım…

Tevfik Fikret, Bütün Şiirleri

II. Metin

ELHAN-I ŞİTA

Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş;
Eşini gaib eyleyen bir kuş
gibi kar
Geçen eyyâm-ı nevbahârı arar...
Ey kulûbun sürûd-ı şeydâsı,
Ey kebûterlerin neşîdeleri,
O bahârın bu işte ferdâsı:
Kapladı bir derin sükûta yeri
karlar
Ki hamûşâne dem-be-dem ağlar!
Ey uçarken düşüp ölen kelebek,
Bir beyâz rîşe-i cenâh-ı melek
gibi kar
Seni solgun hadîkalarda arar;

Cenap Şahabettin, Bütün Şiirleri

III. Metin

İŞSİZ

Kimse iş vermedi bize
Elleri cebinde
Asık bir suratla
Açıkta yaşıyoruz
Titriyoruz ısıtılmamış odalarda
Yalnız kuru bir yel var şimdi
Sapanların atılı durduğu
Sürülmemiş boş tarlalarda
(…)

T.S. Eliot, Bütün Şiirleri

IV. Metin

DUYUM

Mavi yaz akşamları, patikalarda, dalgın,
Gideceğim, sürtüne sürtüne buğdaylara.
Ayaklarımda ıslaklığı küçük otların;
Yıkasın, bırakacağım başımı rüzgâra.
Ne bir şey düşünecek, ne bir lâf edeceğim.
Ama sonsuz bir sevgi dolduracak içimi;
Göçebeler gibi, uzaklara gideceğim,
Mutlu, sanki yanımda bir kadın varmış gibi

Rimbaud, Bütün Şiirleri

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

âlûde-i zulmet: Karanlıklar çöktüren. **cûş-i ahzân:** Hüzünlerin coşkunluğu. **eyyâm-ı nevbaharı:** İlkbahar günleri. **hamûşâne:** Sessizce**. dem-be-dem:** Daima, zaman zaman. **kebûterlerin neşîdeleri:** Güvercinlerin şiirleri. **kulübün sürûd-i şeydası:** Kalplerin divane şarkısı. **lerze:** Titreyiş. **mürgân:** Kuşlar. **müteşekki:** Şikayet eden, sızlanan. **lâim:** Kınayıcı. **pür-nisyân:** Her şeyi unutan. **rîşe-i cenâh-ı melek:** Melek kanadının saçağı. **sâf ü râkit:** Saf ve durgun. **tagayyür:** Değişme, başkalaşma.

1. Yukarıdaki şiirlerin hangi sanat akımına ait olduğunu tespit ediniz. Şiirlerin hangi özelliğinden dolayı bu akıma ait olduğunu verilen boşluklara yazınız.

Şiir Adı: *Mai Deniz.* Etkilendiği Akım: .....
Şiirin Akımla İlişkisi: .....

Şiir Adı: *Elhan-ı Şita*. Etkilendiği Akım: .....
Şiirin Akımla İlişkisi: .....

Şiir Adı: *İşsiz*. Etkilendiği Akım: .....
Şiirin Akımla İlişkisi: .....

Şiir Adı: *Duyum*. Etkilendiği Akım: .....
Şiirin Akımla İlişkisi: .....

2. Aşağıda sanat akımlarıyla ilgili bilgiler maddeler hâlinde verilmiştir. Bu bilgilerin hangi sanat akımına ait olduğunu yay ayraç içindeki boşluğa yazınız.

a)	Ölçü ve uyağa önem verilmiştir, ritim ön plana çıkarılmıştır. (.....)
b)	Durgun sular, ay ışığı, alacakaranlık, tan ağartısı, perdede gezinen gölgeler ve ölüm bu akımda kullanılan başlıca temalardır. (.....)
c)	Bu akım ışık ile resim yapma olarak tanımlanmaktadır. Akımın sanatçılarının izledikleri temel kaynak güneştir. (.....)
ç)	Tarihdeki mutlu dönemlere duyulan özlem, yabancı ülkelerin manzara ve gelenekleri işlenen konulardan bazılarıdır. (.....)
d)	Yapıtlarda insanların ruhsal durumlarının ortaya konması amacıyla fantastik ve korkunç olaylar anlatılmıştı. (.....)

2. ÜNİTE *: **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye***
Kavram : Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Hikâye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**UYUMSUZ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Bireyin iç dünyasını esas alan hikâyelerin genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz ve balık kılçığı diyagramını inceleyiniz. Metinden ve diyagramdan hareketle soruları cevaplayınız.*

TESLİM

Trene daha bir buçuk saat vardı. Bütün kafile, istasyonun arkasında büfe vazifesini gören bakkal kulübesinin hemen eşiğinde alçak iskemlelere oturmuşlar, içerde hazırlanan çayı bekliyorlardı. Hepsinin yüzünden son üç günün yorgunluğu akıyordu. (…)

Arkada, ellerinde kendileri için hazırlanmış yiyecek paketleri, bekleyen gençlerden biri üçüncü defa olarak ona iskemlesini uzattı. Emin Bey teşekkür etti. Bu son dakikada yalnız kalacağını o kadar çok iyi biliyordu ki. Hiçbir fikrini dinletemediği bu insanlar arasında kendisini lüzumsuz ve hatta yabancı bulmaya başlamıştı. "Hayır," dedi, "biraz gezinmek istiyorum…" (…) İskemleyi veren genç adam, boş durmamak için olacak, yolluk paketlerinden birini, büyükçe bir sepetin içinden boynunu uzatmış durmadan suni teneffüs hareketleri yapar gibi gagasını açıp kapayan bir baba hindinin önüne doğru sürdü. (…)

Eliyle "Şimdi gelirim…" manasında bir işaret yaparak kafileden ayrıldı. Hiç kimse onu tutmaya çalışmadı. (…) Adeta farkında bile değildiler. Hâlbuki onlara ne güzel şeylerden bahsetmişti. Sözlerini dinleselerdi, kasaba beş on yıl içinde değişebilir, başka bir âlem olurdu. Fakat bunun imkânı yoktu.

Garın arkasındaki patikadan trenin köprüsüne doğru yürüdü. "Benim taşrayı anlamam imkânsız. Hatta layıkıyla görmem bile imkânsız." Çapaçulluğunun verdiği mahcupluk içinde hep deminki hindinin imkânsız yüksekliklere doğru uzatmaya çalıştığı başını, zorlukla nefes alışını hatırlıyordu. "Aralarında bu hayvan gibi garip, gülünç ve yabancıyım. Tıpkı o hindi gibi." diyordu. "Nasıl onu ancak sofrada yani kendisi olmadığı zaman tanıyorlar ve tadıyorlarsa, beni de öyle, kendilerine benzediğim zaman, kendim olmadığım, kendimi ve düşüncelerimi inkâr ettiğim zaman seviyorlar. Sofrada seviyorlar. Şaka ettiğim zaman seviyorlar. Ciddi işlerini artık benden gizliyorlar." (…)

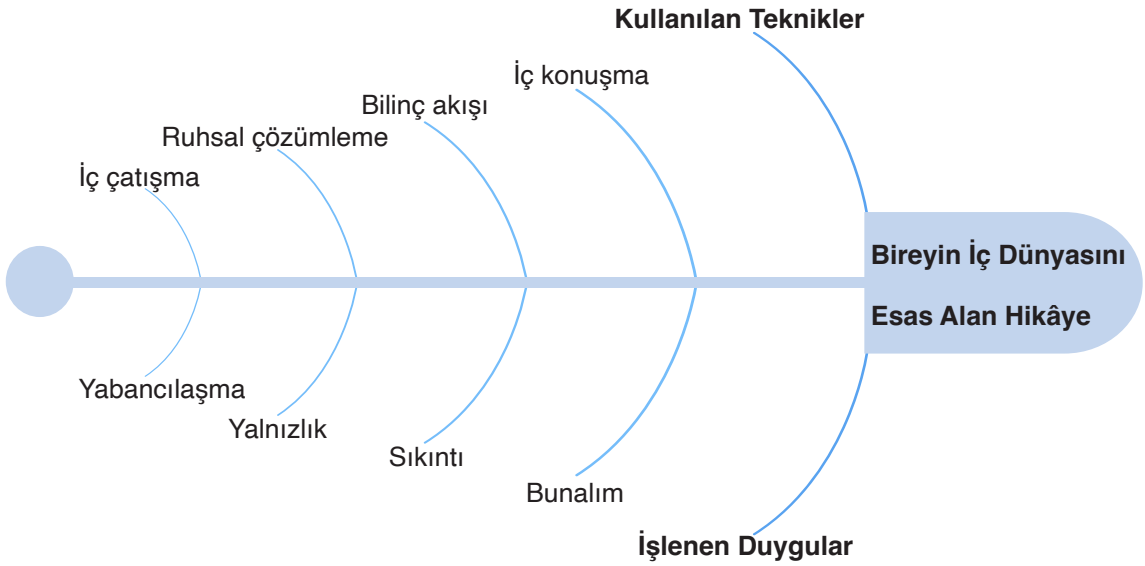
Daha ilk günlerde bu insanların kendisinden ve kendisine benzeyenlerden çok başka türlü bir yaradılışta olduğunu, kafalarında bir yığın gizli ve şaşmaz hesap bulunduğunu hissetmişti. Sırasında ağır ağır, kelimeleri tarta tarta konuşurlar, sırasında bir hiçin etrafında saatlerce süren bir gevezelikte kendilerini gizlemeyi bilirlerdi. (…)

Emin Bey bunları düşündükçe kendisi gibilerin ne kadar satıhta yaşadıklarını anlardı. Onların hayatında her şey günlüktü. Burada ise herkes bütün ömrü boyunca, hiç şaşmadan, belki doğumundan evvel hazırlanmış bir programa göre yaşıyordu. (…)

Ahmet Hamdi Tanpınar, Hikâyeler
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

baba hindi: İri ve iyi beslenmiş erkek hindi. **çapaçulluk:** Kılık kıyafete özen göstermeyiş. **kafile:** Birlikte hareket eden topluluk. **satıh:** Yüzey. **suni teneffüs:** Yapay solunum. **taşra:** Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık. **yolluk:** Yolculuk sırasında yenmek üzere hazırlanan yiyecek, yol azığı.

1. Emin Bey'in içinde bulunduğu ruhsal durum balık kılçığı diyagramında verilen hangi duygularla ilişkilendirilebilir?

.....

.....

2. Okuduğunuz metinden alınan parçalarda, balık kılçığı diyagramında verilen hangi teknikler kullanılmıştır? Ok işareti ile eşleştiriniz.

"Aralarında bu hayvan gibi garip, gülünç ve yabancıyım. Tıpkı o hindi gibi." diyordu.	Ruhsal çözümleme
Daha ilk günlerde bu insanların kendisinden ve kendisine benzeyenlerden çok başka türlü bir yaradılışta olduğunu, kafalarında bir yığın gizli ve şaşmaz hesap bulunduğunu hissetmişti.	İç konuşma

3. Emin Bey, kendisi ile hindi arasında nasıl bir ilgi kuruyor? Açıklayınız.

.....

.....

Hazırlayan: *Levent ŞEN*

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye**
Kavram : Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Hikâye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ÖRNEKLER KİMİN?**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Bireyin iç dünyasını esas alan hikâyenin genel özelliklerini metinlerden yola çıkarak tespit edebilme.	

***Yönerge**: Aşağıdaki görseli inceleyip metinleri okuyunuz. Görsel ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

Acıbadem'deki köşkün hayatımın her safhasında açık bir tesiri vardır. O, çocukluğumuzun bazı büyük zenginlikleri gibi sadece küçük yaşları doldurup geçmemiştir. Benim de düşünce tarzıma, mizacıma tesir etmiştir.
(…)
O yıllarda bu evde misafir kaldığımız vakitler ben onun bol aynalı, ağır koyu perdeleri yarı inik, eşyası bir saray müşiri kadar yaldızlı ve kordonlu odalarında çocuk muhayyilemi bir sarhoşluk gibi saran ilk korku ürpertilerini, o her şeyin kendiliğinden bir masal olduğu anları tatmıştım.
(…)

Acıbadem'deki Köşk, Ahmet Hamdi Tanpınar

II. Metin

(…)
İşte her düşüncenin esası olan, niçin, neden ve nasıl gibi suallerle ben bu evde ve onunla karşılaştım. Bu yüzdendir ki düşüncem hiçbir zaman metafizik problemlerde gecikmedi. Onun sayesinde doğrudan doğruya realite üzerinde düşündüm. Niçin kapılar bu kadar ehemmiyetle kilitlenirken her katın sofasında yangın merdiveninin açıldığı pencere - çünkü dayım yangın merdivenini İstanbul'da ilk kullananlardan biridir- daima yarı açık bulunur? Neden dayım sokaktan gelecek her şeyden bu kadar çekindiği hâlde etrafında sadece alçak duvarlar bulunan bahçe tarafını çok emin bir yer addeder ve mutfak kapısının gece gündüz ardına kadar açık bulunmasına göz yumardı? Nasıl olurdu da dayım bu kadar kilit ve sürgü meraklısı olduğu hâlde evdeki anahtarların hiçbiri kilitlerine uymazdı? Görülüyor ki bende zihnî tecessüsün mekanizması sadece bu evin etrafında işliyordu. Fakat bu evin acayipliklerini saymak hakikaten güçtü.
(…)

Acıbadem'deki Köşk, Ahmet Hamdi Tanpınar

III. Metin

(…)
Onu ilk defa gördüğüm zaman dayımın yüzünde hepimizi o kadar çeken ve korkutan o çocuk ifadesinin manasını anladım, diyebilir miyim? Yaşım bu dikkate müsait miydi? Burasını bilmiyorum. Fakat omuzuna yavaşça el koyup "Sevgili dayıcığım, beraber oynasak olmaz mı?" demekten kendimi zor almıştım. Şunu da söyleyeyim ki bu tam bir felaket olurdu. Çünkü dayımın bütün ev halkını titreten o korkunç hiddetlerinden birini coşturabilirdim.
(…)

Acıbadem'deki Köşk, Ahmet Hamdi Tanpınar
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

mizaç: Huy, yaradılış, tabiat, karakter. **muhayyile:** Hayal gücü. **müşir:** Mareşal. **tecessüs:** Belli etmeden kendini ilgilendirmeyen şeyleri öğrenmeye çalışma.

Yusuf, Elif ve Arda adlı öğrenciler, "1940-1960 yılları arasında bireyin iç dünyasını esas alan hikâye"nin özellikleriyle ilgili kurdukları cümleleri seçtikleri üç metin parçasıyla örneklendirmeye çalışmıştır.

1. Arda'nın ifade ettiği özellikler hangi metinle örneklendirilmiştir? Açıklayınız.

2. Elif'in ifade ettiği özellikler hangi metinde örneklendirilmiştir? Açıklayınız.

3. III. metin, Yusuf adlı öğrencinin bahsettiği "kendini sorgulama"nın örneği olabilir mi? Açıklayınız.

2. ÜNİTE *: **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye***
Kavram : Toplumcu Gerçekçi Hikâye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**HANGİSİ TOPLUMCU?**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Toplumcu gerçekçi anlayışla yazılmış hikâyeleri diğer hikâyelerden ayırt edebilme.*	

***Yönerge**: Aşağıdaki bilgi haritasından yararlanarak soruyu cevaplayınız.*

1. a) Aşağıdaki metinlerden toplumcu gerçekçi bakış açısıyla yazılanların karşılarındaki kutucukları işaretleyiniz.

YORGANIMI SIKI SAR

Dar, toprak sofanın bir köşesine büzülmüş, eski püskü bir gömleği yamayan genç karısına seslendi:

— Fadime, dedi, yorganımı sıkı sar, eyi bağla!. Akşamın serinliğinde kazanın yolunu tutayım… Nasib kesikliği, olmadı işte!.. Borç harç eyi de ektiydik… Her bir muhanete eyisinden "of" çekecektik. Dünya yüzüne çıkacaktık. El içine karışacaktık… Olmadı işte!.. Ekin her bir yönünden yanıp gidiyormuş… Gidiyormuş ne demek? Yanıyor işte!.. Göz göre göre sararıyor, kavruluyor işte!..(…)

Abbas Sayar, Yorganımı Sıkı Sar

SAATLARIN TIKIRTISI

Karşıya geçtim. Saatçının kapısındaki cama dayadım burnumu, içeriye baktım. Loştu. Saatçı bir masanın ardında oturuyordu. Gözlüklüydü. Bıyıksız oluşuna şaştım. Kafamdaki bıyıklıydı. Gözlüklerinin üstünden dik dik bakıyordu bana. Hoşuma gitti. Çekildim. Başka biri olsaydım belki dükkâna girer, saatimi çıkarır, "Usta, günde üç dakika geri kalıyor bu derdim." O saati ayarlarken ben dükkânın girdisine çıktısına bakardım. Birkaç soru da sorardım saatçıya. Hikâyenin olayı daha baştan kafamda hazır olurdu. (…)

Yusuf Atılgan, Bütün Öyküleri

ŞAHUT'LA KARISI

(…)

Baba: "Ne düşünüyorsun avrat?" dedi, "Doktor anası olacağını mı?"

Kadın güldü: "Onu ben değil, sen düşünüyorsun asıl. Doktor babası olacan diye koltuklarına karpuz sığmıyor. Allah vermeye!"

"Heye vallaha avrat, sığmıyor, ne yalan söyleyim. Bizim de bir konağımız olur, temiz bir elbisem. (…) Dikişini dizine indiren kadın gözlerini ovaladı. "Üryamda görüyorum bazı bazı… Şu Abidinpaşa Caddesi'ndeki doktor konakları yok mu? Onlardan birinde olurmuşuz, amma en yükseğinde. Oğlumun levhası da olurmuş. Sana bir şey deyim mi herif, oğlumun levhasını her gün sabunlu bezle kendim, elimle silecem. Oğlumun avradına töbe kaynanalık etmeyecem. Torunlarımı bağrıma basacam…" (…)

Orhan Kemal, Çamaşırcının Kızı

SAL

Kıyıdaydım. Şimdi denizin ortasındayım. Bir salın üstünde. Arabacı Şerif de karşı kenarından tutunmuş titreyip duruyor. Gökyüzünün yarısı karanlık. Yağmur inecek.

Sal yapıp eğlenmeyi düşünen ben değilim. Muammer: "Aklıma esti, yaptım. Götürelim mi? Eğleniriz." dedi. Adam boyu, enlice bir latanın başaltlarına birer küçük su fıçısı bağlamış. Hayri güldü. Ben ses çıkarmadım. "Peki!" dedik, getirdik. Demin kıyıda eğlenirken bir kişiyi bile taşımıyordu. Fıçılar kuru, tahtaları aralık. Biraz su almıştır. Şişti. Aralıklar kapandı. Ondan batmıyor olmalı. Belli de olmaz. Belki gene içlerine azar azar su sızınıyordur. Sulara daha da gömüldüğüne bakılırsa.

(…)

Vüs'at O. Bener, Dost/Yaşamasız

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

b) Okuduğunuz metinlerin toplumcu gerçekçi olma/olmama durumlarını gerekçeleriyle açıklayınız.

2. ÜNİTE *: **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye***
Kavram : Toplumcu Gerçekçi Hikâye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**TOPLUMCU GERÇEKÇİ HİKÂYENİN ÖZELLİKLERİNİ ÖĞRENİYORUM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Toplumcu gerçekçi hikâyenin özelliklerini belirleyebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

PORTAKAL

(...)

Bir saatten beri dümen vardiyası tutan vinççi İsmail'in bugün üçüncü vardiyası idi. Hâlbuki onun asıl işi vinççilik olduğu için öteki limana varıncaya kadar kamarasında yatıp uyumalıydı. Ama bu sefer tayfalardan üçünü birden sıtma tutmuştu. "Birazdan demir atınca geç vincin başına, artık gece yarısına kadar mı sabaha kadar mı? Vira! Mayna! Vira! Mayna!" diye homurdanıyordu.

— Nasılsın Süvari Bey?

Süvari hiç beklemediği eski bir dostu ile karşılaşmış gibi:

— Ooo! Merhaba Osman Yiğit. Ne var, ne yok? Geç otur bakalım! dedi.

Osman Yiğit kalbi hızla çarparak yaklaştı:

— Ocağına düştük kaptan. Üç bin sandık portakalım var! Bir haftadır yolunu gözleriz!

— Şu bizim üç bin sandığa da...

Kaptan bu sözleri hiç duymamış gibi:

— Hep de havaleli mallar yükledik. Bakalım İstanbul'u nasıl bulacağız. Denizlerin kötü zamanı, diye devam etti.

Osman Yiğit, yüzü büsbütün kızararak:

— Şu bizim portakallar… diyecek oldu. Kaptan birden doğrularak:

— İnşallah gelecek sefere... dedi.

Osman Yiğit başını iki yana sallayarak biraz bekledi, sonra o da acele adımlarla fırladı. Yukarı varınca ikinci kaptanı orada dolaşır buldu. Onu bir kenara çekerek meseleyi anlattı:

— Hadi kurbanın olayım, şu işi bir düzenine koy. Beni yakmasın, diye sırtını sıvazladı.

Ondan sonra pazarlık başladı. Nihayet portakal sandıklarının gemiye alınması kararlaştı. Ön tarafta bir gidip gelme oldu. Bir kampana çaldı, gemi demir alıyordu. O gün öğleden sonra süvari ile ikinci kaptan, ellerinde dürbünleri ile ufukları seyretmeye başladılar. Çarkçıbaşı ile ikinci kaptan, birinci mevki salonuna gelmişler, yolculara telaşla tavsiyelerde bulunuyorlar, güya kendi kendilerine söyleniyorlarmış gibi:

— Vaziyet fena. Ne edeceğiz bilmem. Gemi gemi değil ki. Yük de fazla…

İkinci kaptan bir aralık:

— Çarkçı Bey! Avarya yapmazsak, vaziyet tehlikeli galiba! dedi. Yolcuların yanında yapılan bu münakaşadan sonra ikisi beraber yukarıya, süvariye çıktılar. En havaleli mal olan portakalların denize atılmasına karar verildi. İkinci kaptanın nezareti altında iki yüz elli sandık aşağıya fırlatıldı, sonra gemi kâtibi avarya evrakını usulü dairesinde tanzim etti. Tüccar Osman Yiğit'in sigortadan üç bin sandık portakalın parasını alabilmesi için bu evrakın düzgün olması lazımdı.

Denize atılmış göründüğü halde geminin deniz suyundan uzak yerlerinde rahat rahat bekleyen iki bin yedi yüz elli sandık portakal, Halil Eğinli'ye yeni baştan satıldı. İçinde seksen portakal bulunan sandıklardan her biri üç liradan hesap edildi. Aslında, ambalaj masrafı ile beraber tanesi doksan paraya mal olan portakalların sandığı, yüklendiği iskelede yüz seksen kuruş, İstanbul'da maliyeti iki yüz elli kuruştu. Ama böyle ufak farklar üzerinde fazla durulmadı. İki bin yedi yüz elli sandığın tutarı olan sekiz bin iki yüz elli lira Halil Eğinli'den peşin peşin alındı.

İsmail Denizer, ikinci kaptandan izin almıştı. Yolda düşündü: Eve ne götürebilirdi? Biraz yürüdükten sonra manavların önünde yavaşladı. Portakallara baktı. Lohusa karısına en iyi hediye portakal ola

caktı, bu mevsimde. Akdeniz seferine çıkan gemilerin tayfaları uğradıkları limanlardan ucuz ucuz portakal alır getirirlerdi. Fakat kendisi vinç başından ayrılamadığı, yanında da on parası olmadığı için bir şey alamamıştı. Bir manavın önünde durdu, en irilerinden tanesi yirmişer kuruşa on tane portakal aldı, mendiline koyup bağladı.

(...)

Sabahattin Ali, Sırça Köşk

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

avarya: Bir deniz yolculuğunda geminin veya yükünün gördüğü zarar. **havale:** Bir işi bir başkasının sorumluluğuna bırakma, ısmarlama, devretme. **mayna:** "İndir" anlamında kullanılan bir seslenme sözü. **süvari:** Ticaret gemilerinde kaptanlık yapan kimse. **vira:** Maçuna ve başka makinelerin çevrilmesi için verilen komut.

1. *Portakal* hikâyesinde gözleme dayanan bir gerçeklik anlatılmıştır. Sizce bu hikâyede gözleme dayalı bir anlatımın kullanılmasının okuyucuya katkıları neler olabilir?

.....

.....

.....

.....

2. Okuduğunuz metinde portakal ekseninde anlatılan gerçekliği ve işlenen çatışmayı yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıdaki kutularda toplumcu gerçekçi hikâyelerin bazı özellikleri verilmiştir. Verilen bu özelliklere ve ilk kutuda verilen örneğe göre okuduğunuz hikâyeyi tahlil ediniz ve diğer kutuları doldurunuz.

- **Toplumsal sorunlar eserler yoluyla dile getirilmiştir.**
  a) *Portakal* hikâyesinde yoksulluk, sosyal ve ekonomik eşitsizlik ile haksız kazanç dile getirilmiştir.

- **Öykülerde kişiler ön planda tutulmuştur.**
  b) .....

- **"Sanat toplum içindir." anlayışı ön plandadır.**
  c) .....

- **Kolaylıkla anlaşılabilecek dil ve anlatım özelliğine sahiptir.**
  ç) .....

Hazırlayan: *Hatice PERÇİN AYAN*

2. ÜNİTE : **HİKÂYE> Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye>1940-1960 Arasında Hikâye**
Kavram : Millî ve Dinî Duyarlılıkları Yansıtan Hikâye
Genel Beceriler : Yaratıcı Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**RUHU DİNLENDİREN HİKÂYELER**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Hikâyelerde millî ve dinî duyguları yansıtan ifadeleri belirleyebilme.	

HİKÂYELER

I. Metin

(...)

Benimkisi bir gül yolculuğudur dostlar! diyordu derviş. Nihayeti bitimi olmayan bir yolculuk. Ya başladığı nokta? O dahil meçhul. Kör ve kanatsız hatta elsiz ayaksız başladı yolculuğum. Uçurumdu yanım yörem, kandilim sönük, kırık bir değnekle yere tutunup yürüdüm. Ashab-ı Kehf uykularından uyanmışçasına şaşkın, zamanı yitirmiş, mekânı bellisiz. Aşkla dolulukla, Kıtmir'in sadakatiyle.

(...)

Sevinç Çokum, Güle Adanmış Satırlar

II. Metin

(...)

Doluştuk Nuh'un gemisine giderayak, tufandan kaçırdığımız şeylerimizi yüklemiştik. İçgüdülerimizi, zaaflarımızı, hırslarımızı, olmayan şeylerimizi, ideolojilerimizi, aşklarımızı, davalarımızı… Bunların hepsi sihirbazın şapkasından çıkan aldatıcı hipnoz boyalı uç uca eklenmiş renkli mendillerdi. Şapkanın içinde sihirbazın isteğiyle bir aradaydılar, sihirbazın isteği el hüneriyle ayrışıyorlardı. Kendi eliflerimizi, vavlarımızı yakalamaya çalışırken elimizden kaçıp biz olmadan kelimelere dökülen hayatımız. Bazen başkalarının yazıp yönlendirdiği, sahneye koyduğumuz hayatımız… Bizim olmaktan çıkıp gidişini sessiz alkışlarla uğurladığımız. Rüzgârın çöle yazdığı, sonra üfürüp sildiği…

(...)

Sevinç Çokum, Beyaz Bir Kıyı

III. Metin

(...)

Bu Amerika'yı dayısı anlatmıştı. Çok büyük çok geniş bir yermiş. Her taraftan çağlayanlar akıyormuş. Ve altın madeni ve petrol varmış. Herkes işini bilirmiş. İçinde türlü cinsten insanlar varmış. Her şey otomatikmiş. İlimde, fende ileriymiş bunlar. Göğe füzeler yolluyorlar, ayı keşfediyorlarmış. Ağabeyim de keşfeder. Ne var onda... Benim ninem sizden daha iyi bilir ayı, yıldızı. İşini ona göre yapar. Der ki mesela "Eylül mehtabında iğneye iplik geçirebilirsin." Bu ne demek? Yani eylülde ay çok parlak olur demek. Lakin füzeler yapamaz ninem. Ağabeyim, eğer parası olsa, hükümet elinden tutsa, yapar...

(...)

Sevinç Çokum, Gece Kuşu Uzun Öter

IV. Metin

(...)

Binalar nasıl olsa kurulur, yollar nasıl olsa yapılır diye düşündüm. Bozuk yolu düzeltirsin. Yıkılmış duvarı örersin. Şu evin üstüne bir kat daha çıkarsın. Ama devlet yıkıldı mı tamir edemezsin.

(...)

Sevinç Çokum, Evlerinin Önü
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz metinlerdeki millî ve dinî duyguları yansıtan kelimeleri belirleyiniz. Belirlediğiniz kelimeleri tabloda verilen boşluklara yazınız.

Metinler	Kelimeler
I. Metin	
II. Metin	
III. Metin	
IV. Metin	

2. Aşağıda verilen metni millî duyguları yansıtan kısa bir metin yazarak devam ettiriniz.

Bu Amerika'yı dayısı anlatmıştı. Çok büyük çok geniş bir yermiş. Her taraftan çağlayanlar akıyormuş. Ve altın madeni ve petrol varmış. Herkes işini bilirmiş. İçinde türlü cinsten insanlar varmış. Her şey otomatikmiş. İlimde, fende ileriymiş bunlar. Göğe füzeler yolluyorlar, ayı keşfediyorlarmış. Ağabeyim de keşfeder. Ne var onda... Benim ninem sizden daha iyi bilir ayı, yıldızı. İşini ona göre yapar. Der ki mesela "Eylül mehtabında iğneye iplik geçirebilirsin." Bu ne demek? Yani eylülde ay çok parlak olur demek. Lakin füzeler yapamaz ninem. Ağabeyim, eğer parası olsa, hükümet elinden tutsa, yapar.

3. Okuduğunuz metinlerden hangisi ya da hangileri dinî duyguları yansıtmaktadır? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. ÜNİTE *: **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye***
Kavram : Millî ve Dinî Duyarlılıkları Yansıtan Hikâye
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma ve Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**VATAN İÇİN!**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Millî-dinî duyarlılıkları yansıtan hikâyelerin genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

HASAN DAYI

(…)
Rüzgâr istedikleri gibi yol almalarına mâni oluyordu. Hâlbuki gemisinde kaçak olarak Anadolu'ya giden iki Türk zabiti, iki de makineli tüfek vardı. Ya istediği yere varamaz, Yunan gemilerine yakalanırsa...
(…)
Rüzgâr dinmişti. Hasan Dayı memnundu. Yunan gemilerine yakalanmadan Türk zabitleriyle makineli tüfekleri Anadolu'ya atabilecekti. Gözleri denize saplandı. Son yılların bütün hatıraları zihninden birer birer çabuk çabuk geçti: Harpte iki oğlu ölmüştü. Sonra... Harp felaketle bitmiş, vatanı düşman her taraftan işgâl etmişti. Ne kara günler!.. Hasan Dayı üşüdüğünü hissetti...
Ve nihâyet... İşte bir yıldır Hasan Dayı; Karadeniz'in bu eski kurdu; bu ellilik ihtiyar Türk kendisi gibi yıpranmış gemisiyle Anadolu'ya, İstanbul'dan kaçan zabitleri, gönüllüleri, kaçırılan silah ve cephaneyi taşıyordu...
(…)
İki Türk zabiti uzaktaki ışıklara bakıyorlar, yaklaşan tehlikenin önünde aczin Türk'e verdiği gururla acı acı gülümsüyorlardı. Hasan Dayı yeniden kumanda etti. İki makineli tüfeği de sandala indirdiler. Herkes ne olacağını merak ediyor, fakat kimse bir şey sormaya cesaret edemiyordu. O zaman Hasan Dayı gemide bulunan herkesi çağırdı... Toplandılar... Hepsine dikkatli dikkatli bakıyordu. Evvela on yaşındaki küçük oğlunu çağırdı:
— "Sen hele bu tarafa geç bakalım!" dedi. Üç tayfayı ve büyük oğlunu dikkatli dikkatli süzdü. Sonra tayfalardan en kuvvetli ikisine işaret ederek siz de sandala inin dedi. İndiler... Ötekiler henüz Hasan Dayı'nın ne yapmak istediğini anlamamışlardı.
(…)
Hasan Dayı sustu. Zabitlerin genci söze karıştı:
— "Peki ama, biz bu sandalla çıkıncaya kadar sizden sonra sıra bize gelecek hep beraber kalıp, hep beraber ölelim... Ne olacak sanki?.."
Hasan Dayı acı acı gülümsedi:
— "Hayır evlat, hayır", dedi. "Ben elimden geldiği kadar onları meşgul etmeye çalışacağım. Belki siz kurtulursunuz. Zaten küçük bir sandalı denizde pek de göremezler. Tayfalarım kuvvetlidir. Eğer

bir fırtına çıkmazsa bir iki saate kadar muhakkak karaya varırsınız.” Sonra onlara yaklaşarak ellerini sıktı, helâlleşti. Zabitler de sandala indiler. Hasan Dayı sandalın ipini eliyle çözmek üzereydi, zabitlerden biri seslendi:
— “Hasan Dayı; sen küçük oğlunu da ver, onu da götürelim.” Bir lahza sükût oldu. Hasan Dayı, gözleri yaşlı ve sesi titrek cevap verdi:
— “Hayır olamaz; sandal yükünü kâfi miktarda almıştır. Siz selâmete erişin bize kâfi!..”
İpini çözdü, iki tayfaya:
— “Allah selâmet versin; hakkınızı helâl edin çocuklar!” diye seslendi...
— “Helâl olsun Baba!..”
(…)

Hüseyin Nihâl Atsız, Hikâyeler
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. **a)** Okuduğunuz hikâye ile ilgili aşağıda verilen soruları tablodaki boşluklara cevaplayınız.

Metnin konusu nedir?	
Metnin teması nedir?	
Metindeki temel çatışma nedir? Temel çatışma kimler arasında cereyan etmektedir?	
Metnin iletisi (mesajı) nedir?	

b) Yukarıda verdiğiniz cevapları dikkate aldığınızda okuduğunuz hikâyenin millî duyarlılıkları yansıttığını söyleyebilir misiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Okuduğunuz metindeki kişilerden Hasan Dayı hangi ideolojinin özelliklerini taşıyor? Neden?

.....
.....
.....
.....
.....

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye**
Kavram : Modernist Hikâye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**HANGİSİ DAHA MODERNİST?**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Modernist hikâyelerin genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri ve bilgi notunu okuyunuz. Metinlerden ve bilgi notundan hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

SEPETLİ KADIN

Tek başımayım yalnızlığımda. Bunu aklımdan çıkarmamaya gayret ediyorum. Kuvvetim artıyor böyle yapınca. Bir sepetim var. Her işime yarıyor. Pazardan gelirken, domatesler kirletmişse onu, içine biraz toz sabun serpip köpürtüyorum. Sonra, hortumdan fışkırttığım suyla çalkalayıp, yan duvarın üzerine, güneşe karşı koyuyorum. Kururken çıkardığı, sazlık çiçeklerinin kokusu hoşuma gidiyor. Vefalı bir sepet bu. O sazlığı hiç unutmuyor, biliyorum. Sıla onu bitiriyor.
Kuruduktan sonra içine, koyu mavi bir deniz havlusu koyuyorum. Bu, o ıssız koydaki çakılların üzerine sermek için. Bir tane de açık mavi var. O da kurulanmak için. Tuzlu sudan kuruyup çatlayan derimi korusun diye, bebe yağı alıyorum. Gül kokuyor. Ben severim gül kokusunu.
(…)
Az önce de canım sıkılmadı mı!
Bu yılın mayoları konuşuldu. En güzel balığın, en lezzetli karidesin nerede yeneceği üzerinde bir anlaşmaya varılamadığı için, tartışma uzadı. Havalı giyinenler, bir bir seçildi.
(…)
Eve gelince, sepetimi yerine koyuyorum. Havluları, mayoları sudan geçirip dama, güzel güneşin karşısına asıyorum. Sonra bahçemde oturup bir bir çiçeklerime bakıyorum. Bazen da dönüp sepetime!
Bir gün, arkadaşlarımı (sevgili arkadaşlarımı) yemeğe çağıracağım. Yeşilliği bol bir sofra kurmak istiyorum: bir de tencere yemeği. Küçücükten bu yana bildiğimiz, sevdiğimiz, yıllardır ağzımızın tadı olmuş bir yemek. Kuzu etli güveç mi olur, acılı karnıyarık mı bilemem. Domatbastı da yaparım, zeytinyağlı. Bir de pilav dökerim tepsiye.
Ne oldu bize? Evlerimizin bereketi kalmadı. Hani kime söylenmiş o dua: Kapına buğday yağsın!

Nezihe Meriç, Toplu Öyküler-II

II. Metin

YÜREKLİ

Kim kolluyor seni?
Hiç kimse.
Öyleyse, küreğe oturmuş nereye gidiyorsun?
Hiçbir yere.
Pusulan, haritan yok mu?
Hiçbir şeyim yok.
Peki, can yeleğin?
Yüzme bilirim.
Bu akıntılı sularda kimsenin uzun süre yüzemeyeceğini, en usta yüzücülerin bile hiçbir zaman kıyıya varamayacağını sana söyleyen olmadı mı?
Söylediler, ama ben gene de deneyeceğim.
Ne büyük bir saçmalık bu!
Olabilir. Ama ben buraya da, deneye deneye vardım.

Ferit Edgü, Toplu Öyküler

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

domatbastı: Domates yahnisi.

Bilgi Notu: Modernizmi Esas Alan Hikâyelerin Özellikleri

Modernist hikâyede gerçeklik karşısında kuşkucu ve tedirgin olan, iç dünyasına çekilen, yabancılaşan, toplumla çatışan, karamsar, bunalımlı, zayıf bireyler ele alınır.

Yazarlar insanı çevreleyen toplumsal dünyayı yalın bir biçimde anlatmaktansa alegorik ve çağrışımsal bir anlatım tercih eder. Dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışında arayışlara gidilir. Anlatıcı kendi "ben"ini ön plana çıkarır. Diyaloglara ve hikâye etmeye pek yer verilmez.

Zamanda geriye dönüşlerle geleneksel anlatım ve yapıdan uzaklaşılmıştır. Olay örgüsü ve mekân gibi unsurlar geri planda kalmıştır.

Modernizmi esas alan yazarlar, varoluşçuluk akımından etkilenmiştir. Varoluşçuluğa göre, dünyadaki diğer varlıklardan farklı olarak önce var olan sonra ne olduğu belirlenen birey kendi özünü arar, kendisi olmaya çabalar, bu bakımdan birey yaşadığı toplumla da çatışma içindedir.

Nezihe Meriç, Bilge Karasu, Yusuf Atılgan, Oğuz Atay, Ferit Edgü ve Adalet Ağaoğlu bu akım doğrultusunda hikâye yazan başlıca sanatçılardır.

Ferit Edgü'ye ait olan II. metne "minimal öykü" ya da "küçürek öykü" de denmektedir.

1. Yukarıdaki metinlerin hangisinde "modernizmi esas alan hikâyelerin özellikleri" görülmektedir? Niçin?

.....

.....

.....

.....

2. I. metin hangi özelliklerinden dolayı modernist hikâyeye dâhil edilebilir?

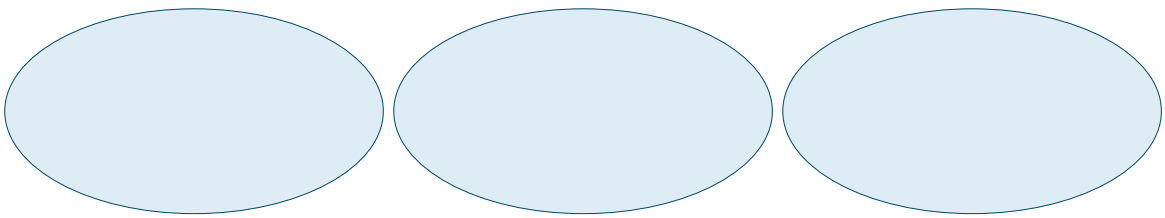
.....

.....

.....

.....

3. Okuduğunuz hikâyeleri daha önce okuduğunuz hikâyelerden olayları ele alış, birey ve anlatım açısından özelliklerini aşağıdaki kutucuklara yazınız.

Hazırlayan: *Kemal BATMAZ*

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Cumhuriyet Dönemi'nde Hikâye > 1940-1960 Arasında Hikâye**
Kavram : Modernist Hikâye
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**MODERNİST HİKÂYE NEDİR?**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Metindeki modernist hikâyeye özgü özellikleri belirleyebilme.	

Modernizm: Çağdaşlık. Çağdaşlaşma akımı. Yerleşik ve alışılmış olanı yeni olana tabi kılma, geleneksel olanı yeni olana uydurma eğilimi ve düşünce tarzı.

Türk edebiyatında 1940-1960 arasında dört farklı hikâye anlayışı ortaya çıkmıştır.

Toplumcu gerçekçi hikâyeler	Modernist hikâyeler
Bireyin iç dünyasını esas alan hikâyeler	Millî-dinî duyarlılıkla yazılan hikâyeler

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

OLANAK-SİZ

Son bir öykü anlatacağım.
(İster dinleyin ister dinlemeyin.)
Son olarak
bir öykü.
En son
ve bambaşka bir öykü
deneyeceğim.
Yazarak anlatmayı deneyeceğim.
(İster okuyun ister okumayın.)
Hiçbir öyküsü olmayan bir öykü.
Anlatırken ya da yazarken oluşan bir şey. Öyle geliyor.
Ve başka bir kişinin, başka bir şeyin başından geçen.
Belki bir serüven.
Birinin ya da bir şeyin başından geçmiş, geçen ya da geçecek.
Çünkü
artık
kendimden
söz etmekten
yoruldum.
Öyleyse tanıdık birini, bildik bir şeyi bulmalı.
Ya da bir gün tanıyacağım, bileceğim birini.
Onun ağzından anlatmalı:
Ben, bir gün...
Ya da ben, onu anlatan:
Bir gün, o...
Ya da:
Bir gün, onlar...
Ben bir aracı (anlatan) mıyım?
Öyleyse garip, şaşırtıcı bir öykü anlatacağım.
Bir kış gecesiydi. Ocağın çevresinde toplanmışlardı... Hangi kış gecesi? Hangi ocağın çevresinde? Nerde? Kimler?
Geç!
Bir gün yolda giderken kaplumbağaya rastladı.
Hangi yolda giderken? Kim gidiyordu? Ne zaman? Karnı aç mıydı, tok muydu? İş aramak için mi dolaşıyordu, hafta sonu gezintisi için mi? Giysileri nasıldı? Dışardan mı gelmişti? Yerlisi miydi kentin? Neden kaplumbağaya rastladı? Niçin bir köşkün havlayan azgın köpeğine değil?
Geç!
İskemlenin öyküsünü anlatayım mı? Anlat!
(…)

Ferit Edgü, Bir Gemide Öyküler

II. Metin

İN

En sonunda kendime bir in buldum. Ömrüm boyu çalışsam böylesini gerçekleştiremezdim. Rastlantı işte. Çayır bayır geze geze ve tabii biraz da merak, bu dört dörtlük inin üzerine düştüm. Girişi kayalarla kapalı. İki kayanın arasından, ancak göğsünüzü çekerek girebiliyorsunuz içeri. Tavanda (eğer bu bir tavansa) havalandırmayı sağlayan bir delik var.

Yerde de bir sıcak su kaynağı (soğuduğunda içilebilen). Börtüsü böceği yok. Dışarıda lodos, yıldız, poyraz eserken içerisi sessiz ve sakin. Belli, burada yazlar serin, kışlar ılıman geçiyor.
İnimi bulur bulmaz benimsedim. Ağzımı açıp kimseye bir şey söylemedim. Yavaş yavaş taşındım buraya. Mumlar, çıralar, yağlar, birkaç kapkacak, birkaç kitap, defter, bir battaniye, iki yastık, bir ot döşek… Daha n'olsun?
Kaç ay oldu bilmiyorum, işte burada, bu inde yaşıyorum. Ne gelenim var ne gidenim.
(…)
Arada bir çıkıp dünyaya bakıyorum.
(…)
Bağırıyorum. Kükrüyorum. Tüm yaşamım boyunca söyleyemediklerimi söylüyorum. İşin tuhafı tüm bu söylediklerim yankılanıp geri dönüyor. Başka insanlara ulaştıktan sonra mı, yoksa ulaşmadan mı, bilmiyorum. Zaten bu beni artık ilgilendirmiyor. İlgilendirseydi şimdi burada mı olurdum?

Ferit Edgü, Giden Bir Kedinin Ardından
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıdaki tabloda modernist hikâyenin özellikleri verilmiştir. Okuduğunuz metinlerdeki modernist hikâyeye özgü özellikleri ilgili kutucuğa (✓) işareti koyarak belirtiniz.

Modernizmi Esas Alan Eserlerin Özellikleri	I. Metin	II. Metin
1. Modernist hikâyede gerçeklik karşısında kuşkucu ve tedirgin olan, iç dünyasına çekilen, yabancılaşan, toplumla çatışan, karamsar, bunalımlı, zayıf birey ele alınmıştır.		
2. Bu tarz hikâyede kronolojik zamanda geriye dönüşlerle geleneksel anlatım ve yapıdan uzaklaşılmış, olay örgüsü ve mekân geri planda kalmıştır.		
3. Eserlerde bilinç akışı tekniği kullanılır, diyaloglara ve hikâye etmeye pek yer verilmez.		
4. Kişilerin psikolojik özellikleri ön plandadır, toplum içindeki statü ve rolleri pek önemsenmez.		
5. Anlatımda sıradan bir zaman akışı kullanılmaz, anlatı kişisi aynı zaman dilimi içinde değişik zaman dilimlerini yaşar.		
6. Bu eserlerde insan duygu, düşünceleriyle karmaşık ve çok yönlü bir varlık olarak tanıtılır.		
7. Dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışına çıkılır; anlatıcı, birey bilinciyle kendi "ben"ini öne çıkarır.		
8. Anlatımda şiirsel bir söyleyiş söz konusudur.		
9. Olayın temel alındığı anlatılarda "çağrışım"a çokça yer verilir.		
10. Klasik hikâyede temel alınan olay, karakter ve çevre unsurları önemsizleştirilmiş; simge, imge ve bakış açısı gibi ögeler öne çıkarılmıştır.		
11. Alegorik (Simgesel) bir anlatım görülür.		

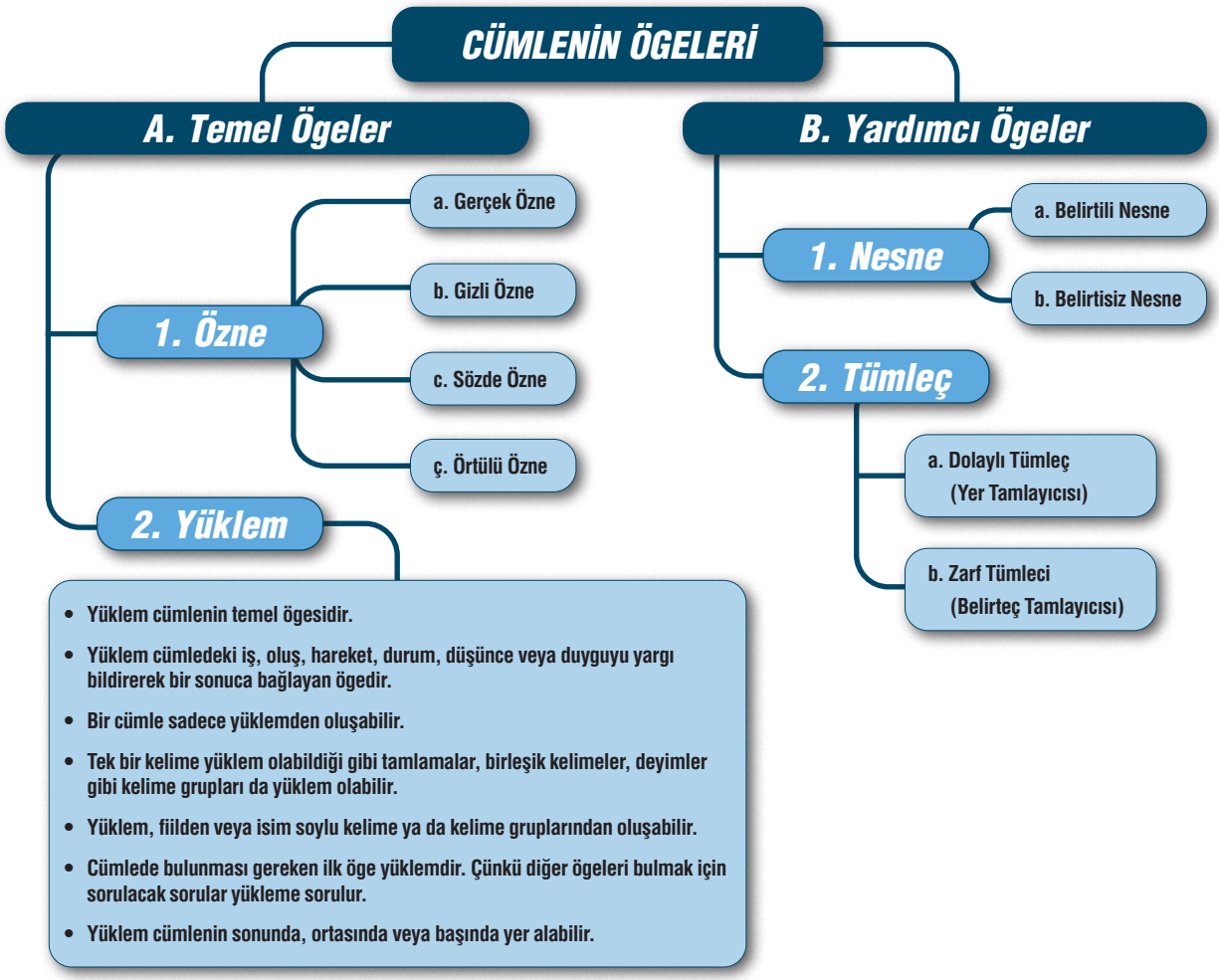
2. II. metinde şehir hayatından, insanlardan ve teknolojiden kaçıp doğada yaşamını sürdüren modern insan anlatılmıştır. Modernizm ile şehir hayatı arasında bir bağlantı olup olmadığını açıklayınız.

.....
.....
.....

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Temel Ögeleri**
Kavram : *Yüklem*
Genel Beceriler : *Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*
Alan Becerileri : *Okuma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**YÜKLEMİ BULUYORUM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümlenin temel ögelerinden yüklemi ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

SES

(…)

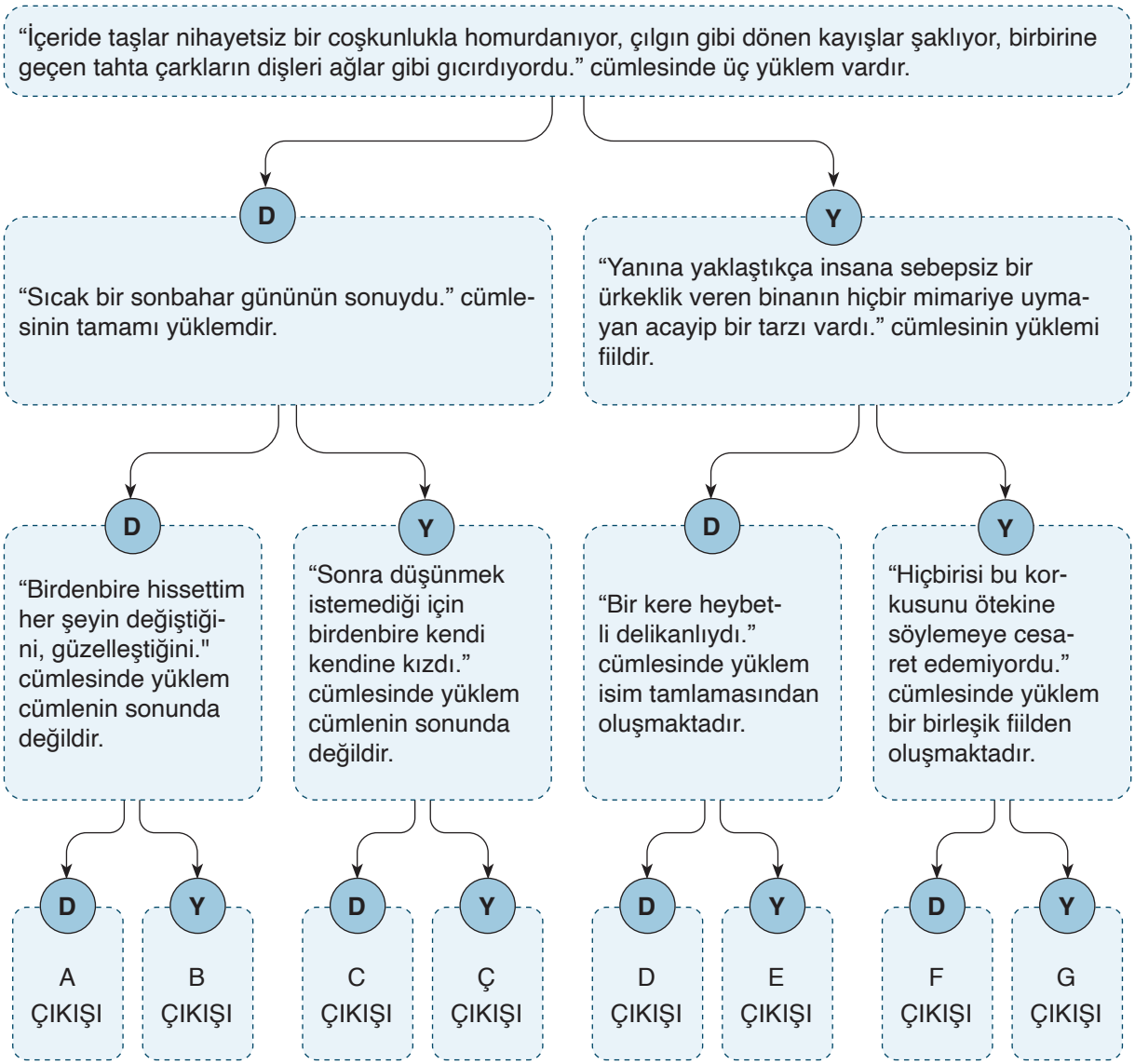
Güneş, arkamızdaki sırta gömüldükçe karşı taraftaki tepenin üzerine serpilmiş bulunan çam ağaçlarına gitgide kırmızılaşan bir ışık yolluyor; vadiyi süratle artan bir loşluğa terk ediyordu. Bizim kamyonun yanında biraz durdular ve şoföre bir şey lazım mı, diye sordular. İçerisinde boş yer bulunan bir kamyon, vakit geçtikçe telaşları artan ve mütemadiyen şoföre söylenen bizim yolculardan iki kadını aldı; Konya'ya götürdü. Diğer yolcular grup grup oturmuşlar, bir şeyler anlatıyorlardı.

(…)

Sabahattin Ali, Bütün Öyküleri I
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz metindeki yüklemleri bularak aşağıya yazınız.

2. Aşağıdaki birbiri ile bağlantılı yargıların ilkinden başlayarak doğru veya yanlış (D/Y) uygun olan seçeneklere göre doğru çıkışa ulaşınız.

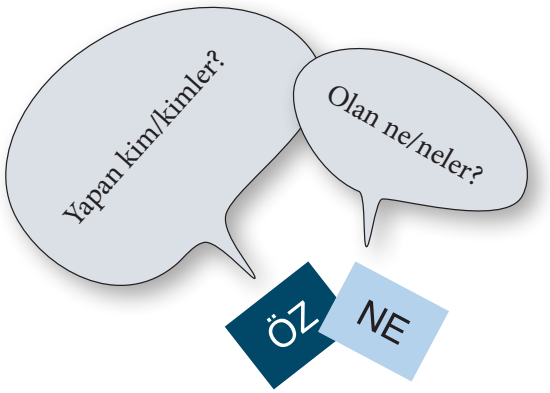

Hazırlayan: Dr. *Aylin ÇAKIR*

2. ÜNİTE : **HİKÂYE > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Temel Ögeleri**
Kavram : Özne
Genel Beceriler : Yaratıcı Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ÖZNELERİ GÖRMEK**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Cümlede öznenin işlevlerini belirleyebilme.	

***Yönerge**: Aşağıdaki bilgi haritasından hareketle soruları cevaplayınız.*

Gerçek Özne	**Sözde Özne**
• Kemal bir kez daha kapıyı çaldı. • Bir kez daha kapıyı çaldı. (*O/Gizli Özne*) **Gerçek özne, cümlede kelime ya da kelime grubu şeklinde yer alabileceği gibi yüklemdeki kişi çekiminde gizli bir özne de olabilir.*	• Kapı bir kez daha çalındı. **Yüklemi edilgen çatılı cümlelerde gerçek özne bulunmaz; belirtisiz nesne, özne görevini üstlenir.* • Kapı, Kemal tarafından bir kez daha çalındı. **Cümlede eylemi yapan, örtülü özne konumunda varlığını gösterse de "Kemal tarafından" şeklinde zarf tümleci görevini üstlenmiştir.*

1. a) Aşağıda verilen cümlelerdeki öznelerin altını çizip çeşitlerini tablodaki boşluklara yazınız.

Cümleler	Özne Çeşidi
1. Hikâyenin tam orta yerinde karşısındaki çocuğun gözlerine baktı İskender.	
2. Bazısı, upuzun arayışların nihayetinde tavan arasındaki sandıkta bulundu.	
3. Akşam vakitleri bahçeli ahşap evlerin önünde durarak ağaç ve çiçek zengini bahçeleri seyrederdik.	
4. Görenin kıymetini bilmediği bir hazineymiş görmek.	
5. Mektuplarda güneş, deniz ve taş evler uzun uzun anlatılır.	
6. Sahnedeki adam, elleriyle çizdiği bir kavis hareketiyle gençleri tek hamlede etrafında sıralanmaya ikna ederken yaydığı ışığın farkında değildi.	
7. Bahçenin yaseminleri toplanacak, kurutulacak, çamaşır aralarına konulacaktı.	
8. Eş dost onun sitemlerini görmezden geliyordu.	

b) Bulduğunuz özneler için geçerli olan tanımları belirleyerek ilgili cümlenin numarasını tablodaki boşluklara yazınız.

Öznelerle İlgili Tespitler	Özel İsim	Zamir	İsim Tamlaması	Sıfat Tamlaması	İkileme	Fiilimsi	Birden Fazla Özne	Gizli Özne
Cümle Numarası								

c) İncelediğiniz cümlelerden hangisi virgülün kullanımıyla ilgili yandaki açıklamaya örnek gösterilebilir? Yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

Noktalama İşaretleri:
Virgül (,)
Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur: (…)

tdk.gov.tr

2. Aşağıda verilen kelime veya kelime gruplarından birini özne görevinde kullanarak bir hikâye için başlangıç cümlesi yazınız.

mahallenin delikanlıları | hepimiz
baharın taze çimen kokusu
sonsuzluk arzusu | gerçeğin elleri
hatırladığım İstanbul | zaman
Duha Koca Oğlu Deli Dumrul

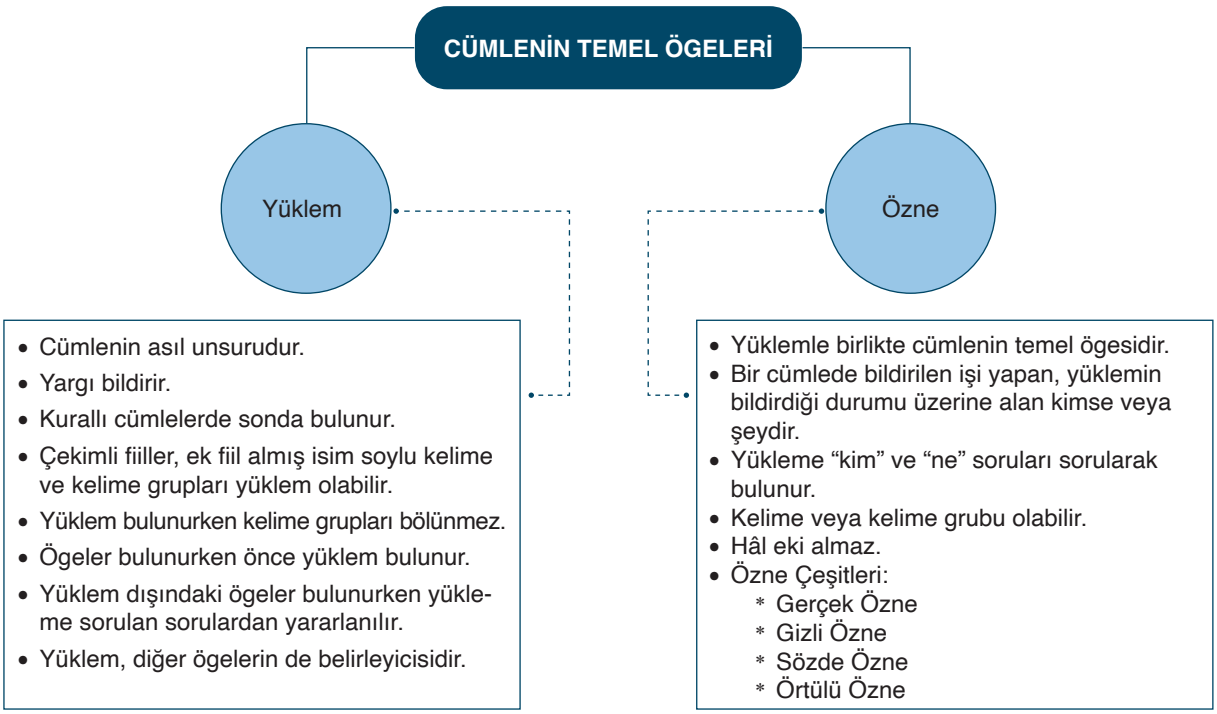
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Hazırlayan: *Pınar HACISALİHOĞLU*

2. ÜNİTE *: **HİKÂYE > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Temel Ögeleri***
Kavram : Özne, Yüklem
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**CÜMLENİN TEMELLERİ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümlenin temel ögeleri olan özne ve yüklemi tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını ve örnekleri inceleyiniz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

1. Örnek

Biten ne/kim? (Kim/ne bitti?) ← *Cümlenin yargısı*

Sezai Karakoç'un dünya sürgünü | 17.11.2021'de | sona erdi.

Gerçek özne (İsim tamlaması grubu) — *Yüklem (Çekimli fiil)*

2. Örnek

Bahar'ın emaneti olan ne? ← *Cümlenin yargısı*

Bu kitaplar | bana | Bahar'ın emanetiydi.

Gerçek özne (Sıfat tamlaması grubu) — *Yüklem (Ekfiil almış isim tamlaması grubu)*

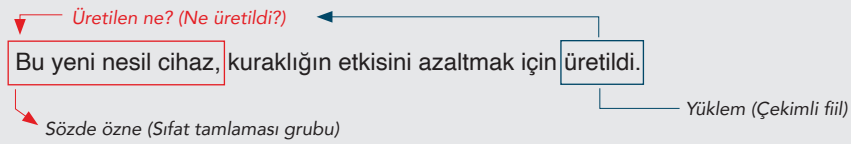
3. Örnek

Kim terk etti? → *Ben (Gizli özne)*

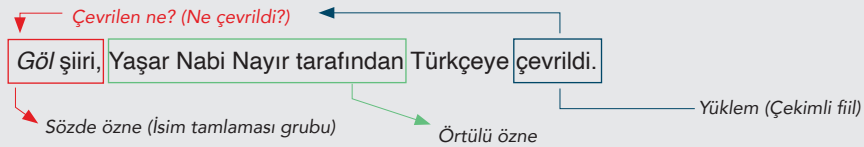
Terk ettim | bütün kaygıları geleceğe doğru yürürken.

Yüklem (Birleşik fiil grubu)

4. Örnek

5. Örnek

1. Tablodaki cümlelerin temel ögelerini bulunuz.

Cümleler	Özne	Yüklem
Hastalığın soldurduğu yüzü herkesi üzüyordu.		
Dalgın yürüyen adamı kalabalığın içinden gelen ses ürpertmişti.		
Aklı, kafasının içinden bir türlü gitmeyen seslerdeydi.		
Yeryüzünün en hırçın misafiridir insan.		
Sen, rüyalar kadar güzel bir şiirsin.		
Kapının önündeki paketi Erdal getirmişti.		
Terk etmedi sevdan beni.		
Suya düşen köpek vatandaşlarca kurtarıldı.		
Onunla kimse boy ölçüşemezdi.		
Onun şiirleri, anlamını hemen ortaya koymayan, üzerinde düşünülmesi gereken çok katmanlı şiirlerdi.		

2. Aşağıdaki cümlelerin öznelerini, öznelerin türlerini ve özneler kelime grubundan oluşuyorsa kelime grubunun türünü verilen boşluklara yazınız.

Cümleler	Özne	Öznenin Türü	Kelime Grubu
Kulaklarımda sessizlik çınlıyordu.			
Sabahları gözlerimi açınca derin bir huzura uyanıyordum.			
Sıla hasreti, şiirimizde çok işlenmiştir.			
Bütün hayallerinden vazgeçmiş gibiydi.			
Günümüz şairlerinden bazılarının dizelerinde Yunus Emre'nin duygu yüklü sesi var.			
Millî takım, havaalanında taraftarlarca coşkuyla karşılandı.			
Onun en çok özlediği şey bir bardak çaydı.			
Okulumuza Bakanlık tarafından yeni bir öğretmen atandı.			

Hazırlayan: *Birkan OLGÜNER*

3. ÜNİTE *: **ŞİİR > Nazım Biçimleri > Batı'dan Alınan Nazım Biçimleri***
Kavram : Sone, Terzarima, Triyole
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**NAZIM ÇUBUKLARI**	*15 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Sone, terzarima ve triyole nazım biçimlerinin genel özelliklerini fark edebilme.*	

1. Aşağıda Batı edebiyatından alınan nazım şekilleriyle ilgili bilgi verilmiştir. Bu nazım şekillerinin her dizesi bir çizgiyle temsil edilmiştir. Çizgilerin renkleri, aynı kafiyeli dizeleri belirtir. Çizgilerle gösterilen nazım şekillerinin adlarını tablonun altına yazınız.

Terzarima (Örüşük Uyak)

- Üçer dizelik bentlerden ve genellikle sonda yer alan tek dizeden oluşan nazım biçimidir.
- Bent sayısında bir sınırlama yoktur.
- aba bcb çcç… d şeklinde kafiyelenir.

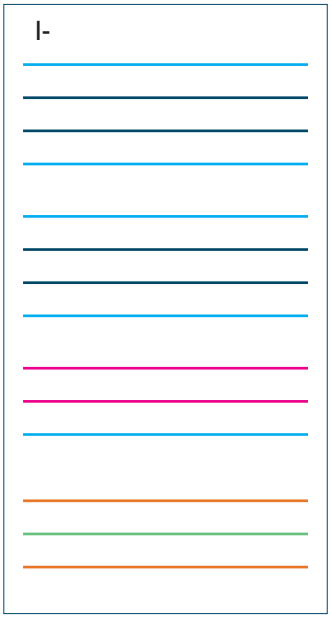
Sone

- On dört dizeden oluşur. İlk iki bendi dört dize, son iki bendi üç dizeden oluşur.
- Genellikle abba abba ccç ddç/dçd şeklinde kafiyelense de farklı şekillerde de kafiyelenebilir.

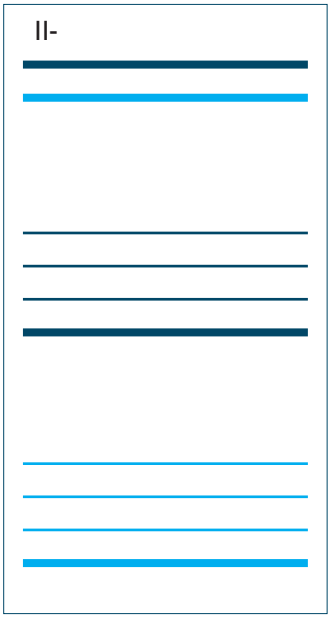
Triyole

- On dizeden oluşur. Önce iki dizeli bölüm ardından dört dizeli iki bent bulunur.
- AB aaaA bbbB şeklinde kafiyelenir.
- Birinci dize birinci bendin, ikinci dize ikinci bendin sonunda tekrar edilir.

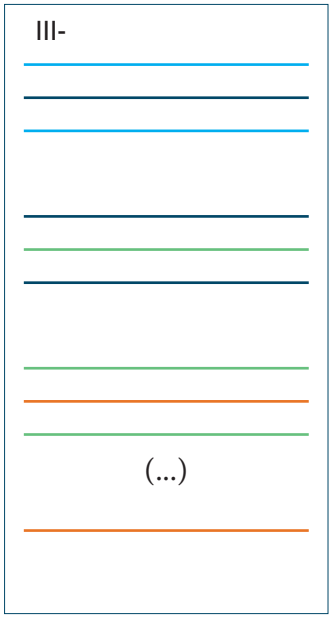
I-

II-

III-

.....

.....

.....

2. Aşağıda Batı edebiyatından alınan nazım şekillerinden örnekler verilmiştir. Bu şiirlerin nazım şekillerini şiirlerin altındaki boşluklara yazınız.

HİLÂL-İ SEHER

Yüzünde hasta-i sevdâ gibi melâlet var,
Nedir bu hâl-i perîşânın ey hilâl-i seher?

Sabâh-ı feyz-i bahârîde mübtesem ezhâr
Çemen çemen mütemevvic nesîm-i anber-bâr;
Niçin? Ben anlamadım kimden etsem istifsâr?
Yüzünden hasta-i sevdâ gibi melâlet var!

Dem-i seherde yanında şu parlayan ahter
Hazân içinde solan bir çiçek gibi dil-ber
Sürûr-ı fecr ile şâdân iken bütün yerler;
Nedir bu hâl-i perîşânın ey hilâl-i seher?

Tahsin Nahit
Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi

.....

KELEBEK

Mavi bir gölge uçtu pencereden
Baktım: âvâre bir küçük kelebek;
Yaramaz geldi kim bilir nereden?

Belli yorgundu; bir veremli çiçek
Gibi serpildi lambanın yanına;
Bir duman uçtu, gitti titreyerek…

Anladım kıydı canına.
Söyle ey mavi gölge, söyle eğer
Bir ölümden de çok fenaysa bana,

Şu karanlık, şu kimsesiz geceler.

Ali Canip Yöntem
Cem Dilçin, Örneklerle Türk Şiir Bilgisi

.....

MAKDEM-İ YÂR

Pervâne-i zerrin gibi her zühre-i zerrîn
Titredi zümürrüd-geh-i lerzân-ı çemende,
Çağlardı leb-i sîm-i hıyâbân-ı semende
Bir çeşme-i billûr ile bir cûy-i bilûrîn.

Düşmüştü siyeh berg-i şebe şeb-nem-i sîmîn
Şeb-nem gibi titredi kamer leyl üzerinde…
Bir şeb-pere-i hufte bir âhû-yı çerende
Vermişti bu nüzhet-gehe bir vahşet-i nermîn.

Âhû ile şeb-perre vü evrâk ile ezhâr
Nâ-gah fısıldaştı leb-i âb-ı revânda
Zirâ şu perî-hâneye karşı bu evânda

Ey dürr-i yetîm-i sadef-i şefkatim, ey yâr,
Sen bir meh-i zî-ruh gibi yükseliyordun,
Muzlim korunun zıllı içinden geliyordun.

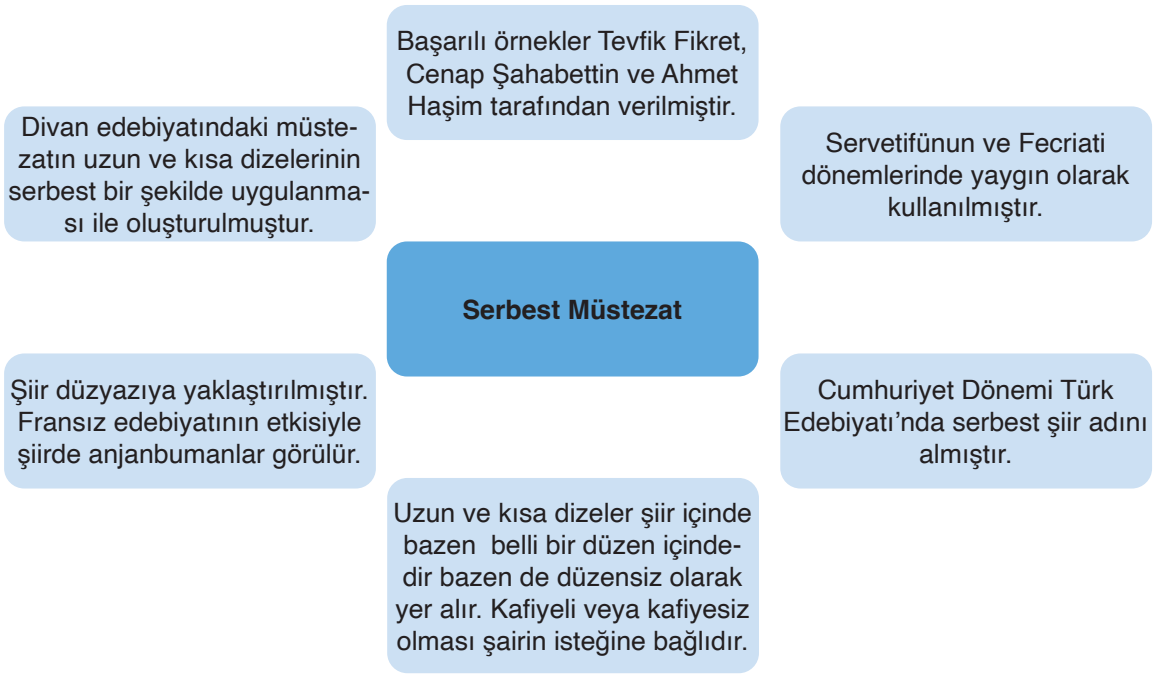
Cenap Şahabettin, Bütün Şiirleri
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

.....

3. ÜNİTE ***: ŞİİR > Nazım Biçimleri > Serbest Müstezat***
Kavram : Serbest Müstezat
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma becerisi

Çalışmanın Adı	**SERBEST YAZIYORUM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Serbest müstezat nazım şeklinin genel özelliklerini açıklaybilme ve serbest müstezatı diğer nazım biçimlerinden ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz. Bilgilerden hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

Bülbül yetişir bağrımı hûn etti figānın
Zabt eyle dehânın
Hançer gibi deldi ciğerim tîğ-i zebânın
Te'sîr-i lisânın

Âh etse nola bülbül-i dil meşhedim üzre
Tâ mahşer olunca
Çok çekti gam-ı hârını gül-zâr-ı cihânın
Bu bâğ-ı fenânın
(…)

mefûlü / mefâîlü / mefâîlü / faûlün
mefûlü / faûlün
İzzet Molla

II. Metin

GELMEDEN EVVEL

Kalbim
Benim bir ormandı,
İsimsiz, âsûde
Bir büyük orman;
Ve gölgelerde revân
Olan hafî suların aks-i şevk-i müttaridi
Dağıtırken sükûtu beyhûde
Düşünürdüm ki, hangi gün, ne zaman
Ne zaman
Girecektin o kalb-i mes'ûde?

Ahmet Haşim, Bütün Şiirleri
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

aks-i şevk-i müttarid: Düzenli sevincin yansıması. **âsûde:** Sessiz, dingin. beyhûde: Boşuna. **bülbül-i dil:** Gönül bülbülü. **dehân:** Ağız. **gam-ı hâr:** Gam çeken, kederlenen . **gülzar:** Gül bahçesi. **hafî:** Gizli. **hûn:** Kan. **kalb-i mes'ûde:** Mutlu kalp. **meşhed:** Şehit olunan yer. **revân:** Akan, yürüyen. **tîğ-i zebân:** Yaralayıcı söz.

1. Okuduğunuz metinleri verilen özelliklere göre değerlendiriniz. Özelliklerden hareketle şiirlerin hangi nazım biçiminde yazıldığını belirleyiniz.

	Özellik	I. Metin	II. Metin
a)	Kafiye kullanılmıştır.		
b)	Dizeler belli bir ölçüye göre yazılmıştır.		
c)	Uzun ve kısa dizelerden meydana gelmiştir.		
ç)	Şiir düzyazıya yaklaştırılmıştır.		

Nazım biçimleri

I. metin: .....

II. metin: .....

RESİM YAPARKEN

Fırçam, kadîd bir ağacın hasta bir dalı,
destimde müştekî heyecanlarla titriyor;
gûyâ çiçek diye
bir hâk-i sebze döktüğü kanlarla titriyor.

On gündür işte uğraşıyor fikr ü san'atım
bir mevc-i hisse vermek için şekl-i irtisâm;
seyr eylerim bu levhayı artık aled devâm,
verdim emek diye.

Seyreylerim, ve aczine kâil o san'atın,
takdîse inhimâk ederim sun' i kudreti;
lâkin zaman olur
pek rûhsuz bulur da beğenmem tabîati.

Mutlak o gün beğenmek için hasta münfail
bir başka çehre, giryeli bir çehre isterim...
Bundandır işte, şi'r olacak yerde sözlerim
ba'zan figân olur!

mefûlü / fâilâtü / mefâîlü / fâilün / mefûlü / fâilün
Tevfik Fikret, Rübab-ı Şikeste
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır)

Kelime Dağarcığı:

kadîd: Çok zayıf, kurumuş kalmış. **dest:** El. **müşteki:** Şikayet eden, sızlanan.. **hâk-i sebz:** Çimenli toprak. **mevc-i hisse:** His dalgası. **irtisâm:** Resmi çıkma. **aled devâm:** Sürekli olarak. **kâil:** Razı olmuş, inanmış. **takdis:** Kutsal sayma, büyük kabul etme. **inhimak:** Bir şeyin üzerine büyük bir istekle düşme. **girye:** Ağlama, gözyaşı. **figan:** Feryat etme, inleme.

2. Tevfik Fikret'in *Resim Yaparken* şiirinde serbest müstezadın özelliklerini belirleyiniz.

.....
.....
.....
.....

Hazırlayan: *Mustafa Asım EKMEKÇİOĞLU*

3. ÜNİTE *: **ŞİİR > Servetifünun Dönemi'nde Şiir > Mensur Şiir***
Kavram : Mensure
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**NESİR Mİ, NAZIM MI?**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Mensur şiir türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi notunu ve metinleri okuyunuz. Bilgi notundan ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

Bilgi Notu: Mensur, düzyazı demektir. Mensur şiir (mensure) ise şiirin cümle yapısı ve ahenk özelliklerini taşıdığı hâlde ölçü ve kafiyeye bağlı olmayan, şairane bir konuyu; his, hayal ve düşünceyi kısa ve yoğun bir şekilde süslü bir üslupla anlatan düzyazılara denir.

XIX. yüzyılın ortalarında Fransız edebiyatında ortaya çıkan bu tür, Servetifünün Dönemi'nde sıkça kullanılmıştır.

I. Metin

SARI GÜL

Gözlerin elindeki güle merkûz idi. Parmakların âheste âheste yaprakları koparıp rüzgâra bahşediyordu.
Seni seyrettikçe kalbimde hüzünler hissediyordum. Şu anda hayalhânenin acı acı fikirlerle meşgûl olduğundan emin idim.
Yapraklar bitinceye kadar hiç tavrını, vaz'iyyetini değiştirmeyerek hazîn hazîn sükût ediyordun. Lakin son yaprak metanetini mahvetti; birden bire bir tuğyân-ı sirişk hâsıl oldu.
Ağladın; şimdi topraklara mevzû olan başını sineme dayadın; hüngür hüngür ağladın. Ben de ağlıyordum. Senin ağlayışına ağlıyordum.
Senin gözlerin sükût etti, lakin benimkiler devam ediyor.
O zamandan beri sarı gülleri görmesini arzu etmem. Çünkü en kıymetlisini mezara gömdüm.

Hâlit Ziya Uşaklıgil, Mensur Şiirler

II. Metin

SEN OLMASAN…

Sen olmasan… seni bir lâhza görmesem yâhud
Bilir misin ne olur?
Semâ, güneş ebediyyen kapansa, belki vücûd
Bu leyl-i serd ile bir çâre-yî teennüs arar,
Ve bulur;
Fakat o zulmete mümkün müdür alıştırmak
Bütün güneşle, semâlarla beslenen ruhu,
Bu rûh-ı mecruhu?

Sen olmasan… seni bulmak hayâli olsa muhâl,
Yaşar mıyım dersin?
Söner ufûlüne bir lâhza kaail olsa hayâl;
Soğur, donar, kırılır senden ayrılınca nazar
Ne hazîn
Gelir hayat o zaman hem vücûda, hem ruha!
Yaşar mıyız seni kaybetsek âh ben, kalbim,
Bu kalb-i muztaribim.

Tevfik Fikret, Rübâb-ı Şikeste

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

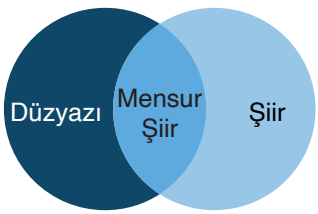
Kelime Dağarcığı:

âheste âheste: Yavaş yavaş. **çâre-yî teennüs:** Alışma çaresi. **hayalhâne:** Hayal dünyası. **kaail (kail) olmak:** İnanmak. **kalb-i muztarib:** Izdırap, acı çeken kalp. **leyl-i serd:** Soğuk gece. **merkûz:** Dikilmiş. **metânet:** Metin olma, dayanma, dayanıklılık, sağlamlık. **mevzû:** Konulmuş. **muhâl:** İmkânsız, mümkün olmayan. **rûh-ı mecruh:** Yaralı ruh. **sükût etmek:** Susmak. **tuğyân-ı sirişk:** Gözyaşı seli. **zulmet:** Karanlık.

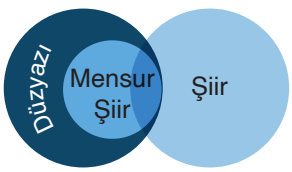
1. Okuduğunuz *Sarı Gül* ve *Sen Olmasan* adlı metinlerin benzer ve farklı özelliklerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Benzer Özellikler	Farklı Özellikler
• Söz sanatlarına başvurulmuştur.	• I. metin nesir, II. metin nazımdır.

2. Aşağıdakilerden hangisi "mensur şiir" kavramını ifade etmek için sizce en uygun şekildir? Gerekçesiyle açıklayınız.

1. Şekil

2. Şekil

3. Şekil

3. Mensur şiir türünün Servetifünun Dönemi'nde sıkça kullanılmasının sebepleri sizce neler olabilir? Açıklayınız.

3. ÜNİTE ***: ŞİİR > Saf Şiir Anlayışı > Saf (Öz) Şiir***
Kavram *: Saf (Öz) Şiir*
Genel Beceriler *: Eleştirel Düşünme Becerisi, Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*
Alan Becerileri *: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**KATKISIZ ŞİİR**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Saf (öz) şiir anlayışının genel özelliklerini tanıyıp metin üzerinde bunları tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgilerden yararlanarak soruları cevaplayınız.*

SAF ŞİİR ANLAYIŞI

- Estetik şiir
- Söz sanatları
- Biçim kusursuzluğu
- İdeolojiden uzak şiir

- İmgeli anlatım
- Sanat için sanat
- Soylu şiir
- Alegori ve mecaz

Görsel: Yahya Kemal, Ahmet Haşim

1. Saf altın ifadesinden ne anlıyorsunuz? Bu özellik şiir için kullanıldığında nasıl bir şiir anlayışının ortaya çıkması beklenir?

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki şiirleri biçim ve içerik özellikleri bakımından inceleyiniz. Şiirlerden hangileri saf (öz) şiir anlayışıyla yazılmıştır? Gerekçeleriyle açıklayınız.

I. Metin

Düşman yine öz yurduna el attı,
Mezarından Ata'n kılıç uzattı,
Yürü diyor, hakkı zulüm kanattı,
Attilâ'nın oğlusun sen unutma!

II. Metin

Anneye karşı gelmeyelim,
Nergis çiçeği gibi,
Ne güzel kokarlar,
Ellerinde çiçek çok güzel durur.

III. Metin

Gönlümle oturdum da hüzünlendim o yerde
Sen nerdesin, ey sevgili, yaz günleri nerde!
Dağlar ağarırken konuşurduk tepelerde,
Sen nerde o fecrin ağaran dağları nerde!

IV. Metin

Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden,
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden.
Yorgun ve kırılmış gibi en ince yerinden,
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden.

V. Metin

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak
Ve bir zamân bakacaksın semâya ağlıyarak…

Sular sarardı… yüzün perde perde solmakta,
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta…

VI. Metin

Bütün dünyâya küskündüm, dün akşam pek bunalmıştım;
Nihâyet, bir zaman kırlarda gezmiş, köyde kalmıştım.
Şehirden kaçmak isterken sular zâten kararmıştı;
Pek ıssız bir karanlık sonradan vâdîyi sarmıştı.

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

3. Genç bir şair, saf şiir anlayışıyla şiir yazmak istemektedir. Bunun için kendisine iki seçenekli beş kart grubu verilmiştir. Her ikili grubun içinden bir kartı seçecektir. Genç şairin seçmesi gereken kartları bulunuz. Bu kartlardaki harfleri şifre kutusuna sırasıyla yazarak şifreyi bulunuz.

DİDAKTİK	K	1	LİRİK	M
SÜSLÜ	E	2	SADE	A
MUSİKİ	C	3	HİTABET	N
TOPLUMSAL	I	4	BİREYSEL	A
İDEOLOJİK	T	5	PSİKOLOJİK	Z

Şifre Kutusu

1	2	3	4	5

Hazırlayan: *Murat AKTÜRK*

3. ÜNİTE **: *Saf Şiir Anlayışı > Saf (Öz) Şiir***
Kavram : *Saf (Öz) Şiir*
Genel Beceriler : *Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri : *Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**GİZEMLİ ANLATIM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Saf şiir anlayışıyla yazılan şiirlerin genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgileri ve şiirleri okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

Bilgi Notu: Saf (öz) şiir anlayışındaki şairler, şiiri basit bir işten ziyade soylu bir uğraş olarak görmüşlerdir. Amaç, ortaya güzel bir şiir koyabilmektir. Şiirde belli bir fikrin işlenmesine karşı çıkmışlar, okurda estetik bir haz uyandırmayı amaçlamışlardır. Dili güzelleştirmeye çalışmışlardır. Şiirde ahenk, kafiye, redif gibi hususlara önem vermişlerdir.

BİR GÜNÜN SONUNDA ARZU

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyân,
Güller gibi… sonsuz, iri güller
Güller ki kamıştan daha nâlân;
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kulelerden yine kuşlar
Tekrârını ömrün eder i'lân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam
Âlemlerimizden sefer eyler?

mefûlü / mefâîlü / feûlün

Ahmet Haşim, Piyale

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:
fecr: Tan kızıllığı. **nâlân:** İnleyen. **nümâyân:** Görünen.

1. Ahmet Haşim'in *Bir Günün Sonunda Arzu* şiirinin saf şiir anlayışına uygun yazıldığı düşünülürse şiirde altı çizili dizeler sizde hangi çağrışımları uyandırmaktadır. Açıklayınız.

.....
.....
.....

2. Şairin şiirde dile getirdiği "Gün doğdu yazık arkalarında!" dizesini düşünerek yukarıdaki görselin neler çağrıştırdığını yazınız.

.....
.....
.....

GECE

Kandilli yüzerken uykularda
Mehtâbı sürükledik sularda...

Bir yoldu parıldayan, gümüşten,
Gittik...Bahs açmadık dönüşten.

Hulyâ tepeler, hayâl ağaçlar...
Durgun suda dinlenen yamaçlar...

Mevsim sonu öyle bir zaman ki
Gaip bir mûsıkîydi sanki.

Gitmiş kaybolmuşuz uzakta,
Rü'yâ sona ermeden şafakta...

mefûlü/ mefâilün/ feûlün
Yahya Kemal Beyatlı, Kendi Gök Kubbemiz
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Yahya Kemal'in şiiri tek başına ve bir bütün olarak düşünüldüğünde iki temel ırmaktan yararlandığı görülür. Bunlardan biri divan şiiri estetiği; bir diğeri ise 1903 yılındaki Paris yolculuğunun ardından ömrü boyunca peşini bırakmadığı Fransız şiiri ve onun ciddi yansıması Sembolizm.

Erdoğan Alkan, Şiir Sanatı
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

3. **a**) *Bir Günün Sonunda Arzu* şiirinin saf şiir anlayışına göre yazıldığını dikkate alarak şiirde geçen "Yorgun gözümün halkalarında" ile "Güller ki kamıştan daha nâlân;" dizeleri sizde hangi çağrışımları uyandırmaktadır. Açıklayınız.

.....

.....

b) Yahya Kemal'in, Ziya Gökalp'e cevap olarak yazdığı "Ne harâbî ne harâbâtîyim/Kökü mâzîde olan âtîyim." mısralarıyla tarih anlayışını dile getirdiği görülür. Yahya Kemal'in *Gece* şiirinde, varsa geçmişe özlem duyduğu mısraları bulunuz ve açıklayınız.

.....

.....

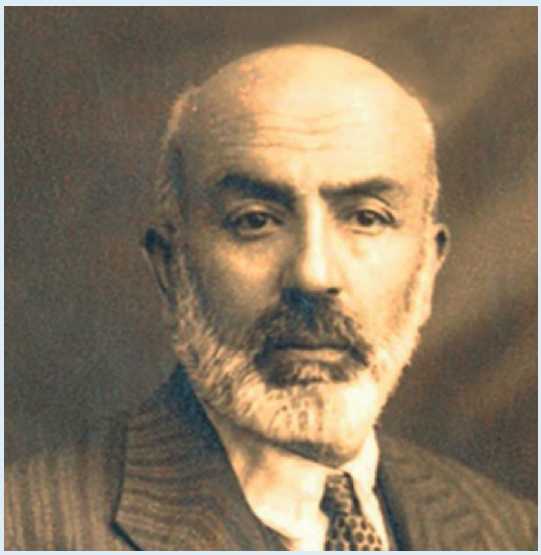
2. ÜNİTE : **ŞİİR > Millî Edebiyat Dönemi'nde Bağımsız Şiir Anlayışı >Manzum Hikâye**
Kavram : Manzume
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ŞİİR GİBİ HİKÂYE**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Manzumenin genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz ve kavram haritasını inceleyiniz. Metin ve kavram haritasından hareketle soruları cevaplayınız.*

RESSAM HAKLI!

Bir zaman vardı ya târîh-i mukaddes modası...
Yeni yaptırdığı köşkün büyücek bir odası,
Mutlaka eski tesâvîr ile ziynetlensin,
Diye, ressam aratır hayli zaman bir zengin.
Biri peydâ olarak, ben yaparım, der, kolunu,
Sıvayıp akşama varmaz, sekiz arşın salonu,
Sıvar amma ne sıvar! Sâhibi der:
— Usta bu ne?
Kıpkızıl bir boya çektin odanın her yerine!
— Bu resim, askeri basmakta iken Fir'avn'ın,
Bahr-i Ahmer yarılıp geçmesidir Mûsâ'nın.
— Hani Mûsâ be adam?
— Çıkmış efendim karaya.
— Fir'avun nerde?
— Boğulmuş.
— Ya bu kan rengi boya?
— Bahr-i Ahmer ay efendim, yeşil olmaz ya bu da!
— Çok güzel levha imiş! Doğrusu şenlendi oda!

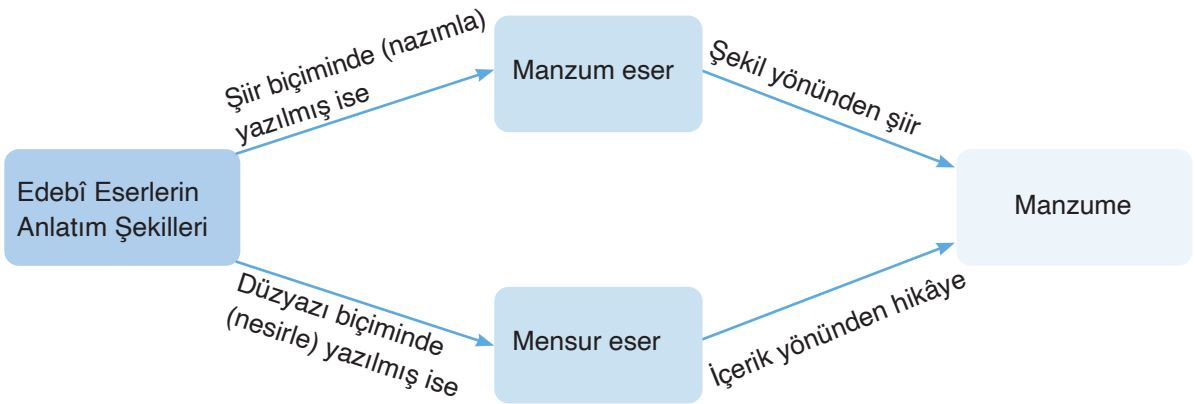

Görsel: Mehmet Akif Ersoy

feilâtün (fâilâtün) / feilâtün / feilâtün / feilün (fa'lün)
Mehmet Akif Ersoy, Safahat
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

arşın: Yaklaşık 68 santimetreye eşit olan eski bir uzunluk ölçüsü. **Bahr-i Ahmer:** Kızıldeniz. **levha:** Tablo, resim. **peydâ olmak:** Çıkmak, ortaya çıkmak, oluşmak. **târîh-i mukaddes:** Kutsal tarih. **tesâvîr:** Resimler. **ziynet:** Süs, bezek.

1. Okuduğunuz manzumede bulunan unsurları işaretleyiniz.

Hikâyeye Ait Unsurlar		Şiire Ait Unsurlar	
Olay		Tema	
Kişiler		Ölçü	
Zaman		Kafiye	
Mekân		Nazım birimi	
Çatışma		Nazım şekli	
Paragraf		Uyak düzeni	

2. Manzume türünün Türk edebiyatındaki en önemli temsilcileri Tevfik Fikret ve Mehmet Akif Ersoy'un roman veya hikâye türünde eserleri yoktur. Bu sanatçıların anlatmak istediği bir olayı hikâye türü yerine manzume türüyle anlatmasının sebebi ne olabilir?

.....

.....

.....

3. "Şiir şeklinde yazılan hikâye" olarak adlandırılabilecek manzumeler, bu özelliğiyle divan edebiyatı nazım şekillerinden hangisiyle benzerlik göstermektedir? Neden?

.....

.....

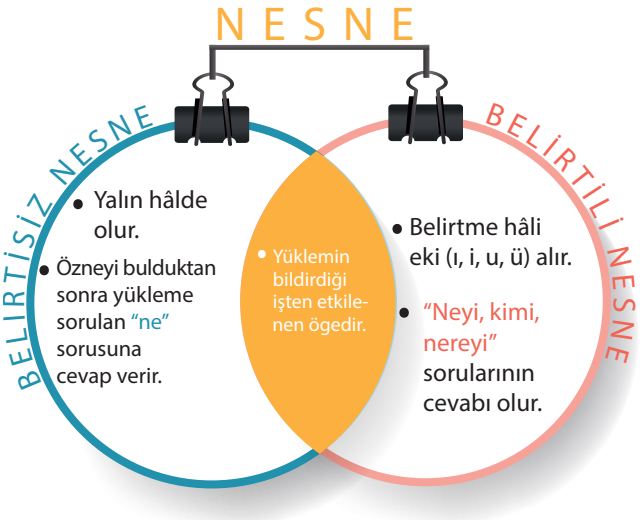
.....

Hazırlayan: *Levent ŞEN*

3. ÜNİTE *: **ŞİİR > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Yardımcı Ögeleri***
Kavram : Nesne
Genel Beceriler : Görsel Okuryazarlık Becerisi
Alan Becerileri : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi

Çalışmanın Adı	**NESNEYİ BUL**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümlede geçen belirtisiz ve belirtili nesneyi tespit edebilme.*	

***Yönerge**: Aşağıdaki bilgi haritasını ve tabloyu inceleyiniz. Bilgi haritası ve tablodan hareketle soruyu cevaplayınız.*

Yaşanılanları, nesnel olmaya çalışarak birinci kişinin ağzından öyküleyici bir anlatımla yazmaya çalıştım. **(1-N)**	Okul ve öğrencilerimle kavuşmamız, I. Dünya Savaşı'nın araya girmesiyle dört yıllık bir kesintiye uğramıştı. **(2-B)**	Ortalama olarak, yetişkinler bir yıl içinde 2 ila 5 kez, çocuklar ise 7 ila 10 kez soğuk algınlığına yakalanır. **(3-G)**	Kadı Mustafa Darir, eserlerinde Dede Korkut üslubuna benzeyen sevimli bir Türkçe kullanmıştır. **(4-E)**
Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı, Türk kültür ve medeniyetinde Batı etkisinin görüldüğü bir dönemdir. **(5-A)**	Atatürk'ün Millet Mektepleri başöğretmenliğini kabul ettiği günü, Öğretmenler Günü olarak kutluyoruz. **(6-S)**	Uzaktan eğitim, kökleri günümüzden yaklaşık üç asır öncesine kadar uzanan disiplinler arası bir alandır. **(7-L)**	Mutluluk kaygıdan, sıkıntıdan; mutsuzluk da dirlikten umuttan uzak değildir psikolojiye kafa yoranların çoğuna göre. **(8-T)**
Doğayı anlayıp örnek alan insan, zorluklarla başa çıkmada birlikte hareket ederek yaşamak zorundadır. **(9-İ)**	Türkiye Futbol Federasyonu, salgın nedeniyle maçları uzun bir süre seyircisiz oynattı. **(10-N)**	Hayat, bir düzlem üzerinde, aynı ivmeyle yan yana dizilen noktaların birleştiği bir doğru şeklinde ilerlemez. **(11-Y)**	Ünlü şair, bir dostuna hediye ettiği resmin altına "Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz!" yazmış. **(12-E)**

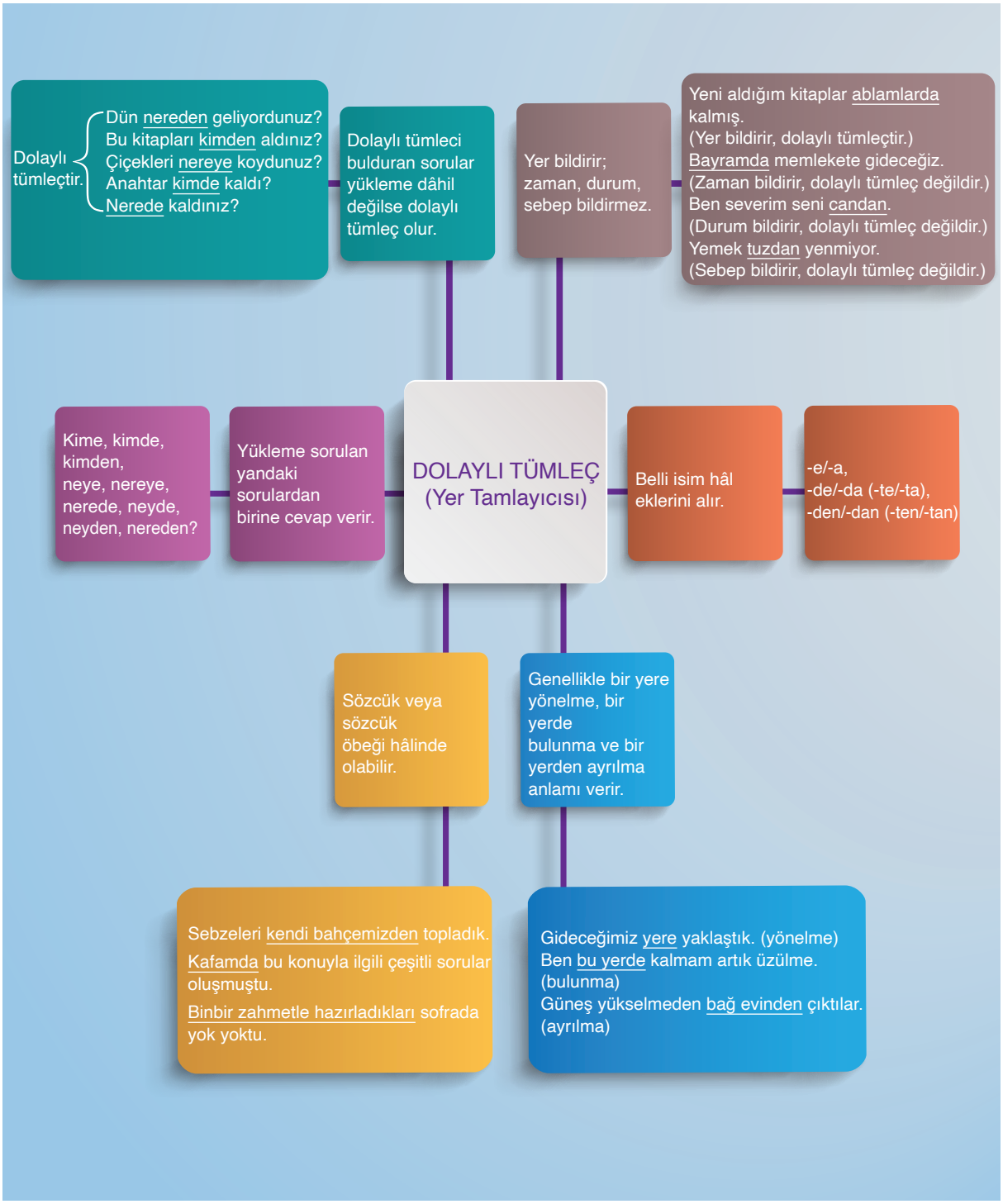
1. Yukarıdaki tabloda yer alan cümlelerden içinde nesne bulunanların altındaki harfler sıralandığında oluşan şifreyi belirleyiniz.

ŞİFRE: ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

3. ÜNİTE ***: ŞİİR > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Yardımcı Ögeleri***
Kavram : Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı)
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**KEDİ MERDİVENDE**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Verilen cümlelerdeki dolaylı tümleçleri diğer ögelerden ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasından yararlanarak soruyu cevaplayınız.*

1. Aşağıda verilen cümlelerdeki dolaylı tümleçlerin altını çiziniz.

Yazlıkları dolabın alt rafına yerleştirdim.
Ders programlarını sınıf öğretmeninizden alabilirsiniz.
Bütün gün köyü kavuran güneş nihayet dağın arkasında batmıştı.
Bilgisayara yeni bir hafıza kartı ekledim.
Her gördüğü yerde öğretmenine soru soruyordu.
Hafta sonunda sizi de bize bekleriz.
Sevdiklerimizin hepsine candan bir selam gönderelim mi?
Bu derdin çaresi kimde bulunur?
Kardeşini beklerken ikide bir saatine bakıyordu.
Yazarın yeni öykülerinde hayatın içinden insanlara rastlanmıyor pek.

2. Aşağıdaki kedi, merdivenin en üst basamağındaki mamaya ulaşmak için içinde dolaylı tümleç olan basamakları kullanmalıdır. Buna göre kedi kaç numaralı basamakları kullanabilir?

3. ÜNİTE ***: ŞİİR > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Yardımcı Ögeleri***
Kavram *: Zarf tümleci*
Genel Beceriler *: Yaratıcı Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri *: Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**ZARF TÜMLECİNİ BULUYORUM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Zarf Tümlecini metin ve cümle içinde gösterebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki görseli inceleyip metni okuyunuz. Görsel ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

BİR GEMİ YELKEN AÇTI

Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine,
Civarından çığlıkla yorgun martılar kaçtı;
Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine
Hayal iklimlerine bir gemi yelken açtı.

Beyaz yelkenlerinde ölgün bir kızıllığın
Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz;
Toplanırken göklerde bulutlar yığın yığın
Hırçın bir fırtınayı düşünüyordu deniz.

Ufuklarda solarken altın şafak gülleri
Yabancı âlemlerden sâadetler, emeller,
İhtiraslar bekliyen kimsesiz gönülleri
Gizlice sıkıyordu kızgın demirden eller.

En katı yüreklinin bile bu sabah iki,
Üç damla yaş kurudu solgun yanaklarında;
Açılan yolcuların hepsi hissetmişti ki
Bugün de erişilmez o diyara, yarın da...

(…)

Ufkun dört duvarına kanadını vurarak
Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine,
Gümüş yelkenlerini yüksekten savurarak
Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine.

Ali Mümtaz Arolat, Bir Gemi Yelken Açtı
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz şiirdeki dörtlüklerde geçen zarf tümleçlerinin altını çiziniz. Altını çizdiğiniz zarf tümleçlerini bulmak için yükleme hangi soruları sorduğunuzu tablodaki boş yerlere yazınız.

Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine, Civarından çığlıkla yorgun martılar kaçtı; Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine Hayal iklimlerine bir gemi yelken açtı.	"çığlıkla" NASIL? "Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine" NE ZAMAN?
Beyaz yelkenlerinde ölgün bir kızıllığın Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz; Toplanırken göklerde bulutlar yığın yığın Hırçın bir fırtınayı düşünüyordu deniz.	
Ufuklarda solarken altın şafak gülleri Yabancı âlemlerden sâadetler, emeller, İhtiraslar bekliyen kimsesiz gönülleri Gizlice sıkıyordu kızgın demirden eller.	
En katı yüreklinin bile bu sabah iki, Üç damla yaş kurudu solgun yanaklarında; Açılan yolcuların hepsi hissetmişti ki Bugün de erişilmez o diyara, yarın da...	
Ufkun dört duvarına kanadını vurarak Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine, Gümüş yelkenlerini yüksekten savurarak Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine.	

2. Aşağıdaki tabloda verilen cümlelerde altı çizili zarf tümleçlerini bulmak için yükleme hangi soruyu sorduğunuzu cümlelerin yanına yazınız.

Cümle	Yükleme Sorulan Soru
Onları görünce eski günlerimi hatırladım.	
Topallayarak yürümeye çalışıyordum.	
Çocuk korkudan konuşamıyordu.	
Dosta düşmana muhtaç olmadan yaşamalıyız.	
Onu bir saat daha bekledim.	

3. İçinde zarf tümleçlerinin geçtiği öyküleyici, kısa bir paragraf oluşturunuz.

.....

.....

.....

.....

4. ÜNİTE ***: MAKALE > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram *: Bilimsel Makale*
Genel Beceriler *: Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri *: Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**BİLİM VE MAKALE**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Bilimsel makalenin genel özeliklerini belirleyebilme.*	

TEKNOLOJİK BAĞIMLIKLAR VE SOSYAL BAĞLILIK

Bilgisayar, internet ve akıllı telefonlar günlük yaşamın önemli bir parçası haline gelmiştir. Nitekim 2016 yılı itibariyle dünya nüfusunun %46'sı internet, %31'i aktif sosyal medya ve %51'i akıllı telefon kullanıcısıdır. Bu durum Türkiye'de de benzerlik göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) bilgilerine göre Türkiye nüfusunun %61'i internet kullanmakta ve internet kullanım amaçları arasında sosyal medya ilk sırada yer almaktadır. Türkiye'de hanelerin %96'sında cep telefonu bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye nüfusunun %53'ü aktif olarak sosyal medya kullanmaktadır. Son olarak dijital oyunlar ergenler arasında sıklıkla oynanmaktadır. Bu veriler ve araştırma sonuçları internet, sosyal medya, akıllı telefon ve dijital oyunların yoğun bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Teknolojinin bu yoğun kullanımı, beraberinde problemli veya patolojik tüketimi getirmektedir. Bu bağlamda "teknoloji bir bağımlılık olabilir mi?" sorusu literatürde sıklıkla tartışılan konulardan birisidir. Son yıllarda "internet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı gibi teknolojik bağımlılıkların efsane mi yoksa gerçekten davranışsal bağımlılık mı?" sorusuna cevap veren araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Araştırmalarda internet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığına sahip bireylerin diğer davranışsal bağımlılıklar veya kimyasal bağımlılıkları olan bireylere benzer semptomlar gösterdiği vurgulanmaktadır.

(…)

Teknolojik bağımlılıklar bireyin kişilerarası iletişim becerilerini ve sosyalleşme eğilimini olumsuz etkilemektedir. Teknolojik bağımlılıklara sahip birey, günlük yaşamının önemli bir bölümünü sanal ortamlarda geçirmektedir. Bu durum gerçek sosyal ortamlarda kullanılan özelliklerin zayıflamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla gerçek sosyal ortamların gerektirdiği beceriler ve eğilimlerde bozulmalar meydana gelmektedir. Nitekim sanal ortamlar gerçek sosyal iletişimin ipuçlarından yoksundur ve gerçek sosyal ortamların ruhunu yansıtmamaktadır.

(…)

Bu bağlamda teknolojik bağımlılıkların sosyal bağlılığa etkisi, iletişim becerileri ve sosyalleşmeye yatkınlık ile açıklanabilir. Dolayısıyla teknolojik bağımlılıklara sahip bireylerin iletişim becerileri ve sosyalleşmeye yatkınlığının azaldığı, bunun sonucunda da sosyal bağlılığın zayıfladığı söylenebilir.

Mustafa Savcı, Ferda Aysan, Teknolojik Bağımlılıklar ve Sosyal Bağlılık: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı, Dijital Oyun Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Sosyal Bağlılığı Yordayıcı Etkisi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz bilimsel makaleye dair tabloda verilen yargıları doğru ise (D) yanlış ise (Y) olarak işaretleyiniz.

Cümleler	D/Y
Sadece tıp, ekonomi, sosyoloji, felsefe gibi bilim dallarıyla ilgili konular işlenir.	
Sözcükler genellikle gerçek anlamı ile kullanılır.	
Süslü, sanatlı bir anlatıma yer verilir.	
Nesnel bir anlatım tercih edilir.	
Bilgi vermek amacıyla yazılır.	

2. Aşağıdaki tablolarda bilimsel ve edebî makalelere ait bölümler yer almaktadır. Okuduğunuz makalenin türüne ait tablo hangisidir? Görüşlerinizi nedenleriyle açıklayınız.

I
Makalenin Bölümleri
Giriş Gelişme Sonuç

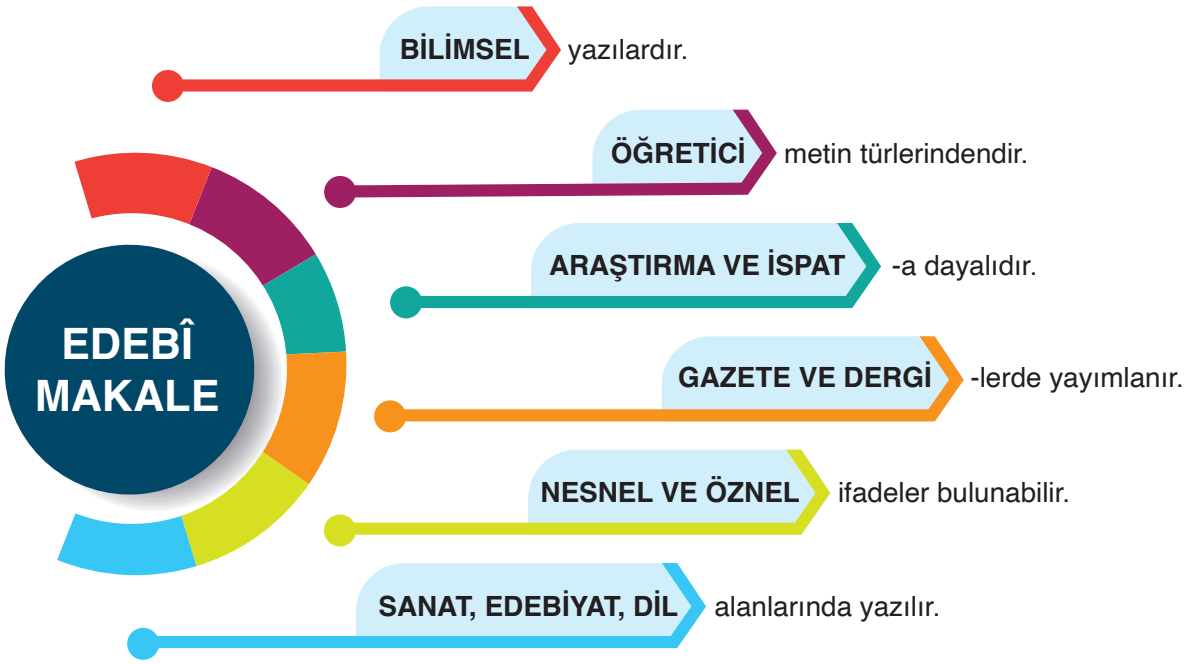
II	
Makalenin Bölümleri	
Başlık Özet Giriş Yöntem Bulgular	Sonuç Tartışma Kaynakça

3. Bilimsel makalelerde yazar görüşlerini ispatlamak için karşılaştırmalara başvurur, sayısal verilerden yararlanır. Okuduğunuz metinde yazar görüşlerini ispatlamak için hangi yöntemlere başvurmuştur?

4. ÜNİTE ***: MAKALE >Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram *: Edebî Makale*
Genel Beceriler *: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri *: Okuma ve Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**EDEBÎ MAKALEYİ KAVRAYALIM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Edebî makalenin genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

ANADOLU'DA OĞUZ TÜRKÇESİ TEMELİNDE İLK YAZI DİLİNİN KURULUŞU

(…)

Eski Anadolu Türkçesinin temel dayanağı Oğuzca ve Oğuzcanın konuşma dilidir. Oğuzların tarihî varlıkları eldeki belgelere göre VI. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Köktürklere ait Orhun ve Yenisey Yazıtları'ndaki kayıtlardan ve bu konuda yapılan araştırmalardan, Oğuzların VII. yüzyılın ilk yarısında Yenisey bölgesindeki Barlık Irmağı yörelerinde, VII. yüzyılın 2. yarısından sonra da Tula Irmağı boylarında ve Ötüken yöresinde oturdukları bilinmektedir. Oğuzlar, Köktürklerin yerini alan Uygurlar döneminde de Orhun Irmağı bölgesindedirler. Bu Türk kavmi Karahanlılar döneminde de sahnede olmuş ve varlıklarını Karahanlıların batısındaki sınır bölgelerinde sürdürmüşlerdir. Oğuzların IX-XI. yüzyıllar arasındaki dönemde, Aral Gölü kuzeyindeki steplerde ve Seyhun (Sirderya) Irmağı'nın iki yakasında oturdukları, hattâ bir birtakım şehirler de kurarak ve bir Yabgu devleti oluşturarak kısmen yerleşik kısmen de göçebe yaşayışlarını sürdürdükleri tarihî ve coğrafi kaynakların verdikleri bilgilerden anlaşılmaktadır. Ancak, Oğuzlar ta VI. yüzyıldan başlayarak XIII. yüzyıla kadar Köktürk, Uygur, Karahanlı ve Harezm devletlerinin sınırları içinde önemli bir etnik unsur olarak yer aldıkları hâlde, ne yazık ki bu yüzyıllar zarfında bağımsız bir yazı diline sahip olamamışlardır. Gerçi, Köktürk ve Uygur devletlerinin yazı dillerini temsil eden Eski Türkçe Döneminin Yenisey ve Orhun Yazıtları ile n lehçesi metinlerinde belirtiler hâlinde Oğuz Türkçesi özelliklerine rastlanmaktadır. Kâşgarlı Mahmud da XI. yüzyılda Oğuzların elde ettikleri büyük siyasi güç dolayısıyla Divanü Lûgati't-Türk adlı ansiklopedik sözlüğünde Oğuzlara ve Oğuzcaya önemli bir yer ayırmıştır. Ne var ki, Kaşgarlı'nın verdiği bilgilere göre XI. yüzyıl Oğuzcası da daha bir geçiş dönemini yaşamaktadır. Oğuzların VI-XIII. yüzyıllar arasında Orta ve Batı Asya'da etnik açıdan böyle güçlü bir varlık göstermelerine rağmen,

bu dönemde bağımsız bir yazı dili kuramamış olmalarının başlıca nedeni, bağımsız bir devlet kuramamış olmalarıdır. Anadolu'da bağımsız bir yazı dilinin kuruluşu için Anadolu Selçuklu Devleti'nin kuruluşunu ve bunun devamı olan Anadolu Beylikleri dönemini beklemek gerekmiştir.
(…)

Zeynep Korkmaz, Anadolu'da Oğuz Türkçesi Temelinde İlk Yazı Dilinin Kuruluşu
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:
n lehçesi: Eski Uygur Türkçesinin lehçelerinden biri. **step:** Bozkır.

1. Edebî makale türünün bilim dünyasına ne gibi katkıları olabilir? Okuduğunuz metinden hareketle düşüncelerinizi yazınız.

2. **a)** Okuduğunuz metnin edebî makale olduğunu gösteren en önemli özellik nedir?

b) Okuduğunuz metin Zeynep Korkmaz'a ait makaleden alınan bir bölümdür. Alınan bu bölümde özet ve kaynakçanın bulunmaması sizi hangi yönlerden, nasıl etkiliyor? Düşüncelerinizi yazınız.

3. Türk edebiyatındaki ilk makale örneği Şinasi'nin kaleme aldığı *Tercüman-ı Ahval Mukaddimesi*'dir. Bu makale ilk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval'de 1860 yılında yayımlanmıştır. O tarihten günümüze teknolojik gelişmeleri düşündüğünüzde makale türünün dünü, bugünü ve yarını için neler söyleyebilirsiniz?

4. ÜNİTE *: **MAKALE > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram : Bilimsel Makale ve Edebî Makale
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**MAKALE**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Bilimsel makale ile edebî makaleyi birbirinden ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri okuyup bilgi haritasını inceleyiniz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

GELENEKSEL EDEBİYATIN UÇ BEYLİĞİ: EDEBİYAT DERGİCİLİĞİ İÇİNDE BİZİM KÜLLİYE

Taner NAMLI*

Özet

Bizim Külliye dergisi, Elazığ'da 1999 yılında yayın hayatına başlayan bir kültür sanat dergisidir. (...) Dergi'nin İzzetpaşa Vakfı tarafından desteklenmesi, vakıf kültürünün edebiyat ve kültür faaliyetleri ile münasebetini gözler önüne sermesi bakımından önemli bir örnektir. Dergi, abone sistemi ile okurlarına ulaşmanın yanı sıra Kültür Bakanlığı aboneliği ile bütün il halk kütüphanelerine gönderilmektedir. İlk sayısından itibaren genel yayın yönetmenliğini Nazım Payam'ın yürüttüğü Bizim Külliye, taşradan -Elazığ'dan- Türkçeye ve Türk edebiyatına katkı sağlama iddiasını 18 yıla yaklaşan yayın hayatıyla yaşatmaktadır.

Derginin tezi; "taşrada oluşturulacak edebî muhitle millî ve evrensel edebiyat ve kültür ortamına ne aktarılabilir?" ideali etrafında belirginleşir. Bu tez; istikrarlı yayın hayatı ve çizgisi, akademik ve niteliğe önem veren metin repertuvarı ve aldığı uluslararası ödüller münasebetiyle gerçekleştirilmiş olarak kabul edilebilir.

Giriş

Düzenli aralıklarla yayınlanan, değişik ilgi alanlarına hitap eden, deneme, makale, inceleme, araştırma, eleştiri, röportaj gibi yazıları, değişik edebî türleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren basın organları olarak tanımlanan dergicilik faaliyetleri, Türk basın hayatında Tanzimat yıllarından itibaren önemli bir yer edinir. Basın hayatımızın başlarında ilkin gazetecilik faaliyetlerinin baskın olmasından sonra Servet-i Fünûn dönemine doğru dergicilik faaliyetleri ağırlık kazanır. O süreçten günümüze değin edebiyatın ve sanatın meyli dergilerden yana kendini göstermiştir. Derginin yayın periyodunun gazeteye nispetle daha uzun olması, edebî metinlerin üzerinde yoğunlaşmaya daha fazla imkân tanımış, böylelikle sanat içerikli metinlerin daha çok dergilerde yer bulmasını sağlamıştır. Edebiyatın dergilerde yaşadığı gerçeğini göz ardı etmemek gerekir. Hatta deyim yerindeyse edebiyatımız bir dergiler edebiyatıdır. Şiir, hikâye türü ilk önce dergilerde boy göstermiş; şair, hikâyeci kendini önce dergilerde sınamıştır. Kalem sahibi önce dergilerde pişmiştir.

İnönü Üniversitesi, MALATYA, taner.namli@inonu.edu.tr

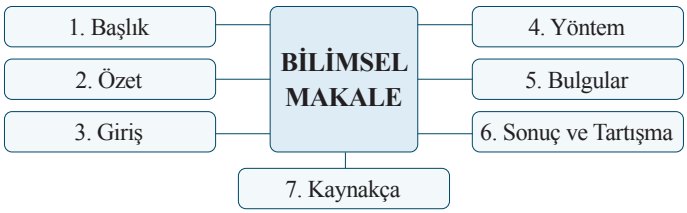
Makalenin alınmayan kısmında aşağıdaki başlıklar yer almaktadır:

Derginin Kuruluşu ve Amacı
Derginin Oluşum Zemini
Geleneğin İzinde Teknik Hususiyetler,
Özel Sayılar, Yazar Kadrosu ve Dergi Mekânı
Kaynakça

Taner Namlı, Geleneksel Edebiyatın Uç Beyliği: Edebiyat Dergiciliği İçinde Bizim Külliye
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

muhit: Çevre, yöre, etraf. **münasebet:** İlişik, ilişki, ilinti. **periyot:** Dönem. **taşra:** Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarlık. **tefrika:** Gazete veya dergilerde çıkan, birbirini tamamlayan yazılardan oluşan dizi.

Bilgi Notu: Edebî Makale

Toplumu ilgilendiren hemen her konunun işlendiği, Türk edebiyatına Tanzimat'la birlikte Batı'dan gelen bu tür makale, bir çeşit düşünce yazısı olup gazete ve dergi çevresinde gelişmiştir. Yeterli bilgi birikimi ve özgün bir üslup gerektiren bu makalelerde ele alınan konuya ilişkin değerlendirme, görüş ve öneriler kanıtlarla desteklenir. Amaç, bilgilendirme ve öğretmedir. Kişisel görüşler; giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hâlinde, mantıksal tutarlılıkla bir araya getirilir.

II. Metin

ÜVERCİNKA'YA GİREMEYEN ŞİİR: ÜÇ ADET YILDIZ

Birçok şair ve yazar sanat hayatlarının ilk dönemlerinde vermiş oldukları eserleri yok sayma, görmezden gelme hatta reddetme gibi davranış biçimi sergileyebilmekte. Edebiyat tarihimizde bunun farklı örneklerini görebilmek mümkün. Veya dergilere gönderilmiş fakat yayınlanmamış, yayınlansa dahi gözden kaçmış birçok şiir mevcut. Zaman içerisinde edebiyat araştırmacıları bu şiirleri gün yüzüne çıkarıyorlar. Sanatçıların eserlerine ya eklemleniyor bu tekrar gün ışığı gören metinler ya da yeniden dergilerde, tezlerde, tozlu raflarda buluyorlar kendilerini.

Cemal Süreya da bu isimlerden bir tanesi. İki binli yılların başlarında Cemal Süreya üzerine akademik bir çalışma için araştırma yaparken dergilerde kalmış, kitaplarına girmemiş üç şiirini bulmuş ve Yasakmeyve dergisinin 4. sayısında yayınlamıştım. Sevda Sözleri'ne alınmadı bu şiirler. Niçin alınmadığını, gerekçesini hiçbir zaman öğrenemedim. Yıllar içerisinde baskı üzerine baskı yapmasına rağmen hem de… Yine o dönemlerde fark ettiğim fakat bir türlü bulamadığım bir şiir daha vardı. Cemal Süreya bu şiirin hikâyesini "Günler" adlı eserinde şöyle anlatıyordu: "XX. Asır'da benim ilk şiirlerimden biri yayımlanmıştı ("Üç Adet Yıldız"). O şiiri Üvercinka'ya koymak için ne kadar aramıştım!" (Cemal Süreya, Günler, s.100) 1953 yılında yayınladığını söylediği kayıp şiir Üç Adet Yıldız'dı ve ben de araştırmama rağmen ulaşma imkânına sahip olamadım. Daha sonra Yirminci Asır'ın, S. 11, Mart 1953 tarihli nüshasında bu şiir bulunup sanatçının Sevda Sözleri adlı bütün şiirlerinin toplandığı kitaba "Dergilerde Kalanlar" başlığı altında ilave edildi.

(…) (Alınmayan bölüm makalenin gelişme bölümünün bir kısmıdır.)

Bugün teknolojinin gelişmesiyle birlikte bir şeylerin kaybolması, unutulması pek mümkün görünmüyor artık. Bir yazı internet ortamına girdiği anda yüzlerce web sayfasında ulaşılabilir hâle geliyor. (...) Edebiyat araştırmacıları için de ayrı bir heyecan kaynağı bunları bulup çıkarmak. Heyecanla beklemeye devam ediyoruz.

A. Faruk Güler, Üvercinka'ya Girmeyen Üç Şiir: Üç Adet Yıldız

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Bilimsel makale 7 bölümden oluşurken edebî makale 3 (giriş, gelişme, sonuç) bölümden oluşmaktadır. Bilimsel makalenin hangi bölümleri edebî makalenin giriş, gelişme ve sonuç bölümlerine dâhil edilebilir? Niçin?

.....

.....

2. Metinleri kullanılan dil ve üslup bakımından karşılaştırınız.

.....

4. ÜNİTE *: **MAKALE > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Ögeleri***
Kavram : Nesne, Dolaylı Tümleç, Zarf Tümleci
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**NESNE-DOLAYLI TÜMLEÇ VE ZARF TÜMLECİ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	Cümlede nesne, dolaylı tümleç ve zarf tümlecini tespit edebilme.	

Nesne-Dolaylı Tümleç ve Zarf Tümleci

Nesne: Yüklemin bildirdiği işten etkilenen ögeye nesne denir. Nesneye "düz tümleç" de denir.
Nesneler cümledeki durumlarına göre ikiye ayrılır:

a) Belirtili Nesne: Yükleme sorulan "Kimi, neyi, nereyi?" sorularına cevap verir.
Fırtına, ağaçları yerinden sökmüştü.

b) Belirtisiz Nesne: Yükleme sorulan "Ne?" sorusuna cevap verir.
Kediler ciğer sever.

Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı): İsim soylu sözcüklerin "-e, -de, -den" eklerini alarak yüklemi, yönelme, bulunma ve çıkma anlamıyla tümleme görevini yükleyen ögeye dolaylı tümleç denir. Dolaylı tümlece "yer tamlayıcısı" da denir. Yükleme sorulan "Neye, nede, neden, nereye, nerede, nereden, kime, kimde kimden?" sorularına cevap verir.
Evde ders çalışıyordu.

Zarf Tümleci: Yüklemi zaman, durum, nicelik, yer-yön ve soru yönünden tümleyen ögeye zarf tümleci denir. Yükleme sorulan "Ne zaman, nasıl, niçin, niye, ne diye, neden, ne kadar?" sorularına cevap verir.
Akşam maça gideceğiz.

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

TÜRK'ÜN SESİ MANAS

Manas destanı, gerek Türk destanları arasında bulunduğu yer gerekse dünya destanları arasında taşıdığı önem açısından üzerinde en çok durulması gereken kültür değerlerimizden biridir. Tespit edilmiş şekliyle İlyada, Odysseia, Mahabharata ve Şehname gibi destanlardan daha uzun olan bu destan, Kırgızların tarihini, edebiyatını, inançlarını ve mitolojilerini bütün ayrıntılarıyla gözler önüne serer. Bu yönüyle destan bir "Kırgız ansiklopedisi" gibidir. Manas destanı, her Kırgız ailesi için kutsaldır ve Manas destanından bir parça okuyamayan aile yok gibidir. Bir İranlı için Şehname ne ise bir Kırgız için de Manas odur.

Manas destanı üç büyük bölümden oluşur. Birinci bölümde destana adını veren Er Manas'ın başından geçen olaylar anlatılır. Er Manas, yiğitliğiyle, aklıyla kırılanı birleştirir, dağılanı toplar. Bütün Kırgız halkının ruhunu kuşatan otoritesiyle destana güç verir. İkinci bölüm, Manas'ın oğlu Semetey'i anlatır. Semetey'in en büyük amacı babasının iktidarını devam ettirmektir. Ancak bunda pek başarılı olamaz. İktidar, Manas'ın torunu ve ruhunun himayesindeki Seytek'i beklemektedir. O, kösteklenen ayakları çözer, eziyet çeken başlara ilaç olur.

İşte bütün bu olaylar Manasçı adı verilen kişiler tarafından yüzyıllar boyunca terennüm edilmiş, onların sözleriyle geleceğe aktarılmıştır. Ölüm döşeğindeki insanlara hayat veren, savaşa hazırlanan bahadırlara güç kazandıran bu insanlar halk hafızasında hep yaşamışlar, haklarındaki rivayetlerle de ölümsüzlük suyunu Manas'ın elinden içmişlerdir. Rivayetlere göre ilk Manasçılar, Manas'ın bahadırları olan Irçı Iramanoğlu ve Caysan Irçı'dır. Manas'ın kahramanlıklarını destanlaştıran bu bahadırların geleneğini daha sonraları Tolubaysınçı, Toktogul Irçı ve Noruz gibi Manasçılar devam ettirmişlerdir. On dokuzuncu yüzyılın meşhur Manasçısı ise Kelbidek Banbozoğlu'dur. Hakkındaki menkıbeye göre o, Manas destanını terennüm ederken çadır sallanır, fırtına kopar, karanlıkta korkunç atlılar görünür, nal sesleri işitilirmiş. Onun sesini duyan çobanlar, sürülerini bırakıp obaya dönerler, hayvanları da

onun arkasından Manas'ı dinlemeye gelirmiş. Yirminci yüzyılın meşhur Manasçıları ise Sagımbey Orazbakoğlu ve Kırgız yazar Cengiz Aytmatov'un çağımızın Homeros'u olarak nitelendirdiği Sayakpay Karalayoğlu'dur. Manas destanı ilk olarak 1849'da Kırgızların yaşadığı bölgede görevli Rus yönetici Franel tarafından hükümete sunulan bir raporda haber verilmiştir. 1961'de Çokan Velihanoğlu'nun "Han Kökötay'ın Yas Töreni" adlı epizodun Rusça çevirisini yayımlamasından sonra destanın büyükçe bir bölümü Radloff tarafından ele alınmış ve Almanca tercümesiyle dünyaya tanıtılmıştır. Destanın bütün varyantlarını ele alan bir çalışma ise yirminci yüzyılda gerçekleşmiş, destanın birinci bölümü Manasçı Sagımbay Orazbakoğlu'nun ağzından kaleme alınmıştır. Bu manasçının ölümünden sonra ise destanın üç bölümü Sayakpay Karalayoğlu rivayeti esas alınarak yazıya aktarılmıştır.

Selçuk Kırbaç, Türk'ün Sesi Manas
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıdaki cümlelerde yer alan nesneleri bulunuz. Tabloda boş bırakılan yerlere yazınız.

Cümle	Nesne
Kırgızların tarihini, edebiyatını, inançlarını ve mitolojilerini bütün ayrıntılarıyla gözler önüne serer.	
Er Manas, yiğitliğiyle, aklıyla kırılanı birleştirir; dağılanı toplar.	
Kırgızlar kayıplarının ardından yas törenleri düzenliyordu.	
Semetey'in en büyük amacı babasının iktidarını devam ettirmektir.	
Ölümsüzlük suyunu Manas'ın elinden içmişlerdir.	

2. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler/sözcük grupları cümlenin hangi ögesidir? Tabloda boş bırakılan yerlere yazınız.

Cümle	Altı Çizili Sözcüklerin Öge Çeşidi
İkinci bölüm, Manas'ın oğlu Semetey'i anlatır.	
Bütün Kırgız halkının ruhunu kuşatan otoritesiyle destana güç verir.	
İktidar, Manas'ın torunu ve ruhunun himayesindeki Seytek'i beklemektedir.	
O, kösteklenen ayakları çözer; eziyet çeken başlara ilaç olur.	
İşte bütün bu olaylar Manasçı adı verilen kişiler tarafından yüzyıllar boyunca terennüm edilmiş.	
Onun sesini duyan çobanlar, sürülerini bırakıp obaya dönerler; hayvanları da onun arkasından Manas'ı dinlemeye gelirmiş.	

5. ÜNİTE ***: SOHBET / FIKRA > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler > Sohbet***
Kavram : Sohbet (Söyleşi)
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**SOHBET TÜRÜNÜ TANIYALIM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Sohbet türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

Öğretmeni, İklim'den sohbet türünü tanıtıcı bir çalışma yapmasını istemiştir. İklim, bu konuda araştırma yaptıktan sonra aşağıdaki çalışmayı hazırlamış ve çalışmasını sınıfta sunmuştur:

SOHBET (SÖYLEŞİ)

Güncel olaylar, kültür ve sanat hayatındaki gelişmeler hakkında fazla derine inilmeden, samimi bir dille, okuyucuyla karşılıklı konuşma havasında yazılan ve çoğunlukla gazete ve dergilerde yayımlanan yazı türüdür.

Özellikleri

- Bir fikri açıklayan, düşünceyi geliştiren yazılardır.
- Yazar, kişisel düşüncelerini ispatlama ihtiyacı duymaz. Kişisel düşüncelerini ifade eder, düşüncelerinin doğruluğunda ısrar etmez.
- Yazar sorular sorar, bu sorulara cevaplar verir. Akıcı bir üslup için atasözlerine, mizahi fıkralara, anekdotlara veya şiirlere yer verebilir.
- Sohbet türü edebiyatımıza Tanzimat Dönemi'nde girmiştir.
- Yazar, okuyucuyla sohbet ediyor gibidir.

Türün Önemli Temsilcileri

- Cumhuriyet Dönemi'nden önce Ahmet Mithat Efendi, Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Rasim sohbet türünde eserler kaleme almışlardır.
- Cumhuriyet Dönemi'nde Nurullah Ataç, Şevket Rado, Suut Kemal Yetkin, Ahmet Kabaklı sohbet türünün önemli yazarlarındandır.

SÖZDEN SÖZE

(…)

İtalyan yazarı Luigi Pirandello'nun bir iki oyununu görmüşsünüzdür, hikâyelerini okudunuz mu? Bay Feridun Timur onlardan otuz altısını dilimize çevirmiş, Millî Eğitim Bakanlığı da bastırmış. Hepsini okumadımsa da okuduklarım çok hoşuma gitti, diyebilirim ki o yazarın oyunlarından daha çok beğendim hikâyelerini. Oyunlarında yüksekten atmayı andırır bir hâl vardır. Hikâyeleri öyle değil, Pirandello onlarda kişilerini daha iyi gösteriyor, canlandırıyor. Oyunlarında hep bir görüşü savunmak, okuyanları yahut seyircilerini düşündürmek ister. Hem de çözümlenemeyeceğini söylediği meseleler üzerinde düşündürmek ister. Bir gerginlik vardır oyunlarında, hikâyeleri ise öyle değil, onlardaki kişiler daha canlı, okuyana daha yakın. Herhâlde bana öyle geldi.

Bay Feridun Timur da iyi çevirmiş dilimize. Belli ki İtalyanca cümleye bağlı kalmak istememiş, her yerde değilse bile çok yerde: "Bizim dilimizde nasıl söylemeli?" diye düşünmüş. Örneğin bir yerde: "Don Lollo hiddetten küplere biniyordu." diyor. "Küplere binmek" deyimi sanmam ki İtalyancada olsun. Daha böyle çok buluşlar var Bay Feridun Timur'un çevirisinde.

Ama belli ki daha genç bir yazar, o cesareti daima gösteremiyor, bazen acemiliklere düşüyor. İşte bir örnek: "Don Lollo bu sözlere olmaz diyordu. Nafile; olan olmuştu fakat nihayet kabul etti ve ertesi sabah şafakla beraber, âlet ve edevat torbası sırtında olduğu hâlde Zi Dima Locası Primosole'ye geldi. Nihayet kabul etti." den önce bir "fakat" koymanın ne yeri var? Hele "avandanlığı sırtında" demek dururken "âlet ve edevat torbası sırtında olduğu hâlde" demenin cümleye bir ağırlık verdiğini nasıl anlamıyor?

Daha böyle kusurlar var Bay Feridun Timur'un çevirisinde, "haykırmak" sözünü çok kullanıyor hem de "bağırmak" yerine kullanıyor. Gene o hikâyenin bir yerinde: "Küpten olmamak için ihtiyarı orada mevkuf mu tutacaktı?" diyor. Burada "mevkuf" sözü hiç yakışıyor mu? "Kendisi küpten olmasın diye ihtiyarı hürriyetinden mi edecekti?" diyemez miydi?

(…)

Luigi Pirandello'dan "Seçme Hikâyeler" de böyle ufak tefek kusurlar var, gene de o kitap tatlı tatlı okunuyor, Bay Feridun Timur'u iyi çevirmenlerimizden, yani mütercimlerimizden sayabiliriz. Hele bir şeye çok sevindim: İkinci ciltte dil, birinci cilttekinden çok daha iyi. Demek ki Bay Feridun Timur'un çevirileri günden güne iyileşecek. Ben adını yeni duyduğuma göre kendisinin bir genç olduğunu sanıyorum, bundan sonraki çevirileri elbette daha kusursuz olur. Siz de okuyun o hikâyeleri, eğlenirsiniz, hele ikinci cildin başındaki Donna Mimma'dan başlarsanız, bütün kitabı okumak hevesi uyanır içinizde.

(…)

Nurullah Ataç, Söyleşiler
(Metin aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Bilgi haritası ve metinden hareketle aşağıdaki ifadelere vereceğiniz her doğru cevap sizi bir harfe götürecektir. Bu harflerden hareketle şifreyi bulunuz.

1. Okuduğunuz metinde yazar okuyucuyu yönlendirmektedir.	Evet Y	Hayır Ö
2. Yazar öznel ifadeler kullanmıştır.	Evet L	Hayır İ
3. Yazar söylediklerini ispatlama amacı taşımaktadır.	Evet E	Hayır Ş
4. Yazarın hedef kitlesi sadece öğrencilerdir.	Evet Ş	Hayır S
5. Yazar görüşlerini ifade ederken ayrıntıya fazla yer vermiştir.	Evet E	Hayır L
6. Yazar görüşlerini okuyucuya bir olay çerçevesinde aktarmaktadır.	Evet S	Hayır İ
7. Nurullah Ataç, Cumhuriyet Dönemi sohbet yazarlarındandır.	Evet Y	Hayır Ö

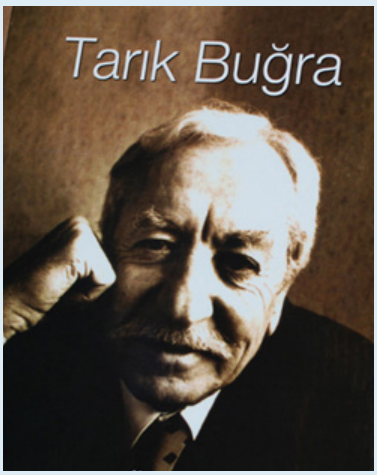
4	1	7	2	5	3	6

5. ÜNİTE ***: SOHBET/FIKRA > Bilgilendirici Metinler (Öğretici) > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram : Fıkra
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ONUN KÖŞESİ**	*15 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Fıkra türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruyu cevaplayınız.*

10 Ocak 1988

KURULUŞ

Belki de bu yazıya özür dileyerek başlamalıyım; çünkü Osmancık'tan ve bu akşam ekranlarınıza gelecek Kuruluş dizisinden, dolaylı olarak da kendimden söz edeceğim. (…)

Kuruluş dizisi -ve Osmancık romanı- tarihin en uzun ömürlü ve en uygar devletinin temellenme dönemini anlatır ve yorumlar. Bu temeli tutturan dünya görüşünü ve ilkelerini belirtir. Yola yalnız biz Türklerin değil, tarihle ilgilenen herkesin üzerinde durması gereken bir sorudan çıkılmıştır. Soru şudur: Toplam nüfusu birkaç yüz bini geçmeyen üç beş Oğuz boyu, nasıl oluyor da Bizans ve Selçuklu gibi iki büyük gücün hâkim olduğu bir bölgede tutunup gelişebiliyor ve (…) tarihin en uzun ve en uygar devletinin temellerini atabiliyor?

(…)

Elbette cihangirdik. Cihangirliğimiz bir gerçekti; vakıa idi; çünkü işte Viyana kapıları, Bosna Hersekler, Nemçeler, Vistül ırmakları ve işte boydan boya Arabistan yarımadası ve Kuzey Afrika! Ve bütün bunlar, elbette bir Anafartalar'dı, Sakarya idi, Dumlupınar'dı, İnönülerdi ve Dokuz Eylül'dü. Zaferlerin, savaş üstünlüğünün, sadece bunun sonucu idi.

Sonra sonra ters yüz edilerek bir küçümseme, hatta suçlama vesilesi yapılan bizim neslin bu aldanışı bende de uzun yıllar sürdü. Osmanlı Türk'ü ben de uzun süre kılıç kuvvetinden ibaret gördüm. Kuruluş dizisi ve Osmancık romanı işte böyle bir aldanıştan kurtuluşun bir sonucudur.

(…)

O hâlde Osmanlı Türk'ün sırrı nedir?

Adalet, hoşgörü yani insana saygı ve ilme, tekniğe, güzel sanatlara değer veriş!

Yazarların yalnız yaşanılan dönemlerin meselelerine karşı değil tarihe karşı da görevleri hatta sorumlulukları olduğuna inanıyorum (…) Kuruluş -ve Osmancık- ile beni ve benim gibileri inciten o önemli bazı kaynaklarda da kasıtlı yanlışın düzeltilmesine çalışanlara katılmak istedim.

Dizi şu veya bu hükmü alabilir, öyle veya böyle ben bu niyetimin gönül rahatlığını yitirmeyeceğim. Hayırlısı ile on iki hafta boyunca pazar akşamlarına diyorum.

Tarık Buğra, Politika Dışı
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Bir yazar adayı, her cumartesi e-gazetede yayımlanmak üzere yazılar kaleme alacaktır. Yazı İşleri Kurulu ondan -makale, haber yazısı, deneme, röportaj, mülakat ya da sohbet türünde değil- okuduğunuz Kurtuluş metniyle aynı türde yazılar talep etmektedir.

Yazar adayına yeni göreviyle ilgili yöneltilen sorular ve onun bu sorulara verdiği cevaplar aşağıdadır. Fıkra türünü diğer bilgilendirici (öğretici) metin türleriyle karıştırdığını gösteren cevapların karşısına (X) işareti koyunuz.

	Sorular	Cevaplar	X
1	— Hangi konulardan bahsedebilirsiniz?	— Sanat ve bilimle ilgili, her zaman geçerli konulardan bahsedebilirim.	
2	— Amaçlarınız nelerdir?	— Fikirlerimi paylaşmak, toplumu yönlendirmek, kamuoyu oluşturmak.	
3	— Hedef kitleniz kimlerdir?	— Her yaştan, eğitim düzeyinden e-gazete okurları.	
4	— Yazılarınız ne kadar uzunlukta olmalıdır?	— Kısa olmalı, verilen sütunun sınırlarını aşmamalı.	
5	— Ele alacağınız konuları ne kadar derinleştirmeli, detaylandırmalısınız?	— Derine inmeden, belli bir görüşü ifade etmeye yetecek kadar detaylandırmalıyım.	
6	— Yazılarınızda anılarınızdan, şahsi tecrübelerinizden bahsedebilir misiniz?	— Bahsetmem doğru olmaz, tarafsızlığımı etkiler.	
7	— Fikirlerinizi kanıtlamak zorunda mısınız?	— Hayır, kanıtlamak zorunda değilim.	
8	— Uzmanı olduğunuz konularda mı yazmalısınız?	— Evet, sadece uzmanı olduğum konularda fikirlerimi insanlara aktarabilirim.	
9	— Üslubunuz nasıl olmalıdır?	— Akıcı, açık, çekici, samimi olmalı.	
10	— Fıkralarınızın sohbete dönüşmesini nasıl engellersiniz?	— Kamuoyu oluşturmaya çalışmaz ve karşılıklı konuşma üslubuyla yazarsam metnim sohbete dönüşmeyecektir.	

5. ÜNİTE ***: SOHBET/FIKRA > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram : Sohbet, Fıkra
Genel Beceriler : Yaratıcılık Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**BENZER AMA FARKLI**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Sohbet ve fıkra türleri arasındaki farkları ayırt edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

ÜÇÜNCÜ MEKTUP

Ne dersiniz? Baharın uğurlu günleri, birbirini kovalayan yağmurlarla doğa, canlılığını ve güzelliğini kaybederek, sümbülleri perişan, yanakları solgun ve ağlamış bir genç kız güzelliğini andırmadı mı? Her sabah, gül dalında çiğ tanesi araştırarak mazmun yenileme hasreti çeken şairlerimiz, galiba her seher sicim gibi düşen yağmura tutularak bu ilham giderici kırbacın tesiriyle bütün bütün dilsiz oldular. "Bu sene zavallı bülbülü dinleyemedim, taze bir gül koklayamadım" diye üzüntü gösteren şairin birine sonbahar mevsimini tavsiye ettim.

Bahar, fâni ömrünün kalanını Adalar'da geçirmek üzere o gönül açıcı yerlere çekilmiş gibi, oralarda taze ve canlı duruyor. Çimenler yeniden bitiyor zannedilecek derecede yeşermiş, çamlar yeni yapraklanmış gibi görünüyor. Bu mevsimin gereği midir nedir, ne kadar bulutlu, yağmurlu olursa olsun yine de seviliyor. Denizdeki dalgalar, en şiddetli sağanaklara hedef olduğu halde, büyüyemiyor.

O sert rüzgârlar üşütemiyor. Güneş gittikçe ısıtıyor. Akşamları gün batışı, sabahları gün doğuşu manzaralarında yine tertemiz bir boşluk var. Eğer baharın bir kısmını yaza devreden yağmurlar dinip de bir ikinci bahara erişecek olursak, size bir ikinci bahar makalesi yazar, zavallı şairleri teselli edecek bazı dostça hatırlatmalarda bulunurum.

(…)

Ahmed Rasim, Şehir Mektupları

II. Metin

KİRLİ ÇAMAŞIRLAR

(…)

Fransızlar fikir özgürlüğü ve tolerans şampiyonluğunu kimseye vermezler. Yurtseverlik ve kahramanlık babında da burunlarından kıl aldırmazlar.

İkinci Dünya Savaşında sanki başka kimse yurdu için ölmemiş gibi yıllar yılı yeraltı direniş hareketlerinin destanını yazıp durdular. Şimdi biri çıkıp da aynı İkinci Dünya Savaşında Fransa'nın işgali sırasında, aynı Fransızlardan bazılarının hem de ünlü bazılarının kaypaklıklarını hatırlatmaya kalkınca ifrit oluyorlar.

Costa Gavras'ın filmi Paris'te bütün şimşekleri üstüne çekerken bir rastlantı ürünü olarak yine yabancı kökenli ama Fransız uyruklu başka bir rejisörün, Tunuslu Andree Halimi'nin "İşgal Altında Cümbüş" diye çevirebileceğimiz filmi ortalığı büsbütün karıştırdı. Halimi, bu yarı belgesel, yarı canlı sahnelerden oluşan taşlayıcı yapıtında işgal altında Nazilerle iyi geçinen Fransız sanatçılarıyla kibar çevreleri sergiliyor.

(…)

Fransızların hepsi demek ki mukavemet fedaisi değilmiş. Demek ki kimi cephede, kimi gerillada can verirken, kimi Orhan Veli'nin dediği gibi parlak nutuklar çekerken, kimi de bir köşeye sinmiş fırtınanın dinmesini beklemiş, gününü gün etmeye bakmış.

(…)

Haldun Taner, Devekuşuna Mektuplar-2 Yaz Boz Tahtası
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Sohbet ve Fıkra Türleri Arasındaki Farklar

Sohbet türünde karşılıklı konuşma havası vardır. Yazar, yazısını karşısında biri varmış gibi yazar. Okura sorular sorar, sorulara cevap verir. Fıkrada ise karşılıklı konuşma üslubu yoktur. Daha çok alaycı, eleştirel bir dil kullanılır.

Bu iki tür arasındaki bir başka önemli fark ise sohbet her konuda yazılabilirken fıkranın genellikle güncel sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi konularda yazılmasıdır.

Fıkra yazarı okuru yönlendirmek ister. Sohbette ise yazarın okuru yönlendirmek gibi bir amacı yoktur. Yazar, okurla kişisel duygu ve düşüncelerini paylaşır.

Sohbet genellikle her dönemde okunabilen konulara yer verdiğinden daha kalıcı iken günübirlik konuları işleyen fıkranın kalıcılığı yoktur.

1. **a)** Okuduğunuz metinlerin türlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Üçüncü Mektup	*Kirli Çamaşırlar*

b) Metinlerin türlerini belirlerken nelere dikkat ettiğinizi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Doğru ifadelerin karşısına (✓) işareti koyunuz.

İfadeler	İşaret
Fıkra türüne günümüzde köşe yazısı da denmektedir.	
Sohbet yazıları bir plana bağlı kalınmadan yazılabilir.	
Sohbet ve fıkra türlerinin gelişmesinde gazetenin önemli bir payı vardır.	
Fıkra ve sohbet herkesin yazabileceği kolay türlerdir.	
Fıkra ve sohbette konular derinlemesine işlenmediği için ikisi de genellikle kolay anlaşılan türlerdir.	
Fıkra yazmak için herhangi bir bilgi birikimine gerek duyulmadığından herkes bu türde yazabilir.	
Sohbet bir edebî metin türü iken fıkra bilgilendirici (öğretici) metin türüdür.	
Sohbet ve fıkra Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi'nde ortaya çıkmıştır.	
Sohbet türüne eskiden "musahabe" adı verilirdi. Bu türe söyleşi de denmektedir.	
Nasreddin Hoca fıkraları, bilgilendirici (öğretici) metin türü olan fıkralarla aynı tür kabul edilir.	

3. Siz de belirleyeceğiniz bir konuda sohbet türüne uygun bir paragraf yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

5. ÜNİTE ***: SOHBET/ FIKRA > Cümlenin Ögeleri > Cümlenin Ögeleri***
Kavram : Cümlenin Ögeleri
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**CÜMLENİN ÖGELERİ**	*15 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümlenin ögelerini bulabilme.*	

Yönerge: Aşağıda Şevket Rado'nun sohbet yazılarının yer aldığı *Eşref Saat* kitabındaki *Gençliğin Kıymeti* adlı yazısından üç cümleye ait ögeler karışık şekilde verilmiştir. Bunları inceleyerek soruyu cevaplayınız.

1. Yukarıda verilen ögelerden anlamlı üç cümle oluşturunuz.

a) .....

.....

.....

b) .....

.....

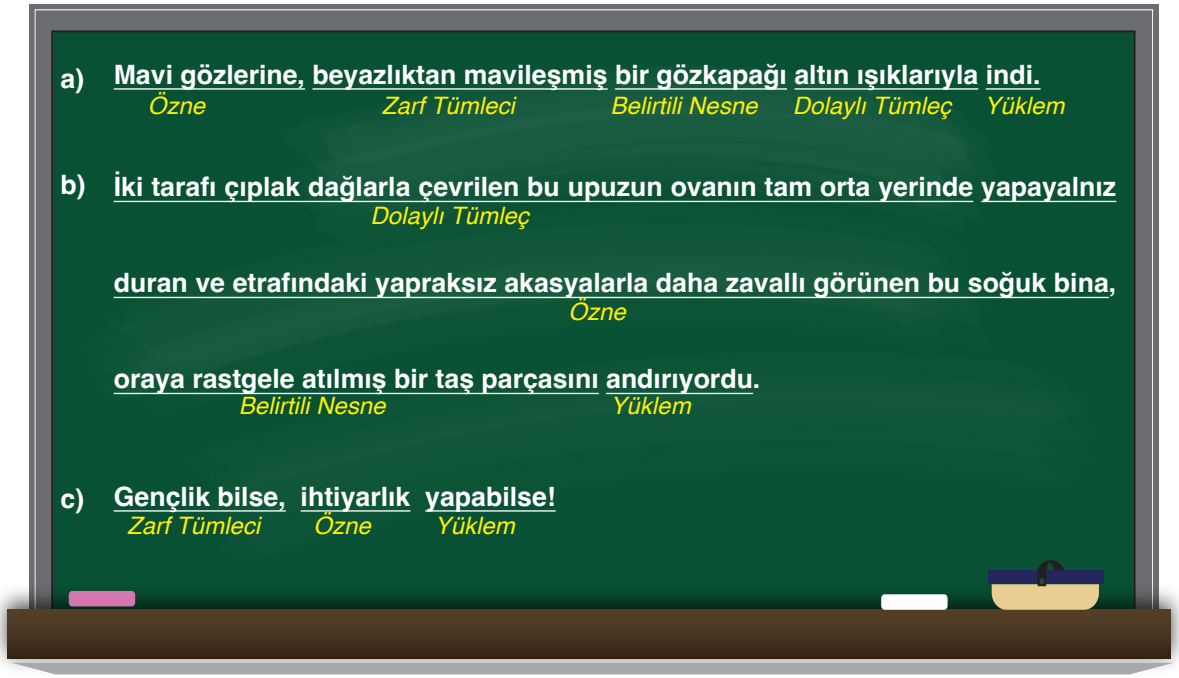
.....

c) .....

.....

.....

2. Aşağıdaki cümlelerin, ögelerine ayrılmasında bazı hatalar yapılmıştır. Cümlenin ögelerini doğru bir biçimde ayırınız.

a) Mavi gözlerine, beyazlıktan mavileşmiş bir gözkapağı altın ışıklarıyla indi.

b) İki tarafı çıplak dağlarla çevrilen bu upuzun ovanın tam orta yerinde yapayalnız duran ve etrafındaki yapraksız akasyalarla daha zavallı görünen bu soğuk bina, oraya rastgele atılmış bir taş parçasını andırıyordu.

c) Gençlik bilse, ihtiyarlık yapabilse!

3. Aşağıdaki cümleleri ögelerine ayırınız.

a) Asık surata kapanan kapılar güler yüze açılır.

b) Yüzünüzden tebessüm eksik olmasın.

6. ÜNİTE *: **ROMAN > Cumhuriyet Dönemi'nde Roman > 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram : Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Roman
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**BENİ BANA GÖSTEREN**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Bireyin iç dünyasını esas alan romanın genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıda verilen bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bilgi haritası ve metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

Yabancılaşma, yalnızlık ve bunalım başlıca temalardır.

Olaylardan ve insanlardan hareketle birey anlatılır.

İç konuşma ve bilinç akışı anlatım tekniklerinden sıkça yararlanılır.

Dil ve anlatımda seçkinlik önemsenir.

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALAN ROMAN

Psikoloji ve psikiyatri biliminden yararlanılır.

Bireyden hareketle toplum açıklanmaya çalışılır.

Olay, bireyin iç dünyasını anlatmak amacıyla kurgulanır.

Birey, hisleri ve düşünceleriyle de mekâna bağlıdır.

DOKUZUNCU HARİCİYE KOĞUŞU

Sofanın Bana Söyledikleri

İki yastık, bir şişe, bir mendil.

Fakat eve gittim. Şehrin bir ucundan öbür ucuna.

Kenar mahalleler. Birbirine ufunetli adaleler gibi geçmiş, yaslanmış tahta evler. Her yağmurda, her küçük fırtınada sancılanan ve biraz daha eğrilip büğrülen bu evlerin önünden her geçişimde, çoğunun ayrı ayrı maceralarını takip ederdim. Kiminin kaplamaları biraz daha kararmıştır, kiminin şahnişini biraz daha yumrulmuştur, kimi biraz daha öne eğilmiş, kimi biraz daha çömelmiştir; ve hepsi hastadır, onları seviyorum; çünkü onlarda kendimi buluyorum; ve hepsi iki üç senede bir ameliyat olmadıkça yaşayamazlar, onları çok seviyorum; ve hepsi, rüzgârdan sancılandıkça ne kadar inilderler ve içlerinde ne aziz şeyler saklarlar, onları çok.. çok seviyorum.

Eşiklerinde soluk yüzlü, çıplak ayaklı, ürkek ve sessiz çocukların, ellerinde ekmek kabuğiyle ve çerden çöpten yapılmış oyuncaklarla, ağır ağır, düşünerek ve gülmeden oynadıkları bu evlerin arasında kendi evimi ararım ve âdeta güç bulurum, çünkü bunların hepsi benim evim gibidirler.

Evde kimse yoktu; kapıyı anahtarımla açtım, girdim ve her zamanki âdetimle alt kat sofada epeyce durarak, hareketsiz etrafıma bakındım.

Bu sofa yaşlı bir insan yüzü gibidir: Evimizin bütün ruhu, kederleri ve neş'esi orada görünür, her günün hâdiseleri tavana, duvarlara, döşemeye bir leke, bir çizgi, bir buruşuk ve bazan da ancak bizim görebileceğimiz gizli bir işaret ilâve eder. Bu sofa canlıdır: Bizimle beraber kımıldar, değişir, bizimle beraber dağılır, toplanır, bizimle beraber uyur uyanır; bu sofa aramızda sanki üçüncü bir simadır ve güldüğü, ağladığı bile olur.

Bu sofa dört köşedir: Ortada sokak kapısı, iki yanında birer pencere. Pencerenin yanında bir ot minderi. Minderin yanında yemek masası. Masanın yanında iki sandalye. Bu sofada oturulur, yemek yenir, misafir kabul edilir.

Benim her girişimde, orada, hareketsiz duruşum, beni bana gösteren bu çehreye bakmak içindir.

Ve baktım: Minderde üst üste konmuş iki yastık. (Demek annem biraz rahatsızlanmış ve buraya uzanmış.) Masanın yanında rafın önüne çekilmiş bir sandalye. (Demek annem en üst raftan bir ilâç şişesi almış.) Ha... İşte masanın üstünde bir şişe: Kordiyal. (Demek annem bir fenalık geçirmiş.) Minderin üstünde ıslak, buruşuk bir mendil. (Demek annem ağlamış.)

Benim de bu şişeye, iki yastığa ve bir mendile ihtiyacım var, ben de Kordiyal alacağım, uzanacağım ve ağlayacağım.

Peyami Safa, Dokuzuncu Hariciye Koğuşu
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz metinde hangi anlatım teknikleri kullanılmıştır?

.....
.....
.....

2. Roman kahramanı hasta gencin psikolojini mekân gerçekliğinden hareketle değerlendiriniz.

.....
.....
.....

3. Okuduğunuz metinden hareketle hasta gencin kişilik özelliklerini aşağıdaki bilgi haritasında boş bırakılan yerlere yazınız.

6. ÜNİTE : **ROMAN > Cumhuriyet Dönemi'nde Roman > 1950-1980 Arasında Roman**
Kavram : Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Roman
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**İNSAN ROMAN İÇİNDE**	20 dk.
Çalışmanın Amacı	Bireyin iç dünyasını esas alan romanın genel özelliklerini açıklayabilme.	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

YALNIZIZ

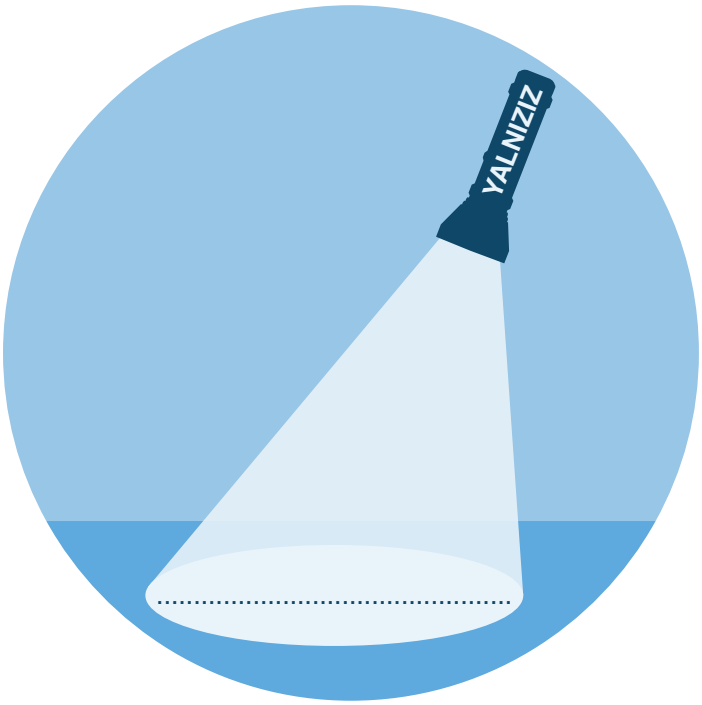
Yine salon tenha ve karanlık. Yine gözleri yaylı kapının buzlu camlarında uzayıp kısalan gölgelere dikili. Yine onların arasında sağa sola kayan donuk pırıltılar. Yine ikide bir sallanan kanat, hafif bir gıcırtı ve beklenenin yerini alan yabancılar. Yine arzuyu fırçalayan ve gururu buruşturan bir sabırsızlık. Camda uzayan ve genişleyen gölgenin, tam ona benzemek üzere iken, anlaşılmaz hangi bulanık çizgi ve kımıldanış farkıyla ondan ayrılmasının verdiği hayal kırıklığı. Birbirinin üstünden kayıp giden sıkıntı anlarının bazen tükenmezlik ihtimalini düşündüren sonsuzluk vehmi ve dehşeti.
Yirmi yaş heyecanı otuz yıl sonra da farksız. Beklemenin küçüklüğünü bu hislilik ve enerji tazeliğinin verdiği gurur telâfi ediyor. Ayağa kalkan ve gözlerini kapıdan kurtarıp aynalardaki titrek ve karanlık aksine çeviren Samim, beklemenin arttırdığı zaafları yere dökmek istiyormuş gibi, vücudunu silkeleyerek doğruluyor ve ruhunu bu şekil sertliği içinde yukarı dikiyor. Fakat heyecan devam etmektedir. Sürekli hiçbir şeyi düşünemiyor. Her fikir, kapıya çevrilen gözlerin karşılaştığı boşluğun içinde nöbet bekleyen iki ihtimal tarafından kısaltılmış, bunlardan başka hiçbir fikre bağlanamıyor. Gelecek mi? Gelmeyebilir mi? "Her şey mümkün" cevabı onu ümide ve dehşete düşürüyor. Fakat asıl hayret ettiği şey, o anda bütün tahmin ve tahlil kabiliyetini tamamıyla kaybetmesidir. (…) Ya gelmezse? Ve bu tek sualin cevabını bile iyi kötü veremeyecek kadar, buzlu cama takılı gözlerin topladığı duyu muhtevalarını kaybetmekten başka zekânın yapabildiği şey yok.
Saatine bakıyor: Yedi dakika geçmiş.
Bu gecikmenin sebebi de öteki olamaz. Öyleyse hiç gelmeyecek. İşte kanadın aralığından yarısı görünen bir kadın (…). O değil. Arkasında ayak sesleri. Hayır, öteki salona geçiyorlar.
Samim kapıya doğru yürürken birdenbire durdu. İşte, camın üstünde onun gölgesi. Bu sefer muhakkak. Fakat sevinç yerine buradan çıkıp gitmek arzusuna benzeyen bir kendinden fırlayış heyecanı. Onu görmek istemiyor artık. Hatta bu duygusunun üstünde sahte bir ebedilik cilâsı. Bir daha hiç, hiç istemiyor görmek.
Ve kapıya arkasını dönerek eski yerine ağır ağır gidip oturdu. Meral de küçük adımlarla, acelesiz geliyor. Gözleri onun üzerinden duvar saatine doğru gitti, sonra bütün boş masaların üstünden aynalara doğru kaydı. İki ay içinde en büyük farklardan biri de bu. Ondan evvel bakışları Samim'in bulunduğu istikametten bu kadar uzaklara gitmezdi. Yüzünün ifadesi bu kadar vuzuhsuz, adımları böyle gevşek değildi.
Üstünde eski elbiselerinden biri. Yaklaştı ve Samim'in bakışlarından kaçan gözleri, masa ile kanepe arasında, ince vücudunun kolayca geçebileceği boşluk üstünde lüzumundan çok fazla durdu.
Doğruldu ve elini uzattı:
— Biraz geciktim mi?
Samim'in karşısına oturduktan sonra da elindeki çantaya bir yer bulmakta gecikti. Hâlâ onunla göz göze gelmekten çekindiği belliydi. İnce yüzünde, gözlerinin altından yanaklarına doğru inen bir gölge vardı ki, dün geceyi uykusuz ve buhranlı geçirdiği zannını veriyordu.
(…)

Peyami Safa, Yalnızız
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:
akis: Bir cismin parlak bir yüzeyde görünmesi, yansıma. **tahlil:** Çözümleme. **vehim:** Kuruntu. **vuzuhsuz:** Belirsiz.

1. İnsan hayatını ilgilendiren her şey romana konu olabilir. Roman yazarı, elindeki feneri insanın iç dünyasına, tarihî olaylara, sosyal gerçekliklere, manevi değerlere, düşsel ögelere vs. çevirerek insanların fark etmediği pek çok detayı gün yüzüne çıkaran kişidir.

Buradan hareketle Peyami Safa, *Yalnızız* adlı romanda sizce hayatın hangi alanına ışık tutmuştur? Görselde boş bırakılan yere yazınız.

2. **a)** *Yalnızız* metninde hangi anlatım tekniği ağır basmaktadır? Belirtiniz.

.....

b) Yazarın, söz konusu anlatım tekniğini tercih etme sebebi ne olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

3. "Yine salon tenha ve karanlık. Yine gözleri yaylı kapının buzlu camlarında uzayıp kısalan gölgelere dikili. Yine onların arasında sağa sola kayan donuk pırıltılar. Yine ikide bir sallanan kanat, hafif bir gıcırtı ve beklenenin yerini alan yabancılar. Yine arzuyu fırçalayan ve gururu buruşturan bir sabırsızlık. Camda uzayan ve genişleyen gölgenin, tam ona benzemek üzere iken, anlaşılmaz hangi bulanık çizgi ve kımıldanış farkıyla ondan ayrılmasının verdiği hayal kırıklığı. Birbirinin üstünden kayıp giden sıkıntı anlarının bazen tükenmezlik ihtimalini düşündüren sonsuzluk vehmi ve dehşeti."

"Saatine bakıyor: Yedi dakika geçmiş."

Metinden alınan bu cümlelerden hareketle zaman ve mekânın metindeki işlevini açıklayınız.

.....

.....

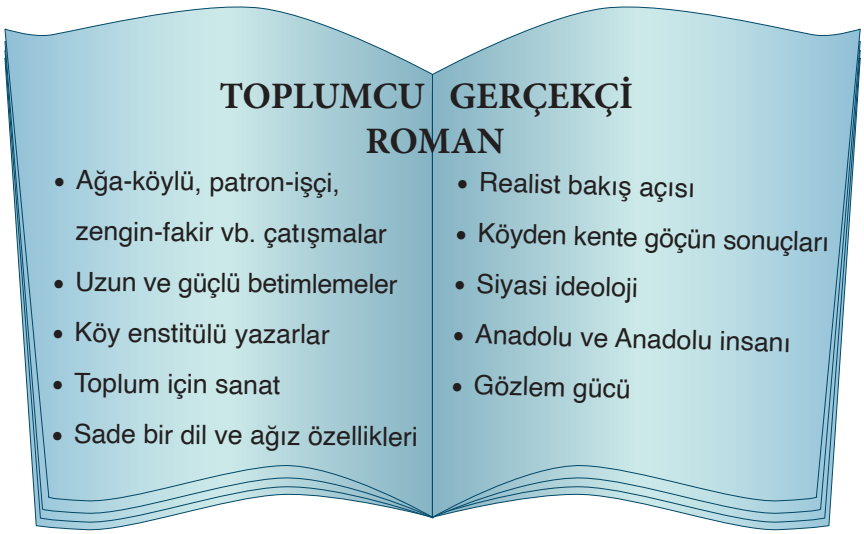
.....

.....

6. ÜNİTE ***: ROMAN > Cumhuriyet Dönemi'nde Roman > 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram : Toplumcu Gerçekçi Roman
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme ve Bilgi Okuryazarlığı Becerileri
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**TOPLUM VE ROMAN**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Toplumcu gerçekçi roman anlayışının genel özelliklerini tanıyıp bunları metin üzerinde tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

(…)

Bankoların yeşil çuha kaplı ince silindirleri üzerinde su gibi dağılıp, sonra birleşerek pırıl pırıl çengellerden geçen iplikler, masuralara baş döndürücü bir hız ve yumuşak bir vınıltıyla sarılıyorlardı.

Her gün on iki saat ayaküstü çalışan ufaklı büyüklü işçilerin vazifesi, arada kopuveren bu ince telleri "Yapıştırmak"tır. İşçiler bu yapıştırmada öyle ustadırlar ki…

Ağa sağdan birinci bankonun yanında durdu. Makinelere karşı tükenmez bir hayranlığı vardı. Gözlerini yeşil silindirlere dikti.

(…)

Kelepçi kızlar da bankodakiler gibi, fazla iplik kopmasından şikâyetçiydiler.

— İpliklere bir şeyler oldu, diyorlardı, bu kadar senedir biz bu fabrikadayız, böylesini görmedik.

Ağa hemen cevaplıyordu:

— Avrupalı mehendisten eyi mi bileceksiniz? Aklınız ondan çok değil ya?

(…)

Orhan Kemal, Cemile

II. Metin

(…)

Bütün hayatı uzun sürmüş bir ilk yaza benziyordu. Güneşin beş sularında sönmeye yüz tuttuğunu görüyor ve ışıkların pembelikler, turunculuklar, gümüşîlikler içinde yelpazelene yelpazelene bahar kokulu bir akşamı apaçık aydınlatışına şaşıyordu.

Ne var ki kendisi bir odaya kapanmış; ömrü boyunca evlerden evlere, odalardan odalara, böyle birbirinin benzeri odalarda gökyüzünün mavisini, ilk yaz akşamının aydınlığını hep bir yaşlanış içinde seyretmişti.

(…)

Büyüklerimizin mazisinden şüphelerle söz açtığı Mediha Hanımefendi, şimdi köşesinde otururak yaşlılığa özgü kasvetli, umarsız bir hayatı yaşarken, yorgunluğu, çökkünlüğü daha çok duyumsarken, bir yandan da gençliğin olağanüstülüklerini, coşkularını, düşlerini kuruyormuş.

(…)

Selim İleri, Kırık Deniz Kabukları

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Aşağıdaki tabloda verilen bilgilerin hangi metin için doğru olduğunu ilgili yerlere (✓) işareti koyarak belirtiniz. Soruyu cevaplayınız.

Bilgiler	I. Metin	II. Metin
Psikolojik unsurlar kullanılmıştır.		
Ağız özelliklerine yer verilmiştir.		
Gözlem gücünden yararlanılmıştır.		
Farklı toplumsal sınıflara yer verilmiştir.		
Sanatlı bir dil kullanılmıştır.		

Buna göre hangi metin toplumcu gerçekçi bir romandan alınmış olabilir?

.....

2. Edebiyat öğretmeni, öğrencilere "Bir yazar olsaydınız hangi konuda roman yazmak isterdiniz?" sorusunu yöneltmiş ve öğrencilerden aşağıdaki cevapları almıştır. Buna göre hangi öğrencilerin toplumcu gerçekçi bir anlayışla roman yazmayı tasarladıkları söylenebilir? Kutucukları işaretleyerek belirtiniz.

ÇAĞRI

Bir tatil kasabasında emeklilik hayatı yaşayan Çetin Bey'in başından geçen kazayı anlatırdım.

☐

UMAY

Kurtuluş Savaşı'nda kahramanlıklar gösteren genç bir subayın yaşadıklarından söz ederdim.

☐

GÖKÇE

Çukurova'da pamuk işçisi olarak çalışan bir ailenin yaşam mücadelesini işlerdim.

☐

ALP

Boğaz'daki yalısında yaşayan ve günlerini mazisiyle hesaplaşarak geçiren Aziz Bey'in iç dünyasını konu alırdım.

☐

BİLGE

Yoksul bir ailenin kızı olan Zehra'nın, çalıştığı tekstil fabrikasında greve katılması ve işten çıkarılmasını işlerdim.

☐

YİĞİT

Kök Türklerin Çinlilerle olan mücadelesi sırasında genç bir prensese âşık olan Atabay'ın yaşadıklarını anlatırdım.

☐

6. ÜNİTE *: **Roman > Cumhuriyet Döneminde Roman > 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram : Toplumcu Gerçekçi Roman
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**DAĞLARIN ARDINDAKİ YAŞAM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Toplumcu gerçekçi romanın genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinden hareketle soruları çözünüz.*

İNCE MEMED

Toros dağlarının etekleri ta Akdeniz'den başlar. (…) Düz, killi, sürülmüş topraklardan sonra Çukurova'nın bükleri başlar. Biraz daha içeri, bir taraftan Anavarza'ya, bir taraftan Osmaniye'yi geçip İslahiye'ye gidilecek olursa geniş bataklıklara varılır. (…) Buralardan Toros'un karlı dorukları yanındaymış, elini uzatsan tutacakmışsın gibi gözükür. Dikenlidüzü'ne beş kadar köy yerleşmiştir. Bu beş köyün beşinin de insanları topraksızdır. Cümle toprak Abdi Ağa'nındır. Dikenlidüzü, dünyanın dışında, kendine göre apayrı kanunları, töresi olan bir dünyadır. Dikenlidüzü'nün insanları, köylerinden gayrı bir yeri bilmezler. Dikenlidüzü'nün köylerinden, insanlarından, insanlarının ne türlü yaşadıklarından da kimsenin haberi yoktur. Tahsildar bile iki üç yılda bir kere uğrar. O da köylülerle hiç görüşmez, ilgilenmez. Abdi Ağa'yı görür gider. Değirmenoluk köyü Dikenlidüzü'ndeki köylerin en büyüğüdür. Abdi Ağa da bu köyde oturur. Köy, düzlüğün gün doğusuna düşer, kayalığın dibindedir. (…)

İki gün sonra harman savruldu. Üçüncü gün kasar sürüldü. Dördüncü gün de ceç edildi. Kırmızı buğday taneleri harmanın ortasında parlıyordu. O gün, buğdayı çuvallara doldurup eve taşıyamadılar. Ceç, harmanın ortasında olduğu gibi kaldı. Sebebi de Abdi Ağa'nın gelip hakkını almamasıydı. O gece Memed'le anası sineklere yene yene ceçi beklediler. O gün kuşluk oldu Abdi Ağa gelmedi. Öğle oldu gene bir haber yok. İkindiye doğruydu ki, arkasında semerli beygirlere binmiş üç yanaşmayla çıkageldi. Yüzü karanlık, korkunçtu. Döne, bu yüzü görünce korktu. Yıllardan beri çok iyi tanırdı onu. Döne'nin kara bir deri gibi kırışık yüzü, Biraz daha kırıştı. Abdi Ağa, Döne'yi işaretle yanına çağırdı. Yanaşmalara da şu emri verdi: Dörtte üçü bize, birisi de Döne'ye. Döne Ağa'nın üzengisine sarıldı: Etme Ağa'm! Acımızdan ölürük bu kış. Etme Ağa'm! Ağa: Hiç sızlanma Döne! dedi. Hakkını veriyorum. Benim hakkım üçte birdir, dedi Döne sızlayarak. Ağa, attan Döne'ye doğru eğildi. Gözlerinin içine bakarak sordu: Çifti kim sürdü Döne? Döne: Ben sürdüm Ağa'm. Bizim yanaşmalar sana yardım ettiler mi? Ettiler Ağa'm! Döne? Buyur Ağa'm, Bir daha oğluna tembih et de gidip Süleymanlara çoban olmasın. Döne sapsarı kesildi. Ağa, atını sürdü gitti. Arkasından yalnız: Kulun kurbanın olayım etme, Ağa'm! diyebildi. Yanaşmalar ölçmeye başladılar. Üç tane Ağa'ya, bir tane Döne'ye koyuyorlardı. Ağa'nın yığını büyüdü gitti. Döne'ninki küçücük. Döne, yığınlara bakıp bakıp beddua ediyor. Yeme inşallah keçi sakallı. Doktor parası, cerrah parası et! Yılancıklar çıksın da yeme. Yanaşmalar, üç beygire Ağa'nın hissesini yüklediler. Hiçbirisi ağzını açıp bir şey söylemedi Döne'ye. Toprak gibi, taş gibi donmuş kalmıştı her biri. Memed, geldi anasının yanına oturdu. Tozlu harmanın ortasında küçücük bir buğday ceçi. Az önce ne kadar da büyüktü. Bir buğday ceçine, bir anasına bakıyordu. Suçlu suçlu somurtuyordu. Ana: Süleyman'dan getirdiğinde seni ne diye dövmediğini anladım şimdi. Anladım. Rızkımızı kesmek için. Gâvur dinli. Memed, kendini tutamadı. Hıçkırmaya başladı: Benim yüzümden... dedi. Ana, oğlunu bütün gücüyle kucağına çekti, bağrında sıktı. Ne yapalım? dedi. Ne gelir elden? Memed: Ya bu kış?... dedi. Anası: Bu kış?... dedi. Sonra, ana da ağlamaya başladı: Aaah baban olaydı! Aaah baban!..

Yaşar Kemal, İnce Memed 1
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Bilgi Notu: Toplumcu gerçekçilik, bu anlayışın en önemli özelliği toplumcu oluşudur. Bu akımın sanatçılarının ezilen insanların koruyuculuğunu üstlendikleri ve onların sorunlarını dile getirdikleri için Hümanizm (İnsancılık) akımından etkilendikleri söylenebilir. Bu akım, toplumu sosyal sınıflar arasında gerçekleşen çatışma alanı olarak değerlendirir. Amacı, söz konusu sınıfsal çatışmayı ve bu çatışmanın toplumda yol açtığı etkileri ve sorunları yansıtmanın yanında bu sorunlara toplumcu çizgide çözüm yolunu da göstermektir. Bu açıdan toplumcu gerçekçilik, toplum için sanat ilkesine bağlı olarak edebiyata eğitici bir işlev yükler. Halk ve köylü kavramlarına vurgu yapan toplumcu gerçekçi sanatçılar eserlerinde köy yaşamındaki sorunları, toprak kavgalarını, ağa-köylü çatışmasını; köyden kente göçün neden olduğu sorunları; büyük kentlerde yaşayan işçilerin, emekçilerin yaşam mücadelelerini ele aldılar. Türk edebiyatında Orhan Kemal, Sabahattin Ali, Yaşar Kemal, Samim Kocagöz, Talip Apaydın, Necati Cumalı, Fakir Baykurt gibi yazarlar toplumcu gerçekçi anlayışla yazdıkları romanlarıyla tanınmışlardır.

1. Aşağıdaki cümleleri toplumcu gerçekcilik akımına göre yorumlayınız.

I. Ağanın köylülerin topraklarına el koyması
II. Ağanın köylünün emeğiyle meydana getirdiği mahsulü gasbetmesi
III. Memed'in ve annesinin şiddete uğramasına rağmen bu durumun köy halkı tarafından normal karşılanması
IV. Köylünün sosyal haklarını bilmeyecek kadar eğitimsiz bırakılması
V. Köylünün can ve mal güvenliğinin olmaması

2. "Dikenlidüzü'nün köylerinden, insanlarından, insanlarının ne türlü yaşadıklarından da kimsenin haberi yoktur. Tahsildar bile iki üç yılda bir kere uğrar. O da köylülerle hiç görüşmez, ilgilenmez. Abdi Ağa'yı görür gider." *İnce Memed* romanından alınan bu cümlelerde köye gelen tahsildarın köylülerle değil de Abdi Ağa ile görüşmesini toplumcu gerçekçi bakış açısına göre değerlendiriniz.

3. "Çukurova'nın geçirdiği büyük değişimleri yaşamak, daha sonra da bunları gözlemlemek ve yazmak fırsatı buldum. Kendimi seve seve beraberinde getirdiği tüm sorunlarıyla eski ile yeninin bir arada var olduğu bir geçiş döneminin tanığı olarak nitelendirebilirim." diyen Yaşar Kemal, eserlerini yaşadığı bölgeden ve tanık olduğu olaylardan yola çıkarak yazdığını söylemektedir. Bu bilgiden hareketle *İnce Memed* romanını yazar-eser ilişkisi bakımından değerlendiriniz.

6. ÜNİTE *: **ROMAN> Cumhuriyet Dönemi'nde Roman> 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram : Millî ve Dinî Duyarlılıkları Yansıtan Roman
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ANADOLU'NUN ANAHTARI**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Edebî eserlerdeki millî ve dinî unsurları tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

KİLİT

Sarı Hoca, yavrusuna kol kanat geren bir kartala benzediğini hissetti. Yamçısı kocaman gökyüzünün iki yanından açılmış kocaman birer kanat gibi, bütün kötülüklerden ve uğursuzluklardan korumak istercesine Alparslan'ı örtüyordu. Her şeyden; geceden, ayazdan, kasım sonunun ayaza bulanmış alacalı ay ışığından, kurttan ve kuştan, hem görünenden hem de görünmeyenden korumak istiyordu.

(…)

Gözlerinin önünde düz yeşil, düz mavi, düz sarı kocaman yuvarlaklar dönüyordu; kulağında uzun bir kurt uluması yankılanıyordu ve omuz başlarında, göğün her iki yanına açılan kartal kanatları hafiften kıpırdanıyordu.

(…)

Teravih namazından az sonra da Tuğrul ve Çağrı Beylerin, bütün ordu beylerini, savaş görmüş ihtiyarları ve Sarı Hoca'yı meşveret üzere çağırdığını herkes duydu. Artık her kafadan bir ses çıkıyordu: "Meşverete filan çağrılmış, falan çağrılmamış." lafları köşede bucakta sık söyleniyordu. Tuğrul ve Çağrı Beylerin meşveret kurduğu evin dört bir yanı bir sıra nöbetçi ve gözcü ile korunduğu, evin yüz adım uzağından bile kimse geçirilmediği için her söylenti ayrı bir önem kazanıyordu. Fakat kimse kötü düşünemiyordu, korku değil merak vardı. Tuğrul ve Çağrı Beyler, meşveret için gerçekten bütün ordu beyleri ile yaşlı savaşçıları, ordunun öteki ileri gelenlerini çağırmışlardı.
Alparslan, şahnişinin pervazına çakılı bir çivide asılı duran kilidi alıp geldi. Beylere gösterdi: "Bu kilit." dedi;
"Meselesini konuşmak istediğim kilit bu kilit. Sav Tekin'in Sarı Hoca'ya emaneti, onun da bana mirasıdır. Bu kilidi Sarı Hoca, Şahmelik'in baskın yaptığı gün vermişti." Son cümlesinde Alpaslan Gümüş Tekin'e baktı. Gözlerini ayırmadan: "Beylerim!" dedi. "O baskını bir daha yaşamamamız gerek. O bozgunu Selçuklu bir daha görmemeli. Onun için de kilidin açılması gerek. Sarı Hocam, bu kilit sağından solundan dövülmeli, iyice dövüldüğüne kanaat getirilince de besmeleyi çekip anahtarı kilidin içinde çevirmeli demişti. Bizim de öyle yapmamız gerektir." Gümüş Tekin gözlerini yere eğdi. Alparslan, beyleri teker teker bir daha süzdü. "Bu kilidi Bizans sayın siz. Bizans'ı da, bu kilit gibi yıllar yılı toprak altında kalmış, paslanmış bilin. Doğrudan anahtarı vurup kilidi açamayacağımıza göre her biriniz bir yanından gevşetmeğe bakmalısınız. Sarı Hocamızın kilit meseli buralarda bir yerde açılacaktır. Tanrı'nın yazısı burayı yazmış alnımıza, farkındayız."

Mustafa Necati Sepetçioğlu, Kilit
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

mesel: Ders alınacak hikâye. **meşveret:** Bir konu hakkında birinin düşüncesini sorma, danışma. **pervaz:** Kapı, pencere vb. yerlerin kenarlarına geçirilen ensiz parça. **şahnişin:** Eski Türk mimarisinde odanın karşı ön cephesinde yer alan üç yanı pencereli çıkma. **yamçı:** Bir yüzü uzun tüylü, kalın yünden dokunarak yapılmış yağmurluk.

1. Okuduğunuz metinde Türk kültürüne ait unsurları tabloya yazınız.

Din	
Siyaset	
Mitoloji	
Mimari	
Giyim	

2. Türk kültüründe topluma manevi liderlik yapan, toplumu yönlendiren, verdiği öğütler ve özgün sözleriyle öldükten sonra bile isimleri dilden dile dolaşan kişiler vardır. "Ak sakallı" veya "Ata" olarak anılan bu insanlar bilge kişilerdir.
Okuduğunuz metinde bu yönüyle öne çıkan karakter kimdir?

.....
.....
.....

3. Okuduğunuz metinde "kilit" kelimesiyle Bizans İmparatorluğu arasında nasıl bir ilgi kurulmaktadır? Açıklayınız.

.....
.....
.....

6. ÜNİTE ***: ROMAN > Cumhuriyet Dönemi'nde Roman > 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram : Millî ve Dinî Duyarlılıkları Yansıtan Roman
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**TÜRK-İSLAM ROMANI**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Millî ve dinî duyarlılıkları yansıtan romanın genel özelliklerini tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metinleri okuyunuz. Bilgi haritası ve metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

I. Metin

(…)
Bu değişiklik zaten tabi olmak fikrine yatkın Yanıkkaleliler üzerinde mühim bir tesir yapmadı. Hatta gönüllerinde acıyan incecik bir nokta olmasa onlara çok mutlu demek dahi mümkündü. Çünkü biliyorlardı ki adil Müslüman idaresinde, inançları ve fikirleri ne olursa olsun serbestçe çalışabilecekler; her yeni ele geçirilen kalede olduğu gibi padişahtan tarım için lüzumla aletleri, hayvanları, tohumları, fidanları bedava alacaklar; üç yıl hiç kimseye vergi vermeyecekler ve mutlak bir emniyet içinde olacaklardı. Ama zalim Macar idaresinin de özlemini çekeceklerdi. Ne kadar iyi olursa olsunlar Türkler, kutlu İsa'ya inanmıyorlardı çünkü. Hristiyan idaresinden uzak olmakla kendilerini boşlukta hissedeceklerdi. Duydukları ızdırap ufacık bir nokta kadardı. Ama o geçmeyecek, o noktanın varlığını her zaman hissedeceklerdi.
(…)

Köse Kadı, Bahaeddin Özkiş

II. Metin

(…)
Bir ağaçlığın kıyısında atının üstünde ufku gözleyen Kutluk Şad dörtnala iki atlının geldiğini görünce toprağa dikmiş olduğu gönderini kavradı. Bu gönderin tepesinde altından bir kurt başı vardı. Göndere takılı al bayrağın üzerinde yarım aya benzeyen bir yay resmi bulunuyordu. İki atlı, Kutluk Şad'ın yanına gelince atlarından indiler. Yere diz vurarak onu selâmladılar. Şad söze başladı:
— Tonyukuk! Boyla Bağa Tarkan! Kurt başlı sancağı artık kaldırıyoruz.
Tonyukuk'u, Çin duvarının dışında beklemiş olan Boyla Bağa Tarkan cevap verdi:
— Yıllarca bugünü bekledik.
Tonyukuk ilave etti:
— Kurt başlı sancağı kaldırmak için en elverişli çağdayız. Çünkü Çin'in ruhu yıpranmıştır.
(…)

Bozkurtlar Diriliyor, Hüseyin Nihal Atsız
(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:
gönder: Bayrak direği. **tabi olmak:** Bağlanmak.

1. Okuduğunuz metinlerde geçen hangi ifadeler Türkçülük akımının etkilerini hissettirmektedir? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

2. Okuduğunuz metinlerde kullanılan bakış açıları nelerdir? Metinlerden hangisi kullanılan bakış açısı bakımından bilgi haritasında verilen bilgiyle örtüşmektedir? Açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

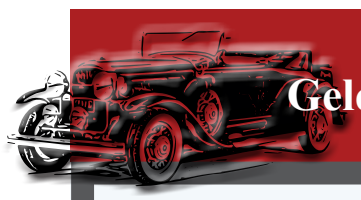
3. Okuduğunuz metinleri, içeriklerini ölçüt alarak millî ya da dinî unsurları öne çıkarmaları bakımından sınıflandırınız. Yaptığınız sınıflandırmada metinlerde geçen hangi ifadelerin etkili olduğunu açıklayınız.

.....
.....
.....
.....
.....

6. ÜNİTE ***: ROMAN > Cumhuriyet Dönemi'nde Roman > 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram : Modernist Roman
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**MODERN ÇİZGİLER**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Modernist anlayışla yazılmış romanları geleneksel romanlardan ayırt edebilme.*	

***Yönerge**: Aşağıdaki bilgi grafiğinden (infografikten) yararlanarak soruyu cevaplayınız.*

Geleneksel Roman	Modernist Roman
Anlatım, özetleme, diyalog gibi daha alışılmış anlatım teknikleri kullanılmıştır.	Kişilerin iç dünyalarını yansıtabilmek amacıyla iç konuşma, bilinç akışı, iç çözümleme, geriye dönüş gibi yeni anlatım tekniklerinden sık sık yararlanılmıştır.
Yalın ve kolay anlaşılabilecek bir anlatım tercih edilmiştir.	Yalın anlatım terk edilmiş, çağrışımı yüksek sözcüklerle şiirsel dil kurulmuş, alegoriden yararlanılmıştır. Kullanılan yeni anlatım teknikleriyle romanların anlatımı oldukça karmaşık hâle getirilmiştir.
"Dün-bugün-yarın" sıralamasına uygun kronolojik zaman anlayışı hâkim kılınmıştır..	Geriye dönüş tekniği sinemadan alınarak romana uyarlanmış, böylece hem klasik zaman anlayışı kırılmış hem de okuyucuya kahramanlar hakkında daha derin bilgi sahibi olma imkânı verilmiştir.
Olaylar sebep-sonuç ilişkileriyle bağlanmıştır.	Olaylar arasındaki sebep-sonuç ilişkisine sıkı sıkıya bağlı kalma düşüncesi değiştirilmiştir.
Romanlar etkili bir girişle başlatılmış ve belli bir sonla da bitirilmiştir.	Romanların belli bir başının olması veya belirli bir sonla bitmesi alışkanlığı terk edilmiştir.
Romanlar tamamlanmışlık hissi verdiğinden okuyucu anlatılanlara katılım noktasında daha pasif bırakılmıştır.	Romanlarda bitmemişlik hissi hâkim kılınmış ve okuyucuya her okuma eyleminde romanı zihninde yeniden kurgulama imkânı verilmiştir.
Romanlarda bireyin iç dünyası yerine daha çok mekânlar, kişiler ve olaylar anlatılmıştır.	Geleneksel romanın tersine romanda daha çok bireyin iç dünyası, bunalımları, yalnızlığı, çevresine yabancılaşması ele alınmıştır.
Roman boyunca genellikle tek anlatıcı ve tek bakış açısına yer verilmiştir.	Romanlar çoklu anlatıcı ve çoklu bakış açısıyla yazılmıştır.
Mekân, zaman ve olay belirgindir.	Mekân, zaman ve olay belirsizdir.

1. Aşağıdaki metinlerden hangisi modernist bir romandan alınmış olabilir? Gerekçeleriyle yazınız.

EYLEMBİLİM

(…)

Bir insan -özellikle benim gibi bir insan- ne zaman yazmaya başlar? Daha doğrusu, ne zaman onun için yaşadıkları, hissettikleri, düşündükleri artık ifade etmekten kaçamayacağı bir yoğunluğa ulaşır? Bilmiyorum, insan kendisi için böyle bir durumda olduğunu söyleyebilir mi? Bilmiyorum. Büyük bir acı, belki bir aşk, belki de çok başka bir sarsıntı sonucu insan kendini önemli bir kararın öncesinde; belirsiz de olsa, yaklaşan bir değişimin huzursuzluğu içinde bulabilir. Korkulu bir bekleyiştir bu: İnsan bu bilinmeyen sarsıntının yaklaştığını hissedince bir süre ne yapacağını bilemez. Sonra bütün gücüyle, belki de daha önce hiç hayalinden geçirmediği girişimlere atılır, daha doğrusu kendini daha önce düşünmeye bile cesaret edemeyeceği bir eylemin içinde bulur.

Bir eylemin içinde bulur... daha önce düşünmeye bile cesaret edemeyeceği bir eylem... bir eylemin içinde nasıl bulur insan kendini? Hayalinden bile geçirmediği bir eylemin içinde bulur mu kendini insan? Hayır, böyle bir şey olamaz. Hiç olmazsa daha önce tasarladığı ya da hayal gücünü aşmayan bir durumda insan akıl ve ruh gücünü koruyabilir. İnsan... insan... kim bu insan?

(…)

Oğuz Atay, Eylembilim

YARBÜKÜ

(…)

Remzi dikildi kaldı. Vadinin içi hafiften kararmağa başlamıştı bile. Bu saatlerde Yapılı köyünün bütün büklerinden köye doğru bir yürüyüş başlardı. Kayalıklar arasından, kumluklardan yokuş yukarı giden bük yollarında kadınlı erkekli kümeler; heybeler, otlar yüklü eşeklerini önlerine katıp köye dönerlerdi. Kumluk, kıraç bayırlardı buralar. Yolun yarısına doğru bazı büklerin yolları birleşirdi. O zaman kümeler daha da kalabalıklaşırdı. Herkes ahbabını, akranını bulur; güle konuşa yürürdü. Böyle konuşarak yürümek adama günün yorgunluğunu unuttururdu belki. Hiç yorgun insanlara benzemezlerdi. Hele gençler bu yollarda öyle neşeli yürürlerdi ki mezarlık tepeyi çıkıp da köyü karşılarında görüverince,

— Ohoo... Gelmişiz, hiç farkında değiliz, demekten kendilerini alamazlardı. Çamurun, çökeğin içinde bütün gün çalışıp yorulduktan sonra üstüne bir de yokuş yukarı bir saatlik yol yürümek -eğer konuşup gülüşerek olursa- onlara hiç koymazdı. Hamurları öyle yoğrulmuştu. Bük yollarını Allah'ın her günü sabah iner, akşam çıkarlardı.

(…)

Talip Apaydın, Yarbükü

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

6. ÜNİTE ***: ROMAN > Cumhuriyet Dönemi'nde Roman > 1950-1980 Arasında Roman***
Kavram *: Modernist Roman*
Genel Beceriler *: Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*
Alan Becerileri *: Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**MODERNİST ROMANIN ÖZELLİKLERİ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Modernist romanın genel özelliklerini metin üzerinde tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi kutucuklarını ve metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

1. Modernist romanda yazar, gerçeğin dış dünyada değil, insanın iç dünyasında saklı olduğuna inanır. Bireyin iç dünyasına, ruhuna, bilinçaltına eğilir ve psikolojik olana yönelir.

2. Modernist romanlar nesnelerin, varlıkların, durumların, insanların göründükleri gibi olmadıkları düşüncesine dayanır.

3. Modernist romanlarda şiire özgü söyleyişlerden yararlanılır, çağrışımlara açık sembollerle anlatım tarzı uygulanır.

4. Modernizmi esas alan romanlarda bireyin bunalımları, karmaşık ruh hâli, yabancılaşma ve toplumdan kaçış gibi konular işlenir.

5. Modernist romanlarda iç çözümleme, iç konuşma, bilinç akışı, geriye dönüş gibi anlatım teknikleri kullanılır.

6. Modernist romanlarda somut dünya gerçekliği yerine soyut gerçeklik önem kazanır.

BİR DÜĞÜN GECESİ

(…)

Kızımız Ayşen'le oğlumuz Ercan'ın -yoksa Ertan mıydı?- Anadolu Kulübü'nde yapılacak olan nikâh ve düğün töreninde sizleri de aralarında görmekten mutluluk duyarlar.

Beklenen gün ve saatte buradayım. Şunca yıl sonra Aysel'le birlikteliğimizin temeline ilk ayrılığı koyarak.

"İlle gitmek zorunda değilsin sen de." diyordu Aysel bu sabah. Uzun süre susuldu sonra. Ben de, kafası olduğu gibi önündeki işte, o bitmez tükenmez araştırmaların da sanıyordum yine. "Ama gitmek istiyorsan, iyi ya Ömer, kendi bileceğin şey elbet.

Tezel'in yardımına koşmam gerek. Alaylı, vurdumduymaz gülüşüne katılamayacak ya da Tezel'i anlamaya çalışamayacak kadar yorgunum. Bunun da adı, başkalarının an'lık dileklerini an'ında yerine getirmek olmalı.

Tezel, koltuk altlarında tutukladığı ellerini tam özgür bırakıyordu, durdu. Bu yeryüzüyle onu uyuma zorlayacak tek kişi kaldıysa ortada, onun da şimdi burda, Ömer olduğunu düşünerek. İyi ki Aysel yok, diyerek eziyor ellerini koltuk altlarında. O elleri titrememeye çağırıyor.

Öyleyse sus bakalım Aysel. Çekil. Tezel konuşuyor. "... Gördün mü? Kadın, boynuna dört ayrı kalınlıkta ve hiç kullanılmamış parlaklıkta dört sıra altın zincir takılmadan bir general oğlunun düğününe gidilemezmiş sanıyor!"

İşte. Bu akşam böyle geçebilir. Gelene gidene bakılabilir. Burda, sırmalar, çiçekler, katlar arasında...

Konfeksiyon çağı. Ben de bu çağa uygun hazır sözler bulup söylüyorum işte. Tezel, omuz silkip başını çeviriyor zaten. "Kısa kes Ömer. İnişte sin. İnişte, göz çıkaran iri laflara yer kalmaz hiç." Tezel öyle sansın. Ben o inişte yirmi yıllık karımla, aydın olmak adına sırt çevirdiğimiz, görmezden geldiğimiz bütün ucuzluklara rastladım. Onların arasında kendime de. Şimdiki kendime.

"Baksana. Hayır. Bakmıyorum. Kaçıyorum. Başka yerlere: İnsan nice güçlü olursa olsun, günün birinde bir bunalıma düşebilir."

Tezel'in Gece Yolculuğu

İşin doğrusu, ben tam nikâh saati orada olacak bir uçağa da binebilirdim. Otobüsten inişle akşam saati arasındaki zaman parçasını da aradan çıkarabilirdim. Yok edebilirdim. İyi yürekliliğim tuttu işte. Ailenin yüzünü ak edecek aklıkta bir bluz için o uçak biletini şeydiverince... Yok, yok, kendime bir şey anlatmak istemiyorum. Hele benim beni anlamamı hiç istemiyorum. Böyle bir derdim yok. İşte bak, bir otobüstesin. Vınlayarak gidiyorsunuz. Sen abinin kızının düğününe gidiyorsun.

En arka sıradayım. Otobüslerde yerimi en arka sıradan almak benim alışkanlığım. Azala azala tek tük kalan alışkanlıklarımdan biri. Kimse seni görmez. Yol boyu bir motor horultusu duyarsın, hepsi bu.

Boşluk. Hiçlik. Gecenin karanlığı. Değil. Yeterince karanlık değil. Gece dediğin katran gibi olmalı. Denizde yalpalayan ışıklar, gelip geçen art arda bir kuyruk oluşturan araçların farları... Böylece işte, ne gece ne gündüz. İkisi arası bir şey. Benim gibi. Ben de bir şeyin ikisi arasıyım.

(…)

Adalet Ağaoğlu, Bir Düğün Gecesi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Tezel ve Ömer'in ruh hâllerinde meydana gelen değişimleri metinden ve bilgi kutucuklarından hareketle açıklayınız.

.....
.....
.....
.....

2. Okuduğunuz metinden modernist romanın özelliklerine uygun olan cümleleri bulunuz. Cümlelerin karşısına hangi özelliği uygun buluyorsanız bilgi kutucuklarındaki numarasını yazınız.

.....
.....
.....
.....

3. *Bir Düğün Gecesi* romanından hareketle iç konuşma ve bilinç akışı gibi anlatım tekniklerinin roman türüne katkılarını anlatım ve okur açısından değerlendiriniz.

.....
.....
.....
.....

6. ÜNİTE *: **ROMAN > Anlatım Bozukluğu > Anlama Dayalı Anlatım Bozukluğu***
Kavram : Bağdaşıklık
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**KARIŞIK ANLAMLAR**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümle içerisinde yer alan bağdaşıklık unsurlarını tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz ve soruları cevaplayınız.*

BAĞDAŞIKLIK

Gereksiz Sözcük Kullanılması	Bir cümlede, aynı anlamı içeren sözcüklerin ya da söz öbeğinin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.
Birbiriyle Çelişen İfadelerin Kullanılması	Bir cümlede hem kesinlik hem ihtimal anlamı içeren sözcüklerin bir arada kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.
Sözcüğün Anlamca Yanlış Kullanılması	Bir sözcüğün anlamının bilinmeden kullanılması veya birbirine şekil olarak benzeyen bir sözcüğün anlamına uygun olmayan başka bir sözcüğün yerine kullanılması anlatım bozukluğuna yol açar.
Deyim ve Atasözlerinin Yanlış Kullanılması	Bir deyimin veya atasözünün anlamına uygun kullanılmaması ya da kalıplaşmış ifadeler olan deyim ve atasözlerindeki sözcüklerin değiştirilmesi anlatım bozukluğuna yol açar.
Sözcüğün veya Söz Öbeğinin Yanlış Yerde Kullanılması	Bir sözcüğün veya söz öbeğinin cümledeki yerinin değişmesi anlam değişikliğine sebep oluyorsa bu anlatım bozukluğuna yol açar.
Anlam Belirsizliği	Tamlayanın eksikliği veya virgülün kullanılmaması anlam belirsizliğine dolayısıyla anlatım bozukluğuna yol açar.
Mantık Hatası	Söz öbeklerinin önem sırasına göre dizilmemesi mantıksal hataya ve anlatım bozukluğuna yol açar.

1. “Biz ailece onu seviyor ve çok güveniyoruz.” cümlesinde anlatım bozukluğu vardır. Bu cümledeki “ve” bağlacından sonra “ona” sözcüğü kullanılmalıdır. Burada yer alan anlatım bozukluğunun bağdaşıklık açısından değerlendirilmemesinin sebebi sizce nedir? Görüşlerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

2. Aşağıdaki cümleleri bağdaşıklık açısından inceleyiniz. Cümlelerdeki bağdaşıklık hatalarının sebeplerini yazınız.

a) Sınıfa yeni gelen arkadaşımız çok çekimser davranıyordu.

.....

.....

b) Babası sakla paranı gelir zamanı, diye öğüt verdi.

.....

.....

c) Yabancı gazeteci ile uzun süre tartıştı.

.....

.....

ç) Trafik kurallarına uymamak ölümle hatta ciddi yaralanmalarla sonuçlanabilir.

.....

.....

3. Tabloda verilen cümlelerin anlatım bozukluklarını ilgili olduğu bağdaşıklık unsurlarına göre eşleştiriniz.

Cümleler	Mantık Hatası	Anlam Belirsizliği	Gereksiz Sözcük Kullanımı
Seni bir yıl, bir ömür değil bir hafta bile görmese özlemezmiş.	X		
Türkçeye Arapça ve Farsça dillerinden birçok sözcük girmiştir.			
Sen futbolu benden daha çok seviyorsun.			
Geçen yılki sınıf başkanı 30'a karşı 18 oyla seçilmişti.			
Ben bu dünyada varlığını hissetmeden yaşayamam.			
Dün mehtaplı bir gecede yağan yağmurun altında dolaştık.			

6. ÜNİTE : ***ROMAN > Anlatım Bozukluğu > Anlama Dayalı Anlatım Bozukluğu***
Kavram : *Bağdaşıklık*
Genel Beceriler : *Bilgi Okuryazarlığı Becerisi*
Alan Becerileri : *Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**ANLAMSAL İNCELİKLER**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Anlatım bozukluğunun nedenini tespit edip anlatım bozukluğu olan cümleyi düzeltebileme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz. Bilgi haritasından hareketle soruları cevaplayınız.*

ANLAMSAL YÖNDEN ANLATIM BOZUKLUKLARI (BAĞDAŞIKLIK İLKESİNE AYKIRILIKLAR)

1 Gereksiz Sözcük Kullanılması

Aynı anlama gelen sözcükler bir arada kullanılırsa:

Peyami Safa'nın **tüm** kitaplarının **hepsi** bu bölümde bulunuyor. ⟶ Yanlış
Peyami Safa'nın kitaplarının hepsi bu bölümde bulunuyor. ⟶ Doğru

Bir sözcüğün anlamı cümlede başka bir kelime ya da ekte bulunuyorsa:

Yurt dışından ithal ettiğimiz ürünleri piyasaya sürdük. ⟶ Yanlış
İthal ettiğimiz ürünleri piyasaya sürdük. ⟶ Doğru

2 Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması

Sözcük cümlede yanlış yerde kullanılırsa:

İzinsiz inşaata girilmez.
İnşaata izinsiz girilmez.

3 Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması

Sözcük anlamına uygun kullanılmazsa:

Arkadaşımın **yüzünden** sınavdan yüksek not aldım. ⟶ Yanlış
Arkadaşımın **sayesinde** sınavdan yüksek not aldım. ⟶ Doğru

4 Anlamca Çelişen Kelimeler Kullanılması

Anlamca ters düşen sözcükler kullanılırsa:

Bugün **kesinlikle** bize **gelebilir.** ⟶ Yanlış
Bugün kesinlikle bize gelir. ⟶ Doğru

5 Deyimin Yanlış Anlamda Kullanılması

Deyimler anlamına uygun kullanılmazsa:

Hedeflerime ulaşabilmek için bütün zorlukları **gözden çıkardım.** ⟶ Yanlış
Hedeflerime ulaşabilmek için bütün zorlukları **göze aldım.** ⟶ Doğru

Deyimleri oluşturan sözcüklerin kendisi ya da yerleri değiştirilirse:

Kardeşimin yüzünden **dökülen** bin parçaydı. ⟶ Yanlış
Kardeşimin yüzünden **düşen** bin parçaydı. ⟶ Doğru

6 Sıralama ve Mantık Hataları

Cümledeki durumların önem sırası karıştırılırsa:

Covid-19 **ölüme** hatta **hastalığa** neden olabilir. ⟶ Yanlış
Covid-19 **hastalığa** hatta **ölüme** neden olabilir. ⟶ Doğru

Cümlede sıralama hatası yapılırsa:

Seçimi **yüzde 55'e** karşı **yüzde 45** oyla kazandı. ⟶ Yanlış
Seçimi **yüzde 45'e** karşı **yüzde 55** oyla kazandı. ⟶ Doğru

7 Anlam Belirsizliği

Tamlayanı "senin" ya da "onun" olan ad tamlamalarında tamlayan düşerse:

Evinin bu kadar uzak olduğunu bilmiyordum. ⟶ Yanlış
Senin/Onun evinin bu kadar uzak olduğunu bilmiyordum. ⟶ Doğru

Gerekli noktalama işareti kullanılmazsa:

Genç avukatın söylediklerini dikkatle dinledi. ⟶ Yanlış
Genç, avukatın söylediklerini dikkatle dinledi. ⟶ Doğru

1. Bir metinde kelime, kelime grubu ve ek gibi dil bilgisi unsurlarının birbirleriyle oluşturdukları anlam bağlantılarına "bağdaşıklık" denir. Dil bilgisi unsurları mantıksal bir düzen ve bağlantı içerisinde bir araya gelerek cümleleri oluşturur. Bağdaşıklık ilkesine aykırılıklar anlatım bozukluğuna neden olur. Buna göre, aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluklarının nedenlerini ve cümlelerin düzeltilmiş şekillerini tablolardaki boşluklara yazınız.

Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Cümlenin Düzeltilmiş Şekli
İhtiyar kadını yanına çağırdı.		
Arkadaşları ile birlikte kütüphaneye gitti.		
Bırakın bayramda mesaj yazmayı, ziyaretimize gelip elimizi bile öpmedi.		
Her yardıma muhtaç insana el uzatmalıyız.		
Çalışkanlığıyla öğretmeninin gözüne battı.		
Topluluğa yeni katıldığı için çekimser olması doğaldı.		
Şüphesiz sınavdaki bütün soruları çözmüş olmalı.		
Evinin bu kadar uzakta olduğunu bilmiyordum.		
Merhamet ve acıma duygusunu kaybetmişti.		
Son yaşadıklarımız, olayın üstüne tuz şeker ekti.		

2. Günlük yaşamda konuşurken ve yazarken anlatım bozukluklarından kaçınmak için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi kısaca yazınız.

7. ÜNİTE ***: TİYATRO > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Cumhuriyet Dönemi'nde Tiyatro***
Kavram : Epik Tiyatro
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**OYUNA GELİN**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Epik tiyatronun genel özellikleri açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni ve bilgileri okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

BUZLAR ÇÖZÜLMEDEN

Zor kış koşulları nedeniyle yolların ve iletişimin kapandığı bir kasabaya yeni bir kaymakam gelir. Bu kaymakam, daha öncekilerden farklıdır. Kurulu olan düzeni değiştirmeye başlar. Kasabadaki karaborsacılara ve ağalara boyun eğmez. Birçok olaya kendince müdahale eder, gidişatı değiştirir. Ancak kasabanın önde gelenleri bu durumdan memnun değildir. Bu sebeple kaymakama tuzak kurarlar. Kaymakam kurulan tuzaktan Hatice ve Deli Çavuş'un yardımlarıyla kurtulur. Kaymakamla bir türlü başa çıkamayan kasaba ileri gelenleri bu kez eşkıya Yılanoğlu'ndan yardım ister. Yılanoğlu, Deli Çavuş'u kaymakam zannederek öldürür. Bir müddet sonra kaymakam vekili ile jandarma komutanı gelir, Yılanoğlu yakalanır. Önce kimse kaymakamı ve jandarma komutanını tanımaz. Sonra anlarlar ki kaymakam sandıkları kişi, akıl hastanesinden kaçan bir delidir.

BEŞİNCİ MECLİS (Öncekiler sonra Hatice)

(Gürültü, birden kesilir. Kapı sert bir darbe ile ardına kadar açılır. Ve Hatice elinde bir sopa ile içeri atılır.)

HATİCE: Kaymakam nerede?

KAYMAKAM VEKİLİ: Benim.

HATİCE: Yok, sen değil, ben bizim kaymakamı sordum. Hahh işte. (*Gider, yere diz çöker ellerine sarılır.*) … seni sağ ve salim bulduğumuza bin şükür. Üzülme, millet seni istiyor, sen yine kaymakam kalacaksın. Çık şuradan görün, yoksa işin sonu kötü olacak.

SARI MAHMUT AĞA: Anlaşıldı, bütün kasaba çıldırmış.

ŞEREF HAKARAR: Aldırmayın, kuru gürültüdür. … çil yavrusu gibi dağılırlar.

HACI MURAT: Kaymakam Bey, himayeniz altındayız haaa, unutmayın... Fesuphanallah...

KAYMAKAM VEKİLİ: Korkmayın.

HACI MURAT: Yok neden korkacakmışım. Üç beş baldırı çıplak … ne çıkar.

HATİCE: Cümle kapısından başını uzat hele. Ne çıkacağını görürsün…

KAYMAKAM VEKİLİ: Sakin olalım, sakin olalım. (*Gürültü yeniden başlar. Deli Kaymakamı isteriz sesleri duyulur.*)

Görsel: Buzlar Çözülmeden oyunu afişi

HATİCE: Ben dedim, seni görmeden bu millet susmaz. Çık görün kurban olduğum.

KAYMAKAM VEKİLİ: Evet, doğru söylüyor. Çıkıp halka görünün.

Bunu ben de istiyorum. (*Kaymakamla Hatice balkona çıkarlar, "yaşa... varol..." sesleri etrafı çınlatır. Kaymakam eliyle selam verir. Bu sırada jandarma kumandanı içeri girer.*)

HACI MURAT: Ortalık yatışıncaya kadar bizim tutukluğumuzun devamı uygun olur sanırım Kaymakam Bey... Fesuphanallah...

SARI MAHMUT AĞA: Evet, ben de bu fikirdeyim.

KAYMAKAM VEKİLİ: Zaten kendiliğinden bu böyle olacak. Sizin tahliyenize ben karar veremem. Bu ancak hâkimin işidir.

ŞEREF HAKARAR: Fakat bir masumun bile bile özgürlüğünü tehdit etmek affedilmez bir suç olur.

KAYMAKAM VEKİLİ: Bana dava vekili ağzı yapmayın. Ukalalık istemem. Yüzbaşı al götür bunları. Halk dağılıncaya kadar bir odada tut. Sonra bu ikisini hapishaneye teslim eder, dava vekilini de serbest bırakırsın.

SARI MAHMUT AĞA: Çok teşekkür ederiz Kaymakam Bey...
HACI MURAT: Berhudar ol Kaymakam Bey oğlum. Fesuphanallah. Çıkarlar.

Cevat Fehmi Başkut, Buzlar Çözülmeden
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

berhudar ol: 'iyi günler göresin' anlamında kullanılan bir iyi dilek sözü. **dava vekili:** Avukat sayısı beşten az olan yerlerde avukat yetkisini taşıyan meslek adamı. **fesuphanallah:** Tanrı'yı her türlü noksanlardan ayrı tutarım anlamındaki bu Arapça sözcük, şaşma belirten bir ünlem olarak kullanılır. **himaye:** Koruma, gözetme, esirgeme, koruyuculuk, gözetim.

Epik Tiyatro

Çağdaş tiyatro anlayışlarından biridir. Bertolt Brecht'in (Beğtold Breşt) oyunları ile 1950'li yıllarda yayılmaya başlamıştır. Amaç seyircinin sahnedeki oyuna kendini kaptırmasını engellemek, gördüklerinin gerçek olmadığını bilmesini sağlamaktır. Bu nedenle oyunun akışı kesilerek açıklamalara yer verilir ve seyircinin de oyuna katılması beklenir. Epik tiyatro kahramanlık konusunu işleyen bir tiyatro türü değildir.

Epik Tiyatronun Genel Özellikleri

1. Klasik tiyatrodaki gibi seyircinin kendisini oyuna kaptırması ve oyunun içinde hissetmesi amaç değildir. İzlediğinin bir oyun olduğu seyirciye hatırlatılır.
2. Epik tiyatro, seyircinin toplumsal aksaklıkların tenkit edildiğini görerek tenkide katılması beklenen bir türdür.
3. Epik tiyatroda olaylar ve durumlar parça parça verilir; arada bir şarkılar, türküler söylenir ve anlatıcılar devreye girer.
4. Seyircinin acı duyması, sevinmesi, coşması yerine olaylar üzerine düşünmesi ve eleştirel bir tutum takınması amaçlanır.
5. Epik tiyatro, seyircilerin duygularına değil, kafasına seslenir.
6. Toplumdaki sınıf ayrımına karşıdır.

Bilgi Notu: Türk tiyatrosunda, Haldun Taner'in *Keşanlı Ali Destanı* adlı oyunu ilk epik tiyatro denemesidir. Cevat Fehmi Başkut, Haldun Taner, Necati Cumalı, Orhan Asena, Refik Erduran, Recep Bilginer, Turgut Özakman, Güngör Dilmen, Turan Oflazoğlu, Vasıf Öngören epik tiyatro türünün temsilcileri arasında yer alır.

1. Epik tiyatronun özelliklerinden biri olan "toplumsal aksaklıkların tenkidi" özelliğini destekleyen ifadeyi, okuduğunuz metinden bulunuz.

.....

.....

2. Okuduğunuz metinde epik tiyatroda bulunması gereken hangi özellikler tespit edilemez? Açıklayınız.

.....

.....

3. Cevat Fehmi Başkut'un *Buzlar Çözülmeden* tiyatro oyunu, *Deli Deli Küpeli* adıyla başrolünü Kemal Sunal'ın oynadığı bir film olarak sinemaya da aktarılmıştır. Bu bilgiden hareketle *Buzlar Çözülmeden* tiyatro oyunu ve yazar arasındaki ilişkiyi değerlendiriniz.

.....

.....

7. ÜNİTE *: **TİYATRO > Cumhuriyet Dönemi'nde Tiyatro > 1950-1980 Arası Tiyatro***
Kavram : Absürt Tiyatro
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ABSÜRT TİYATRO**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Absürt tiyatronun genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Bilgi Notu: Absürt Tiyatro, geleneksel tiyatronun kurallarını hiçe sayan, bir olayı canlandırmaktan çok, bir ses ve hareket düzeni olan, az olay içinde çok mesaj vermeyi amaçlayan çağdaş tiyatro türüne denir. Absürt tiyatro, uyumsuz tiyatro ya da saçma tiyatro olarak da adlandırılır.

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz. Metinden hareketle soruları cevaplayınız.*

MÜFETTİŞLER

("Müfettişler"; evli ve orta yaşlarını hayli geride bırakmış, oturdukları evlerini satıp, denize yakın yeni bir ev almak isteyen bir çift ile evlerini almaya gönüllü Müşteri ve Tellal'dan oluşan karakterlerin yer aldığı, genel olarak bir ev alım satımı ilişkisi çevresinde geliştiği izlenimini veren bir oyundur. Çiftin umudu, yeni evlerini almadan önce eski evlerini gönül rahatlığı ile satabilecekleri müşteriyi bulmaktır.
Müşteriler gelip gitmiştir ve en son gelen Müşteri, Tellal ile birlikte on gündür evin dışında beklemektedir. Evin tüm pencereleri kapalıdır ve evin dışında bekleyen müşterilere perdenin arkasından dahi bakmak nedeni belirsiz bir yasaktır. Bu yasak, adamın kadına, kadının adama koyduğu bir yasak olmakla birlikte evdekiler arada sırada dışarıda bekleyenlere gizli gizli bakmaktadırlar.)
(…)
KADIN: (*Gözlerini açarak bağırır.*) Pencereden bakmışsın sen.
ADAM: (*Korku ile kekeler.*) Hayır, bakmadım.
KADIN: (*Yumuşar.*) Bakmışsın, bakmışsın.
ADAM: Bakmadım.
KADIN: (*Somyayı gösterir.*) Git, otur oraya.
ADAM: (*Gidip somyaya oturur.*) Oturdum işte.
KADIN: (*Tatlılıkla*) Gazetelerini al eline!
ADAM: (*Yerden gazeteleri alır.*) Aldım.
KADIN: Başla okumaya.
(Onuncu gün, beklemekten büyük bir olasılıkla sıkılmış olan Müşteri ve Tellal evin kapısını ansızın çalar. Ev sahipleri hem evlerini satma şansını yakaladıkları hem de merakla günlerdir perdenin arkasından izleyip haklarında fikir yürüttükleri müşterilerini yakından tanıma imkânına kavuştukları için heyecanlıdır.)
(…)
KADIN: (*Dikilir.*) Kapı.
ADAM: (*Telaşlı ve korku içinde*) Geldiler.
KADIN: Kimler?
ADAM: Ben saklanayım mı?
KADIN: Hayır, niçin saklanacakmışsın? Müşteri ve Tellal'dır.
ADAM: (*Tedirgin*) Biz çağırmadan mı geliyorlar?
KADIN: Dayanamadılar demek. Bir an önce girmek istiyorlar içeri.
ADAM: (*Odanın ortasında dört döner.*) Nereye, nereye saklanayım?
KADIN: (*Yerinden fırlar. Adamın arkası sıra koşar.*) Otur, rica ederim, kaçma. Kaçacak bir şey yok ortada.
(…)
(Kadın bir ara kahve yapmak için mutfağa gittiğinde, müşterilerin bambaşka kimlikleri ortaya çıkar. Yerlerinden bir anda kalkarlar. Eve ilk girdikleri andan itibaren son derece kibar ve güven verici bir

tarzda sohbet eden bu kişiler bir anda kabalaşır, hırpalayıcı tavır ve konuşmalar sergilemeye başlar. Müşteriler yerlerini müfettişlere bırakmış gibidir.
Adamı sıkboğaz edip sorgularlar. Bir şeyleri itiraf ettirmeye çalışırlar. İşin ilginç yanı ise kadının dışarı çıkması ve müşterilerin yerlerinden doğrulmalarının ardından, itiraf ediyorum baylar, diyerek söze başlayan da adamın kendisidir.
(...)
Kadının içeri girmesiyle bu sorgulamanın bitmesi, tıpkı ani bir uyanışla bir kâbusun sona ermesi ya da gerçekle hayal arasında gidip gelmeleri çağrıştırır. Müşteriler her alıcı gibi ev hakkında sorular sorar. Ancak bu sorular giderek ev değil, evin içinde yaşayanlar ve yaşananlar üzerinde odaklanır. Buna karşılık çift de müşterilerin bu eve, daha doğrusu anılarına layık olup olmadığını anlamaya çalışır.)

Melih Cevdet Anday, Müfettişler
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. *"Dünya anlaşılamayan ve açıklanamayan büyük bir karmaşa yumağından başka bir şey olmayıp insan burada korku ve kaygıları ile yaşamaya zorunlu bırakılmış acınası bir varlık durumundadır. Kısacası insan ile dünya uyuşmamaktadır. Uyumsuzluğu sahnede uyumsuzluk oluşturarak yansıtmak absürt tiyatronun yapısal ilkelerinden biridir."*

Absürt tiyatronun tanımından ve okuduğunuz metinden hareketle absürt tiyatro yazarının toplumda uyumsuz biri olup olmadığı ile ilgili görüşlerinizi açıklayınız.

.....
.....
.....

2. Aşağıda geleneksel tiyatro ile absürt tiyatronun özellikleri karışık şekilde verilmiştir. Bu özelliklerin geleneksel tiyatroya mı absürt tiyatroya mı ait olduğunu belirtiniz.

Karagöz, orta oyunu, meddah ve köy seyirlik oyunlarından oluşur.		Verilmek istenen mesaj açıkça ifade edilmez. Seyircinin yorumuna bırakılır.
Bir yazılı metne dayanmaz. Oyunlar doğaçlama oynanır.		Güldürü ön plana çıkmakla birlikte ders verici bir yönü de vardır.
Sözlü edebiyat ürünleri olarak kabul edilir.		Sahne, kostüm ve dekor yok denecek kadar azdır.
Serim, düğüm ve çözüm bölümleri dikkate alınmaz.	Olay değil durum tiyatrosudur.	Olay değil durum tiyatrosudur.

Kahramanlar mutsuz ve umutsuz kişiler olup bir durumu değiştiremeyecek kadar aciz, pasif kişilerdir.

Geleneksel Tiyatro	Absürt Tiyatro
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

7. ÜNİTE ***: TİYATRO > Anlatım Bozukluğu > Yapıya Dayalı Anlatım Bozukluğu***
Kavram : Bağlaşıklık
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**BAĞLAŞIKLIK OLMAZSA**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Anlatım bozukluklarını tespit edip bağlaşıklık ilkesinden kaynaklanan anlatım bozukluklarının nedenini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz. Bilgi haritasından hareketle soruları cevaplayınız.*

BAĞLAŞIKLIK NEDİR?

Bir cümlede ya da metinde kelimelerin dil bilgisi kurallarına göre bir araya gelmesi ve kullanılmasına bağlaşıklık denir. Bağlaşıklık ilkesine uyulmadığı takdirde cümlede yapıya dayalı anlatım bozukluğu oluşur. Yapısal bozukluklar anlamsal bozukluğa da yol açabilir.

1. Anlam belirsizliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu	Evini çok beğendim.	Yanlış
	Senin evini çok beğendim.	Doğru
	Onun evini çok beğendim.	Doğru
2. Eklerin eksik veya yanlış kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Kendisi hakkında pek çok şey anlattı.	Yanlış
	Kendi hakkında pek çok şey anlattı.	Doğru
3. Dolaylı tümleç (yer tamlayıcısı) eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu	Okula gelmesi ile gitmesi bir oldu.	Yanlış
	Okula gelmesi ile okuldan gitmesi bir oldu.	Doğru
4. Nesne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu	Yıllardır görmediğim kardeşime sarıldım, doyasıya öptüm.	Yanlış
	Yıllardır görmediğim kardeşime sarıldım, onu doyasıya öptüm.	Doğru
5. Özne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu	Hastanın durumu her geçen gün kötüleşiyor, yatağa bağımlı hâle geliyor.	Yanlış
	Hastanın durumu her geçen gün kötüleşiyor; hasta, yatağa bağımlı hâle geliyor.	Doğru
6. Fiilin veya yardımcı fiilin yanlış ya da eksik kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Osman Bey'i hiç, Tahir Bey'i iyi tanırım.	Yanlış
	Osman Bey'i hiç tanımam, Tahir Bey'i iyi tanırım.	Doğru
7. Cümlede kelimelerin yanlış yerde kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Maskesiz otobüse binilmez.	Yanlış
	Otobüse maskesiz binilmez.	Doğru
8. Tamlama yanlışlarından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Millî Eğitim Eski Bakanı okulumuzu ziyaret etmişti.	Yanlış
	Eski Millî Eğitim Bakanı okulumuzu ziyaret etmişti.	Doğru
9. Etken ve edilgen fiillerin birlikte kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Bu yoldan dümdüz gidilirse okula varırsınız.	Yanlış
	Bu yoldan dümdüz gidilirse okula varılır.	Doğru
10. Ek fiilin kullanılmamasından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Şişman ve boyu uzun değildi.	Yanlış
	Şişmandı ve boyu uzun değildi.	Doğru
11. Farklı yüklemlerin aynı özneye bağlanmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu	Bu hafta hiç kimse okula gelmedi, geziye gitti.	Yanlış
	Bu hafta hiç kimse okula gelmedi, herkes geziye gitti.	Doğru

1. Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Anlatım bozukluğu olan cümleleri (✓) işareti ile belirleyiniz.

a) Kardeşini yolda gördük.	
b) Akşama kadar susuz kaldığından çiçekler solmuştu.	
c) Bu kadar çok dondurma yenirse hasta olursun.	
ç) Ertesi günü anneme çiçek alarak annemin gönlünü aldım.	
d) Evde kimse yok, sinemaya gitti.	
e) İzinsiz eve girilmez.	

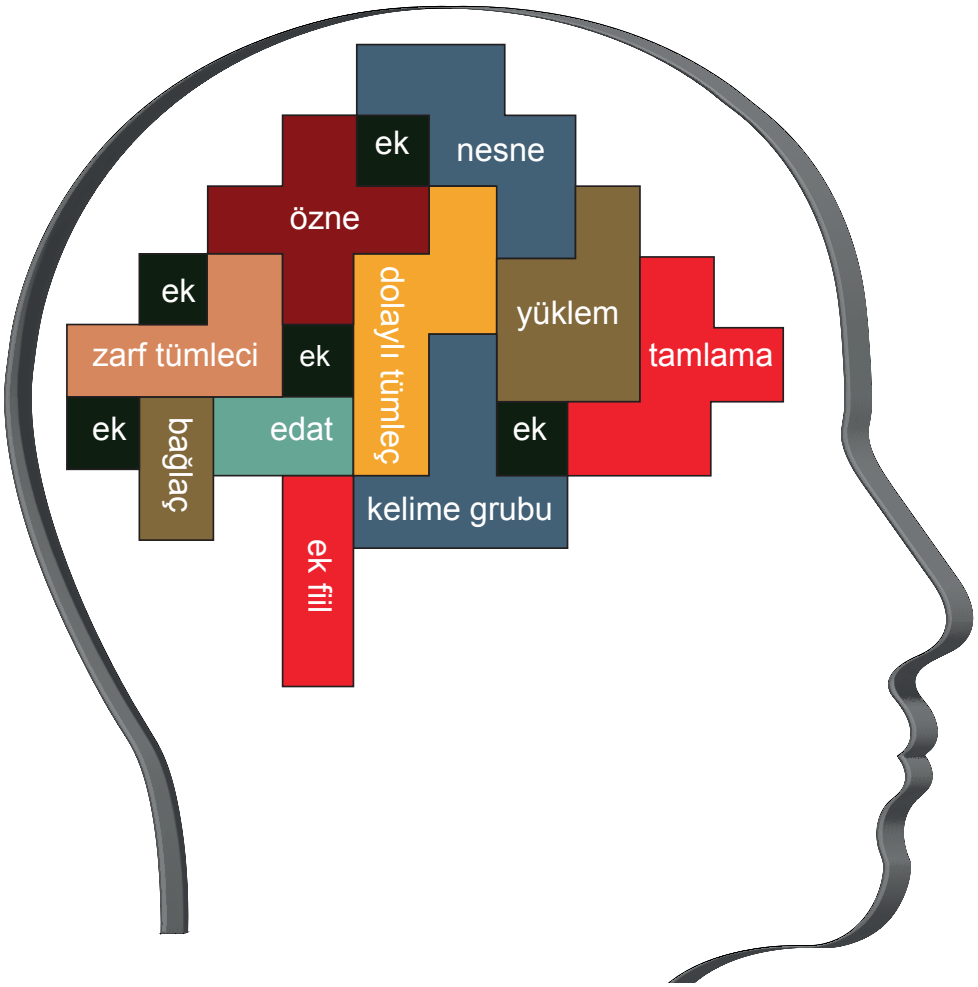
2. Aşağıdaki cümlelerdeki anlatım bozuklukların nedenlerini belirleyiniz. Cümlelerin düzeltilmiş şekillerini boşluğa yazınız.

a) Rüzgar'ın zeki ve yaramaz bir öğrenci olmadığını herkes bilir.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	
Cümlenin Doğrusu	
b) Yaptıklarını kendi ağzıyla itiraf etti.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	
Cümlenin Doğrusu	
c) O okulu ne gördüm ne de yerini bilirim.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	
Cümlenin Doğrusu	
ç) Bu kadar az çalışılırsa sınavda zorlanırsın.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	
Cümlenin Doğrusu	
d) Derste herkes konuştu, konuyu anlamadı.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	
Cümlenin Doğrusu	
e) Kar yağdığı için araçlar zincirsiz yola çıkamaz.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	
Cümlenin Doğrusu	

7. ÜNİTE ***: TİYATRO > Anlatım Bozukluğu > Yapıya Dayalı Anlatım Bozukluğu***
Kavram : Bağlaşıklık
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**DOĞRU BAĞLA, SAĞLIKLI DÜŞÜN!**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Yapıya dayalı anlatım bozukluklarını belirleyebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki görseli ve bilgi haritasını inceleyiniz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

1. Öğretmen, Türk dili ve edebiyatı dersinde öğrencilerin "Neden dil bilgisi öğreniyoruz?" sorusu üzerine anlatımda bağlaşıklığa dikkat etmenin getirilerini sıralamaya başlar. Sizce öğretmenin bu bağlamda en güçlü tezi ne olabilir? Bu tezi açıklayınız.

Tez: .....

.....

.....

.....

Açıklama: .....

.....

.....

.....

.....

Genel Kural: Özne tekilse yüklem tekil, özne çoğulsa yüklem çoğul olur.

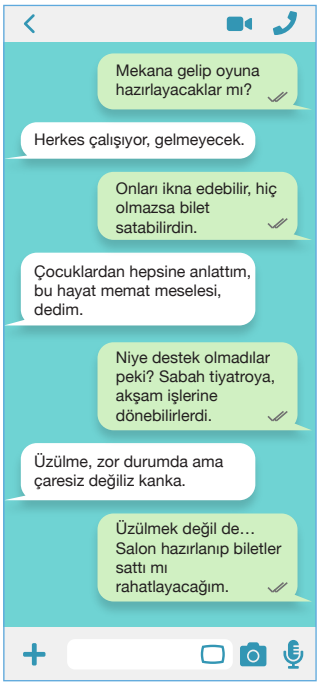
Bazı Özel Durumlar:

Özne	yüklem
insan dışındaki bir varlık ya da kavramsa	tekildir. **Kişileştirme varsa çoğuldur.*
çoğul eki almadığı hâlde çoğul anlamı taşırsa	tekildir.
birinci kişi yanında başka şahıs/lar ise	I. çoğul kişidir.
ikinci kişi yanında üçüncü kişi ise	II. çoğul kişidir.
hiçbiri, hiç kimse, kimse vb. kelimeler ise	olumsuzdur.
hepsi, herkes, tümü vb. kelimeler ise	olumludur.

2. Aşağıdaki cümlelerde geçen özne yüklem uyumsuzluklarını düzeltiniz. Cümlelerin düzeltilmiş şekillerini boşluklara yazınız.

a) İleri sürülen düşünceler nihayet kabul gördüler.	
b) Siz ve onlar böyle mi karşılaşacaktı?	
c) Birkaç oyuncu bizimle ortak çalıştılar.	
ç) Herkes çoktan bu olayın akıbetini duydular.	

3. İki arkadaşın aşağıdaki yazışmasını inceleyiniz. Metindeki anlatım bozukluklarının nedenlerini ve cümlelerin düzeltilmiş biçimlerini tablodaki boşluklara yazınız.

Cümlenin Doğrusu, Anlatım Bozukluğunun Nedeni
1 .....
2 .....
3 .....
4 .....
5 .....
6 .....
7 .....

8. ÜNİTE ***: ELEŞTİRİ > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Cumhuriyet Dönemi Öncesi Eleştiri***
Kavram : Eleştiri
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**ELEŞTİRİNİN DÜNÜ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cumhuriyet Dönemi öncesi eleştiri türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

CUMHURİYET DÖNEMİ ÖNCESİ ELEŞTİRİ

Divan Edebiyatı

Bu dönemde doğrudan edebî eleştiri sayılabilecek türde eserler yazılmamıştır. Ancak dönemin eleştiri anlayışını gösteren, divan edebiyatının şiir anlayışını ve kurallarını anlatan eserler vardır. Modern eleştirinin ölçütlerine uymamakla birlikte devrin edebî eleştirisini en çok temsil eden eserler önemli ölçüde şuara tezkireleri ve kısmen de hicviyelerdir.

Halk Edebiyatı

Halk edebiyatındaki taşlama siyasi ve sosyal eleştiri örneğidir. Halk edebiyatı sanatçıları gördükleri aksaklıkları bu şiirlerde dile getirmişlerdir. Ancak bu türe modern anlamda ayrı bir tür olan edebî eleştiri demek mümkün değildir.

Tanzimat Edebiyatı

Modern eleştirinin temellerinin atıldığı dönemdir. Bu dönemde eleştiri için daha çok tenkid kelimesinin kullanıldığı görülür. Bu dönem eleştirilerinin temel konusu eski-yeni çatışmasıdır. Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa, Recaizâde Mahmud Ekrem, Muallim Naci, Beşir Fuad gibi isimler bu dönemde eleştiri türünde eser vermiş sanatçılardır. Bu dönemde *Harabat-Tahrib-i Harabat, Zemzeme-Demdeme* tartışmaları etrafında pek çok eleştiri yazısı kaleme alınmıştır.

Servetifünun Edebiyatı

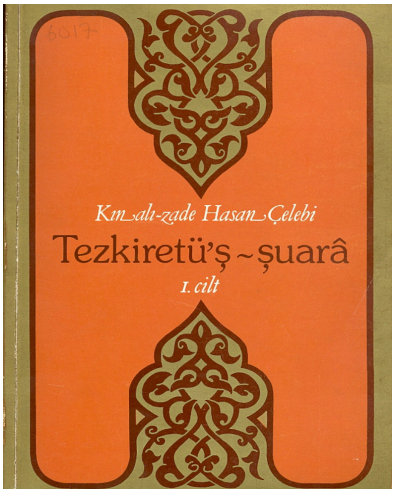
Tanzimat Dönemi'nde başlayan eleştiri serüveninin en önemli basamağı bu dönemdir. Hüseyin Cahit, Cenap Şahabettin, Halit Ziya, Mehmet Rauf, Tevfik Fikret, Ali Kemal, İsmail Safa ve Ahmet Şuayp eleştiri türünde yazan sanatçılardır. Ahmet Şuayp, eleştiri anlayışına nesnel bir bakış açısı getirmeye çalışmıştır. Hüseyin Cahit'in *Kavgalarım ile Ahmet* Şuayp'ın *Hayat ve Kitaplar* adlı eserleri, bu dönemde eleştiri türünde önemli eserlerdir.

Fecriati Edebiyatı

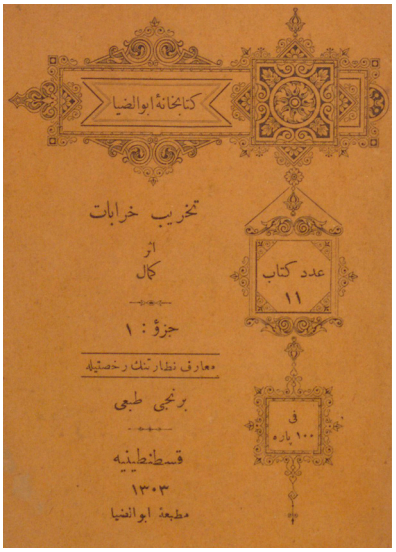
Servetifünun ve Millî Edebiyat Dönemi sanatçılarını eleştiren yazılar kaleme alınmıştır. Millî Edebiyat Dönemi sanatçıları ile olan tartışmalar daha çok dil üzerinedir. Millî Edebiyat Dönemi sanatçılarının sade Türkçe anlayışına karşı sanatlı dil savunulmuştur. Yakup Kadri, Ahmet Haşim, Ali Canip, Hamdullah Suphi, Fuat Köprülü, Şehabettin Süleyman eleştiri türünde yazılar kaleme alan sanatçılardandır.

Millî Edebiyat

Genç Kalemler dergisinde yayımlanan *Yeni Lisan* makalesiyle zengin bir tartışma ortamı doğar. Millî Edebiyat Dönemi sanatçıları sade dili, Servetifünun ve Fecriati Dönemi sanatçıları ise sanatlı dili savunur. Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp, Ali Canip Yöntem, eleştirilere cevap verir. Millî Edebiyat Dönemi'nin eleştiri türündeki en önemli ismi Ali Canip Yöntem'dir.

Görsel 1: Bir şairler tezkiresi örneği.

Görsel 2: Namık Kemal'in Tahrib-i Harabat adlı eseri.

Bilgi Notu: Tanzimat Dönemi'nde Namık Kemal'in yazdığı *Lisanı Osmanînin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülahazatı Şamildir* başlıklı makale ile *Tahrib-i Harabat* adlı eser Batılı anlamda ilk eleştiri örneklerindendir.

BİR EDEBÎ TARTIŞMA ÖRNEĞİ: HAYÂLİYYÛN-HAKİKİYYÛN

Tanzimat Dönemi Türk Edebiyatı'nın son çeyreğinde (1885'li yıllar) ortaya çıkan bu tartışma, Beşir Fuad'ın *Victor Hugo* adlı eseri etrafında gelişir.
(…)
Daha önce de belirtiğimiz gibi Beşir Fuad'ın *Victor Hugo* kitabıyla yapmak istediği şey; Tanzimat Dönemi yazarlarının (Namık Kemal-Hamit-Ekrem) büyük ölçüde romantizme dayanan edebî anlayışlarını tenkit etmektir.
Bu tartışma esnasında, Beşir Fuad'ın karşı karşıya geldiği ilk insan dönemin genç şairlerinden Menemenlizade Mehmet Tahir'dir. Tahir'le uzun bir "Şiir ve Hakikat" tartışmasına giren Beşir Fuad'ın karşısına bu sefer yakın dostlarından birisi olan Ahmet Midhat Efendi çıkar. Ahmet Midhat, bilgisine ve kültürüne hayranlık duymakla birlikte Beşir Fuad'ın maddeci dünya görüşünü tasvip etmez. Daha sonra tartışmaya Ebüzziya Tevfik'e gönderdiği bir mektupla Namık Kemal de katılır.
(…)

Muharrem Dayanç, Eleştiri Tarihi
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Tanzimat Dönemi'nden itibaren sanatçıları Batılı anlamda eleştiriye yönelten sebepler neler olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Aşağıdaki ifadelerden eleştiri türüne uygun olanların karşısına (✓) işareti koyunuz.

İfadeler	İşaret
Eleştiri türü için Cumhuriyet Dönemi öncesinde yaygın olarak kullanılan kelime "tenkid"dir.	
Batılı anlamda ilk eleştiri örnekleri tezkirelerdir.	
Eleştiride amaç bir eseri iyi ve kötü yönleriyle ortaya koymaktır.	
Servetifünun Dönemi'nde eleştiri türüne nesnel bir bakış açısı getirmeye çalışan kişi Ahmet Şuayp'tır.	
Batılı anlamda ilk eleştiriler Millî Edebiyat Dönemi'nde ortaya çıkmıştır.	
Divan edebiyatındaki gazeller eleştiri türüne örnek gösterilebilir.	
Eleştiri, bilgilendirici (öğretici) metin türlerindendir.	
Ziya Paşa, Namık Kemal'i eleştirmek için *Harabat* adlı ilk eleştiri kitabını yazmıştır.	

3. Sizce eleştirmen bir eseri değerlendirirken nelere dikkat etmelidir? Maddeler hâlinde yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

8. ÜNİTE ***: ELEŞTİRİ > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Cumhuriyet Dönemi'nde Eleştiri***
Kavram : Eleştiri
Genel Beceriler : Yaratıcı Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi

Çalışmanın Adı	**CUMHURİYET DÖNEMİ ELEŞTİRMENİ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cumhuriyet Dönemi'nde eleştiri türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

1. Bir edebiyat eleştirmeni olsaydınız edebî eserlerle ilgili neleri eleştirirdiniz? Yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

Görsel 1: Edebiyat Kitapları

2. Aşağıda bazı eleştirmenlerin, Cumhuriyet Dönemi'nde eleştirinin öznel mi yoksa nesnel mi olması gerektiğine dair görüşleri verilmiştir. Eleştirmenlerin söylediklerine göre hangi eleştiri anlayışını benimsediklerini boş bırakılan yerlere yazınız?

"Edebiyat tarihçisi, bir eserin kıymetini takdir ederken, vesikalara dayanarak onun yüzyıllarca halk arasında nasıl bir rağbet kazandığını, sebepleri ve neticeleri ile anlamağa çalışır; halbuki 'münekkid' doğrudan doğruya kendisinin o eserden aldığı 'duygulanma payı'nı şahsi sevk ve kanaatine göre, îzâh eder."

.....

Görsel 2: Fuat Köprülü

"Sanatkârın 'objektif' münekkit beklemesi, onu istemesi doğrusu tuhafıma gidiyor. Çünkü sanatkâr bir güzelliğe inanmış adamdır. Kendi görüşü etrafa kabul ettirmek ister. İhtirasları vardır; kendi inandığı şeylerin aksine çirkin diye, yalan diye bakar."

.....

Görsel 3: Nurullah Ataç

"Eleştirel konular üzerinde bilimsel yollarla incelemelerde bulunmak, sanatın gelişmesi ve yayılmasına yarayacak zeminin yaratılmasında iş almak, eleştirmenin nazariyesi üzerinde çalışarak kendi eleştirel ölçü ve görüşlerini derli toplu bir şekilde okuyuculara sunmak da gerekiyor."

.....

Görsel 4: Hüseyin Contürk

Şiir

KARA TOPRAK

Dost dost diye nicesine sarıldım
Benim sâdık yârim kara topraktır
Beyhude dolandım boşa yoruldum
Benim sâdık yârim kara topraktır.

Nice güzellere bağlandım kaldım
Ne bir vefa gördüm ne fayda buldum
Her türlü isteğim topraktan aldım
Benim sâdık yârim kara topraktır

Koyun verdi kuzu verdi süt verdi
Yemek verdi ekmek verdi et verdi
Kazma ile döğmeyince kıt verdi
Benim sâdık yârim kara topraktır
(…)

Âşık Veysel Şatıroğlu

Şiir Eleştirisi

KARA TOPRAK

(…)

"Kara Toprak" şiiri şekil bakımından sazlı âşıklar geleneğine uygundur. Burada birinci dörtlükten sonra gelen bütün dörtlüklerin ilk üç mısraı kendi içinde kafiyelidir. Dörtlüklerin son mısraları, şiirin anafikrini teşkil eden ve daha birinci dörtlükte iki kere tekrarlanan:

Benim sâdık yârim kara topraktır

mısrasıdır. Değişik kafiyelere dayalı her kıt'a sonunda aynı mısra dönüş, şiire hem bir ahenk sağlar, hem de muhtevaya bir bütünlük verir.

Bu şiiri Halk edebiyatında örneği pek çok rastlanan ve koşma tarzında yazılan "tabiat tasvirleri" nevine sokmak mümkündür. Saz şairleri bu tarz eserlerinde ekseriya belli bir yeri, bir dağı, bir köyü tasvir ederler. Âşık Veysel de bu tarz şiirler söylemiştir. "Kara Toprak" şiirinin onlardan farkı, belli bir yeri değil, genel olarak toprağı öğmesidir. Burada tabiattan doğrudan doğruya alınan bir duyu veya duygudan çok, bir "düşünce" bahis söz konusudur.

(…)

Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri 2

(Metinler, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

3. **a)** *Kara Toprak* şiiriyle ilgili yapılan eleştiri öznel bir eleştiri midir yoksa nesnel bir eleştiri midir? Neden?

.....
.....
.....
.....
.....

b) *Kara Toprak* şiirine yönelik siz de bir eleştiri yazısı yazınız. Eleştirinizin öznel bir eleştiri mi yoksa nesnel mi bir eleştiri olduğunu belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....

8. ÜNİTE ***: ELEŞTİRİ > Anlatım Bozukluğu > Anlatım Bozukluğu***
Kavram : Anlatım Bozukluğu
Genel Beceriler : Bilgi Okuryazarlığı Becerisi, Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Okuma Becerisi, Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**DOĞRU YAZALIM**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümlelerdeki anlatım bozukluklarını tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyiniz. Bilgi haritasından hareketle soruları cevaplayınız.*

ANLATIM BOZUKLUKLARI

ANLAMA DAYALI BOZUKLUKLAR

- Gereksiz Sözcük veya Ek Kullanımı
- Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı
- Deyim ve Atasözü Yanlışları
- Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı
- Anlamca Çelişen Sözcüklerin Bir Arada Kullanımı
- Sıralama ve Mantık Yanlışları
- Anlam Belirsizliği
- Noktalama Yanlışlığı

YAPIYA DAYALI BOZUKLUKLAR

- Yüklemle İlgili Bozukluklar
- Ek Eylem Eksikliği
- Çatı Uyumsuzluğu
- Özne-Yüklem Uyumsuzluğu
- Özne Eksikliği
- Nesne Eksikliği
- Dolaylı Tümleç Eksikliği
- Zarf Tümleci Eksikliği
- Edat Tümleci Eksikliği
- Tamlama Yanlışları
- Ek Yanlışlıkları
- Bağlaçlarla İlgili Yanlışlıklar
- Fiilimsilerle İlgili Yanlışlıklar

1. Aşağıdaki cümlelerde bulunan anlatım bozukluğunun nedenini tablodaki boşluğa yazınız.

	Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni
a)	Babam saçı büyümüş olan kardeşlerimi berbere götürürdü.	
b)	Geçmişe ve geleceğe ait planlarımızı gözden geçirmeliyiz.	
c)	Arkadaşlarımın sözleri zaten çatırdayan ilişkimizin çökmesine katkıda bulundu.	
ç)	Yeni uykudan kalkmıştım ki deprem oldu.	
d)	Kitaplarına çocuklarıymış gibi özenle bakıyor, herkesten sakınıyordu.	
e)	Sosyal ve eğitim bilimleri konularına daha fazla ilgi gösterilmelidir.	

2. Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunu belirleyerek cümlenin doğrusunu yazınız.

a) Edebî eserler ait oldukları dönemin şartları içinde inceleyip değerlendirilmelidir.

.....

b) Hepsi kendi derdine düşmüş, bizim içinde bulunduğumuz kötü durumla ilgilenmiyor.

.....

c) Bu tarihî yapı, hangi çetin şartları ve karanlık dönemleri aşarak günümüze kadar geldiğini yapılacak araştırmalar ortaya koyacaktır.

.....

ç) Yazarın tabiata ait tasvirleri, betimlemeleri oldukça gerçekçi.

.....

d) Şiirlerinde bol bol abartılmış sözcükler seçmesi yüzünden hitabet havası taşımaktadır.

.....

e) Bunu düşündüğüm zaman Türkçeyi bilenlerin nasıl şimdiye kadar kahırlarından ölmediklerine hayret olunur.

.....

f) Basımı bitmek üzere olan kitabın birinci cildinde deniliyor ki…

.....

g) Mevlâna 748. ölüm yıl dönümünde Konya'da Şebiarus törenleriyle anılıyor.

.....

ğ) İnsanları çoğu zaman mutlu eden şeyler kimi zaman hüzünlenmelerine sebep olabilir.

.....

h) İnsanların bir araya geldiklerine vesile olan bayramlarımızın kıymeti bilinmiyor.

.....

ı) Bütün gün dağ taş gezen koyunlar, akşamüzeri bitkin bir şekilde ağıllarına döndüler.

.....

i) Büyüklerimizin nasihatlerini ve öğütlerini dikkate almamız gerekir.

.....

9. ÜNİTE *: **MÜLAKAT/RÖPORTAJ > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram : Mülakat
Genel Beceriler : Eleştirel Düşünme Becerisi
Alan Becerileri : Yazma Becerisi

Çalışmanın Adı	**SORDUM, SÖYLEDİ**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Mülakat türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki görseli inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

Türk dili ve edebiyatı öğretmeni, "Mülakat nedir?" sorusunu sınıfa yöneltmiştir. Elif ve Hasan adlı öğrenciler bu soruya farklı cevaplar vermiştir.

1. a) Bu öğrenciler "mülakat" kavramını nasıl açıklamış olabilir? İsimlerin karşısına yazınız.

Elif: .....

.....

Hasan: .....

.....

Ders öğretmeni, mülakat kavramının daha iyi anlaşılması için aşağıdaki metni okutmuştur.

ORHAN OKAY İLE SÖYLEŞİ

Kıymetli çalışmalarınıza bakıldığında edebiyatın temel meseleleri ve yeni Türk edebiyatının temel taşı niteliğindeki Beşir Fuat, Ahmet Mithat Efendi, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Âkif Ersoy, Necip Fazıl gibi isimler üzerine yazdığınız kitaplarla çok önemli bir düşünsel verim ortaya koyduğunuz görülüyor. Onlarca kitap, on yıllara uzanan bir emek… Edebiyata bu denli bir bağlılık nasıl oluştu?

Namık Kemal'in vecize olmuş ünlü mısralarıyla başlayalım: "Kimse takdir edemez âlemde/Kendi mahiyyetini re'yi ile/Münferit vasıta-i rüyet iken/Göremez kendisini dide bile". Başkaları hakkında yanlış doğru bir şeyler söyleriz ama kendimiz hakkında verdiğimiz değer yargıları ne kadar doğrudur? Edebiyata ilgimin başlangıcı tabii bilinçli ve kararlı değil, belki bir eğilim ve heves. Sonuçta edebiyatı seçişimi de tesadüf veya kader diye adlandırıyoruz. Düşünüyorum da edebiyatçı

olmayabilirdim. Veya akademik hayata girmeyip sadece bir lise öğretmeni olarak da kalabilirdim. Bunun başlangıcı hakkında hatırladığım, ilk ve ortaokuldan itibaren Türkçe derslerinde sınıfımın hep en iyisi oluşumdur. Annem babam rüştiye tahsilli iseler de evde kütüphane diyebileceğimiz bir kitap birikimi yoktu. Yine de harçlığımla kitap alır ve iyi okurdum. Yaşıtlarım gibi önce çocuk dergileriyle başladım, derken Jules Verne'in (Jul Vern), Kemalettin Tuğcu'nun, Abdullah Ziya'nın, İskender Fahrettin'in romanlarını okudum. Herhâlde bunların edebiyatla ilgilerinin ve edebiyat diye bir şeyin varlığının farkında değildim. Ortaokul ikinci sınıfında iken, o yıllarda başka örneği kolay bulunmayacak, eski yazıyı bilen Karadenizli bir arkadaşla karşılaştım. Bir süre sonra ben de eski yazıyı hem okuyor hem de rıka ile yazabiliyordum. Böylece erken yaşta Sahaflar'a ve Babıali'ye alıştım. O yıllarda okuma hevesim kontrolsüz, tavsiyesiz ve tesadüflerle geçti. Mesela çocuk romanı dışında ilk okuduklarım İngilizceden tercüme, eski harflerle Örümcek Dede ve Sevgili Düşman'dı. Sonra Pol ve Virjini'yi, o sırada fasiküller hâlinde çıkmakta olan Monte Kristo'yu, Hasan Âli'nin Goethe'sini, derken Mehmet Behçet Yazar'ın Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı'nı okudum. (…)

Geriye dönüp baktığınızda çalışmalarınızın karşılığını hak ettikleri ölçüde aldığını düşünüyor musunuz?

Yani gördüğü ilgiyi kastediyorsunuz. Türkiye'deki kitap okumanın, özellikle araştırma eserlerini okumanın seviyesi düşünüldüğünde bence hak ettiği kadar ilgi görmüştür. Kitaplarımın çoğu 4-5 defa basılmıştır. Bu da benim için yeterlidir. Özellikle birinci derecede Beşir Fuad, sonra Ahmed Midhat ve Tanpınar çalışmalarım hakkında tanıtıcı ve tenkit edici yazılar yazılmış, umduğumdan çok fazla araştırmaya referans teşkil etmiştir.

(…)

Bunca kitabınız arasında sizin için daha kıymetli olan, daha özel bir yer koyduğunuz bir çalışmanız var mı?

Bunları birbirinden ayırmam çok zor. Yine de Beşir Fuad'a ve Tanpınar'a diğerlerinden daha çok emek sarf ettiğim için olacak, bu ikisini daha farklı bir özenle yazdım. Edebiyat tarihlerinde de ötekilerden çok bunların önemli birer yerinin olacağını ümit ediyorum.

Mehmet Öztunç, Türk Dili Dergisi

(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

Kelime Dağarcığı:

dide: Göz. **münferit:** Tek, ayrı, kendi başına olan. **re'y (rey):** Düşünce, görüş, fikir. **rıka (rika):** Arap harflerinin en çok kullanılan el yazısı biçimi. **rüştiye:** Ortaokul derecesinde olan eğitim kurumu. **vasıta-i rüyet:** Görme aracı.

b) Elif ve Hasan'ın yaptıkları açıklamalardan hangisi, *Orhan Okay ile Söyleşi* adlı metinle ilişkilidir? Gerekçesiyle açıklayınız.

.....

.....

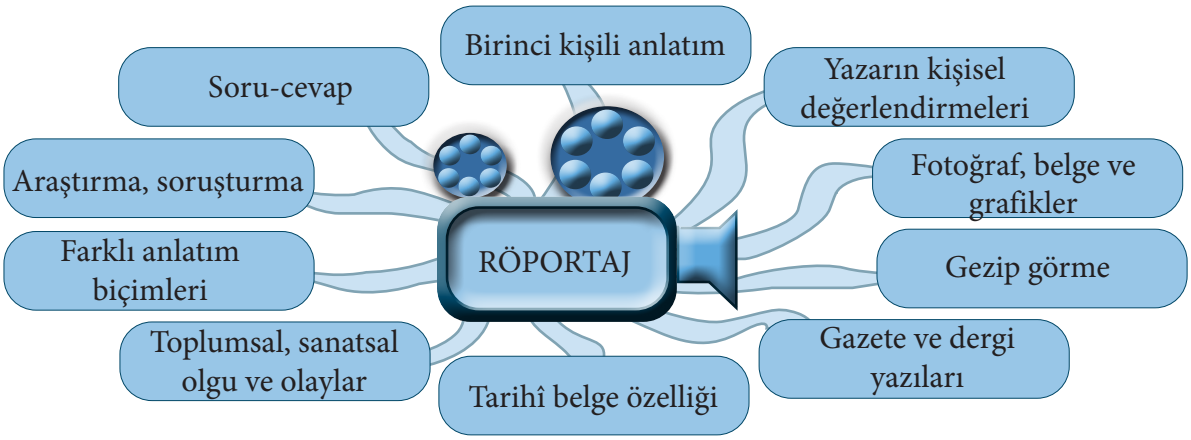
2. Okuduğunuz metinle ilgili aşağıdaki cümlelerin bildirdiği yargıların karşılarına doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

	D/Y
Mülakat yapılan kişi, alanında uzman bir kişidir.	
Mülakatı yapan kişi, kişisel düşüncelerine yer vermiştir.	
Metnin konusu mülakat yapılan kişinin düşünceleriyle sınırlıdır.	
Metnin amacı, soru ve cevaplarla mülakat yapılan kişiyi tanıtmak ve onun düşüncelerini öğrenmektir.	
Mülakat yapılan kişiyle ilgili izlenimlere ve betimlemelere yer verilmiştir.	
Mülakat yapan kişi, görüşme öncesinde hazırlıklar yapmıştır.	

9. ÜNİTE ***: MÜLAKAT/RÖPORTAJ > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler***
Kavram *: Röportaj*
Genel Beceriler *: Eleştirel Düşünme ve Bilgi Okuryazarlığı Becerileri*
Alan Becerileri *: Okuma Becerisi, Yazma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**GEZ, ARAŞTIR, SOR**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Röportaj türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki bilgi haritasını inceleyip metni okuyunuz. Bunlardan hareketle soruları cevaplayınız.*

KAYADAN KALE OYMUŞLAR

Ortahisar köyü… Peri bacaları ormanın ortasında.

Bozkır bomboştur. Kıraçtır. Tuzludur. Tuz parçaları yaz sıcağında ışıldar. Uçsuz bucaksız, yapayalnız, düz uzar gider. Yanığa çalar. Çok zaman büyük bir yalım geçmiş sanırsın bu toprağın üstünden. Sarımsı. Ta uzakta, ötelerde, belki de göremeyeceğin kadar uzakta bir gökyüzü vardır. Bomboz. Bu büyük yalnızlıkta insanlar, hayvanlar, çok çok da bulunmazlar ya, karınca gibidirler. Yanında da olsa bir küçücük kara nokta gibi kalırlar.

(…)

Köylüler aldı dört bir yanımızı, iyi, akıllı köylüler. Efsane köylüleri.

Köyü görür görmez, peri bacaları ormanına girerken, Mustafa'ya demiştim ki:

"Mustafa, ben burada yapacağımı bilmiyorum. İnsanlar bu diyarda gece gündüz efsane yaratırlar. Bu köyden, peri bacaları ormanının dolaylarındaki öteki köylerden yüzlerce peri efsanesi derleyeceğim."

Mustafa demişti:

"Bu köyler senin bildiğin köyler değil, hepsi okuryazar. Osmanlıdan beri bu köyde okul var… Öyle efsaneye mefsaneye inanacağı zor bulursun."

Ben biliyordum ki, efsane öyle okumuşluğa falan bakmaz. Efsane insanoğlunun içindedir. Ölüm gibi, arılık gibi, korku gibi temellidir insanda. İnsanoğlu yaratıcıdır. Sıkışınca taşı un eder, kayaları deler, toprağın altını üstüne getirir, en umulmaz yerden kendine bir dost çıkarır. Yani insanoğlu, yaratmadan edemez. Bulunduğu bölgeye, durumlara bağlıdır yaratmasının patlak vermesi… Göçebenin kilimi, nakışı, yerlinin taşı, yapısı, heykeli, resmi. Bunlarla birlikte destanı, türküsü, masalı, efsanesi… İnsanoğlu yaratır oğlu yaratır… Bunun çaresi yok. Ötesi yok. Getir buraya doldur dünyanın en katı insanlarını, fizikçilerini, kimyagerlerini, atomcularını, maddeyi oyuncak gibi kullananlarını. Getir şu Ortahisar kalesinin karşısına dik, salıver şu peribacaları ormanının ortasına, bir yıla kalmadan sana, inanmasalar da, bir şiir döktürsünler, parmağın ağzında kalsın… Bir dünya kursunlar, efsane dünyası gör.

(…)

"Bu ne?" dedim.

"Bu da Sak kalesi. Adı öyle."

Bir yaşlı başladı anlatmaya:

"Bu kale çok eskiden kalmıştır. Zaman belli değil. Ortahisar kalesiyle bu kale alttan bir tünelle birleşir. Eskiden kaleler muhasara edilince bir kaleden bir kaleye bu tünelden gidilirmiş. Çok geniş bir tünel. Gidelim dedik bir zaman, ancak yarı yola kadar varabildik. Tünelin ortası yıkılmış. Gidemedik, geri döndük… Bu Sak kalesi de yekpare kayadır. Tepeye yine kayadan oyulmuş merdivenlerle çıkılır. Tepeye doğru geniş bir odası vardır. Sabahleyin sizi götürelim de görün."

(…)

Yaşar Kemal, Peri Bacaları
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

1. Okuduğunuz metinde yukarıdaki şemada verilen bilgilerden hangileriyle ilgili örnekler bulunduğunu yazınız.

.....
.....
.....
.....

2. Okuduğunuz metin bilgilendirici (öğretici) bir tür olan röportajdan alınmıştır. Bu metnin anlatmaya dayalı türlerle benzer ve farklı yönlerini yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....

3. "Manisa'nın köylerindeki kız isteme âdetleri" üzerine röportaj yapmak isteyen bir araştırmacı tabloda verilenlerden hangilerini yapmalıdır? İlgili yerlere (✓) işareti koyarak belirtiniz.

İfade	Karar
Manisa'ya giderek yöre halkına konu hakkında sorular sormalıdır.	
Gözlemlerini tamamen nesnel biçimde kaleme almalıdır.	
Bir kız isteme olayına tanıklık edip fotoğraflar çekmelidir.	
Araştırdığı konuyla ilgili notlar tutup belgeler edinmelidir.	
Yaşadıklarını gözlemci bakış açısıyla aktarmalıdır.	
Öyküleyici, betimleyici ve açıklayıcı anlatım biçimlerine başvurmalıdır.	

9. ÜNİTE : **MÜLAKAT/RÖPORTAJ > Bilgilendirici (Öğretici) Metinler > Gazete Çevresinde Gelişen Metinler**
Kavram : *Mülakat, Röportaj*
Genel Beceriler : *Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri : *Okuma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**SORMAK VE ANLATMAK**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Mülakat ve röportaj türünün genel özelliklerini açıklayabilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metinleri okuyunuz. Metinlerden hareketle soruları cevaplayınız.*

MÜLAKAT

Sanat, bilim, siyaset, spor vb. alanlarda ünlü kişileri tanıtmak veya onların bir konuda düşüncelerini öğrenmek amacıyla yapılan, karşılıklı konuşmaların yazıya geçirilmesiyle oluşan öğretici metin türüdür.

RÖPORTAJ

Bir gerçeği, bir sorunu, olayı ya da durumu ortaya koymak; açığa çıkarmak amacıyla oluşturulan öğretici gazete ve dergi yazısıdır.

FARKLARI

Mülakatta bir kişiyi sorulara verdiği cevaplarla tanıtmak amaçlanır.

Röportajda ise bir olayı sorgulamak, bir gerçeği ortaya koymak suretiyle kamuoyunu aydınlatmak amaçlanır.

SAİT FAİK ABASIYANIK İLE BİR MÜLAKAT

Sait Faik'le kuliste sessiz bir köşede oturmuş konuşuyoruz. Kendisine soruyorum:
— Hikâye yazmaya ilk ne zaman başladınız, Sait Faik Bey?
— Bursa Lisesinde onuncu sınıftaydım, edebiyat hocamız bir vazife yazmamızı istedi. Ben ''İpekli Mendil'' isimli bir hikâye yazıp verdim. Ertesi ders hoca bu hikâyemi bütün sınıfa okuttu. Neden okutuyordu bir türlü anlamamıştım. Meğerse hikâyeyi çok beğenmiş, sonra beni yanına çağırıp: "Eğer böyle yazmakta devam edersen iyi hikâye yazabileceksin sen" demişti. İşte ilk bu şekilde yazmaya başladım. Hocam, bana daima cesaret veriyordu. İkinci olarak "Zemberek''i yazdım. Sonra İstanbul'a gelip Edebiyat Fakültesi'ne girdim. Orada rahmetli Kenan Hulûsi'nin verdiği cesaretle hikâye yazmaya devam ettim.
— Umumiyetle nerede ve nasıl yazarsınız?
— Hikâye yazmak için oturduğum hiç vaki değildir. Hikâye yazmak içimden gelmeli ve sonra oturup yazmalıyım. Hikâyelerimi ekseri herkesin arasında, bir balıkçı kahvesinde veya evimde gece yarısından sonra annem uyurken yazarım.
— Niçin hep denizden ve balıkçılardan bahsedersiniz?
— Ada'da oturuyorum. Denizi pek çok severim, balıkçıları da öylesine. Balıkçı kahvesine gider otururum. Oraya çeşitli balıkçılar gelir, ben onlarla ahbaplık eder, kayıklarıyla denize çıkar, onları avlamaya çalışırım.

Etem Çalış, Edebi Mülakatlar
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.

YANAN ORMANLARDA ELLİ GÜN

Orman İşletme Müdürü gençten bir adam. Zayıf, ince yüzlü, sinirli. Yalnız bir tepenin üstündeki Bucak evinin önüne oturmuşuz. Ötede birkaç bakım memuru kederli, yorgun dolaşıyorlar. Herkes tetikte. Bekliyoruz. Tecrübeyle sabittir. Bu yel böyle eser de... Böyle boşu boşuna estirmezler. Az sonra ya telefon gelecek yangın kulesinden ya da bir yerlerden ateşin patladığını göreceğiz. Şimdiye kadar böyle esen bir yelin boşa salındığı görülmemiştir. Gün battı. Karanlık kavuştu. Derken bir telefon, bir telefon daha. İki yerden bastılar ateşi ama bekleyelim. Çok uzaklarda. Az sonra birkaç yerden gene ateş verirler, dedi demedi, alt sağımızda uzanan yassı dağın yamaçlarından beşer onar kilometre aralıkla ateşler parladı. Müdür: "Gördünüz ya işte, önceki yangın burayı söndüremeyelim diyedir. Yürüyün söndürmeğe." Ben: Peki, öteki yangınlar ne olacak? Müdür: "Onları da Allah'a havale ettik. Onu da o söndürsün." Sesinde bir ölüm kederi vardı. Bu seste· binlerce ağıtı bir arada duydum. Sonra gene içi götürmedi, Orman Bölge Şefine: "Bari sen de oraya git. Köylülere yalvar yakar, götür yangına." Sonra, bir "Ooof, of!" çekti. "Bütün yazımız böyle geçti işte. Ne uyku, ne dünek!" Cipe atladık. Yangın arabaları köylere, adam getirmeye gittiler. Cipte ben, bir köylü, iki bakım memuru, bir de on beşinde bir çocuk var. Bucaktan. Yangına meraklı. Bütün yaz yangıncıların yanından ayrılmamış. Onlar nerede, o da orda. O yangın senin, bu yangın benim. Yollardan mı geçiyoruz, kayalardan, hendeklerden mi atlıyoruz belli değil. İşletme Müdürü makinayı delicesine sürüyor. Ne yol belli ne iz. Yassı dağdaki yangın gittikçe büyüyor. Daha şimdiden bir ateş harmanı oldu. Harmanın solundaki ateş, on bir, on iki kilometre gelip bir şerit gibi doruğa doğru uzanıyor. Yılan gibi kıvrıla kıvrıla, incecik, yukarı doğru kayıyor. Kendini kaybetmiş İşletme Müdürü: "İşte, diyor, ben böylesi uzun yangından korkarım."

Yaşar Kemal, Yanan Ormanlarda Elli Gün-Bu Diyar Baştanbaşa-2
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.

1. Yukarıda verilen mülakat örneğini kullanılan dil ve üslup bakımından inceleyip ulaştığınız sonuçları yazınız.

.....

2. Yukardaki röportajda hangi anlatım biçimleri kullanılmıştır. Örnek cümleler bularak açıklayınız.

.....

3. Tablodaki cümlelerin mülakat/röportaj türlerinden hangisine ait olduklarını (✓) işareti koyarak belirtiniz.

	Mülakat	Röportaj
Alanı görüşülen kişiyle sınırlıdır.		
Her çeşit konu ve olay fotoğraf ve belgelerle desteklenerek ayrıntılı biçimde ele alınır.		
Muhatap olan kişiye sorular sorularak gerçekleştirilir. .		
Sorular sormanın yanında bir olayı anlatıp göz önünde canlandırmaya çalışmak ve izlenim kazandırmak amacı vardır.		

9. ÜNİTE ***: MÜLAKAT/RÖPORTAJ > Anlatım Bozukluğu > Anlatım Bozukluğu***
Kavram *: Anlatım Bozukluğu*
Genel Beceriler *: Eleştirel Düşünme Becerisi*
Alan Becerileri *: Okuma Becerisi*

Çalışmanın Adı	**YANLIŞ ANLAŞILMASIN**	*20 dk.*
Çalışmanın Amacı	*Cümlelerdeki anlatım bozukluklarının nedenlerini tespit edebilme.*	

Yönerge: *Aşağıdaki metni okuyunuz ve anlatım bozuklukları tablosunu inceleyiniz. Metin ve tablodan hareketle soruları cevaplayınız.*

Röportaj Örneği:

Psikiyatrist-Yazar Gülseren Budayıcıoğlu değişen dünya düzeninde kadın-erkek ilişkilerini anlattı

(…)

Kadınlar romanlarınızın da dizilerinizin de merkezinde. Kadın danışanlarınızın hikâyelerini daha çok paylaşıyorsunuz. Bir psikiyatrist olarak sizce de dünyada kadınlar daha mı çok yara alıyor?

Evet tabii ki. Ben insanları, kadınlar, erkekler diye böyle çok katı sınırlarla ikiye bölen biri olmak istemiyorum. Çünkü biz bir arada bir şeyler paylaşarak yürürsek, o yol çok daha güzel olacak. Ama kadın maalesef bu yolu erkeğiyle yürüyemedi. Milyonlarca öteden gelen bir tarihimiz var. Tabii ki çok ezildi kadın. Bir de bu öyle bir ezilme ki... Ben tarih okumayı çok severim. Bundan milyonlarca yıl önce dünyanın ilk kurulduğu zamanlar kadın ve erkek zaten eşit değildi. Yani tabiat da bizi eşitlememiş, erkeği daha güçlü kılmış. O günkü şartlarla daha kolay mücadele edebilen, daha kolay kendini koruyabilen, bedeni bizden çok daha güçlü bir erkek var. Biz milyonlarca yıl önce o yoldan çıkıp buraya gelmişiz ve düşünüyorum, bizim insan olduğumuzu bile keşfedip, "bizim de erkeklerden hiçbir farkımız yok, bizim de hakkımız var, bizim de bir sürü yeteneklerimiz, becerilerimiz var" diyebilmemiz, bütün dünyada hadi hadi en çok 100 yıldır mümkün oldu.

(…)

Anadolu Ajansı, Gülseren Budayıcıoğlu ile Röportaj
(Metin, aslına sadık kalınarak alınmıştır.)

ANLATIM BOZUKLUKLARI	
A) Anlama Dayalı Bozukluklar	**B) Yapıya Dayalı Bozukluklar**
1. Gereksiz Sözcük Kullanılması	1. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu
2. Anlamca Çelişen Sözcüklerin Kullanılması	2. Eklerle İlgili Yanlışlar
3. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması	3. Öge Eksiklikleri
4. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması	4. Ek Eylem Eksikliği
5. Atasözlerinin ve Deyimlerin Yanlış Anlamda Kullanılması	5. Çatı Uyumsuzluğu
6. Anlam Belirsizliği	6. Tamlama Yanlışları
7. Mantık ve Sıralama Yanlışlığı	7. Bağlaç Yanlışları

1. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlelerde anlatım bozuklukları nasıl giderilebilir? (✓) işareti ile gösteriniz.

a) Milyonlarca öteden gelen bir tarihimiz var.

- ☐ "Milyonlarca" kelimesinden sonra "yıl" kelimesi gelmeli.
- ☐ "öteden" kelimesinden sonra "beri" kelimesi gelmeli.

b) O günkü şartlarla daha kolay mücadele edebilen, daha kolay kendini koruyabilen, bedeni bizden çok daha güçlü bir erkek var.

- ☐ "koruyabilen" kelimesi yerine "savunabilen" kelimesi gelmeli.
- ☐ "daha kolay" kelime grubu "kendini" kelimesinden sonra gelmeli.

2. Aşağıdaki anlatım bozukluklarını tablodaki harf ve numara ile eşleştiriniz. (Örnek: A5)

"Mostar Köprüsü'nün resmini çektim."

a)	**b)** .....

3. Aşağıdaki cümlelerin hangilerinde anlatım bozukluğu vardır? (✓) işareti ile belirtiniz.

Değil domates doğramak, yemek bile yapamaz.	
Biz ve onlar aynı sokakta oturuyoruz.	
Köyünü sürekli hatırlıyor ve gitmek istiyordu.	
Ben uçaktan, o ise trenden korkar.	
Yarın gelemem çünkü sonra gelebilirim.	

Çalışma No.: 1

1. Ortaya çıkış XVII. yüzyıl Fransa'sıdır.

Sanatta Antik Yunan ve Latin etkisindedir.

Hâkim değerler akıl, sağduyu ve ahlaktır.

Konular tarih ve mitolojiden alınır.

Kahramanlar tanrılardan, tanrıçalardan ve soylu kişilerden seçilir.

Dil ve anlatımda mükemmellik ve yalınlık esastır.

Öncelenen sanatsal kaygıdır.

Değerler evrenseldir.

2. Olası cevap: Etkilemiştir. İlke ve kurallar eserleri daha nitelikli yapmaya yöneliktir. Plansız, yöntemsiz ve savruk adımlarla doğru noktalara varmak mümkün değildir. Farklı bakış açılarından farklı kuralları tercih etmek mümkün olsa da klasisizm kendisine Antik Yunan ve Roma etkisinde bir yön çizmiştir. Yazarlar çeşitli gerekçelerle belirledikleri akılcı kurallara uymayı tercih etmişlerdir. Aklı ve mantığı önceleyen bu akımda kurallar eserlerin kalıcılığına katkıda bulunmuş olmalıdır. Bu nedenlerle bugün de yazarlar eserlerinde kalıcılığı yakalamak istiyorlarsa ilke ve kurallara bağlı kalmalıdırlar.

Etkilememiştir. İlke ve kurallar eserleri daha nitelikli dolayısıyla kalıcı kılmak amacıyla ortaya konsa da sanatçının özgürlüğünü sınırlandırmaktadır. Kalıcılık için yaratıcılık gerekir, bu da özgürlükle mümkündür. Ancak bireysel tercihlerle biçimlendirilen bir sanat kalıcılığı yakalayabilir. Bu nedenlerle yazarlar ilke ve kurallara bağlı kalmak için kendilerini zorlamamalıdır.

3. Bu akımın yazarları eserlerinde kendi kişiliklerini, duygularını saklar. Özel hayatını, duygu ve düşüncelerini öteleyerek evrenselin, kalıcı olanın peşinden gitmeye çalışır. Eserlerde "ben"i teşhir etmek, kendini göstermeye yeltenmek bir görgü kuralı olarak salon terbiyesine aykırı bulunduğu için kabul görmez.

Çalışma No.: 2

1. Olası cevap: Şiirin tamamına karamsar bir hava hâkimdir. Şair, derin bir hüznü dizelerde dile getirmekte ve bundan kurtuluş ümidi görememektedir. Şiir aynı zamanda lirik özellikler taşımaktadır. Lirik şiir duyguların ön planda olduğu şiirdir. Romantizmin en önemli özelliklerinden biri akla karşı duyguyu öne çıkarmasıdır.

Romantizmin özelliklerinden bir diğeri de zıt duygular arasındaki çatışmadır. Şiirde mutluluk isteğiyle buna ulaşamamaktan doğan acının çatışmasına yer verilmiştir.

Ayrıca romantizmin önemsediği doğa, bu şiirde de başlıktan itibaren şu ifadelerle karşımıza çıkmaktadır: göl, dilsiz kayalar, sahil, mağara, kuytu orman, tabiat.

2. Olası cevap: Romantizmden önce sanat dünyasına hâkim olan klasisizm akımında duygular ihmal edilmiş, duyguların insanı yanlış yönlendirdiği düşünülmüştür. Onun yerine akıl ve sağduyu insanın kılavuzu olarak görülmüştür. Romantik sanatçılar, aklın mutlak hâkimiyetini yıkmış, klasisizmin önemsemediği duyguyu sanata sokmuş ve lirik şiiri esas almışlardır.

Romantizmden önce tiyatroda trajedi ve komedi türleri vardı. Bu iki tür içerik olarak farklı olsa da katı kurallarının olması bakımından benzer özellikler taşımaktaydı. Klasisizmin kuralcı yapısı bu türlere hâkimdi. Oysa romantizm kurallara başkaldırı, hürriyet arama isteğidir. Bu sebeple sanatçılar tiyatrodaki katı kuralları yıkan ve hayatı olduğu gibi aktarmayı hedefleyen dram türünü ortaya çıkarmışlardır.

3.

İfadeler	İşaret
Gözyaşları arasından gerçekler görülmez, gerçeklerin tek anahtarı akıldır.	
Hayat her zaman sistemli ilerlemez, çoğu zaman hayatın yolunu tesadüfler çizer.	✓
Roman kahramanı önceleri bir kötülük timsali iken yaşadıkları onu değiştirmiş ve iyi bir insan olmayı seçmiştir.	
Kurallar olmadan halay bile çekemezsiniz.	
İnsan, doğanın bir parçasıyken edebî eserin doğadan söz etmemesi mümkün değildir.	✓
Hep umut dolu olmalı insan, eserler hep mutlu sonla bitmeli.	
Bu sanatçı için hayat, ak-kara çatışması üzerine kurulu olduğu için eserlerinde de hep bir çatışma vardır.	✓
Sanatçı, din olgusunu önemsemeli ve eserlerinde buna yer vermelidir.	✓
Hayalleri olmayan insan, kanatsız kuş gibidir.	✓
İnsanın doğru tercihler yapmasını sağlayan duyguları değil sağduyusudur.	
Sanat eseri yerli ve millî olana yönelmelidir.	✓
Bu şiirde hüzün ön plandadır. Işıktan çok karanlığı, yeşilden çok sarıyı görürüz.	✓
Sanatçı bireyselliği bir kenara itmeli, eserlerinde karakteri değil tipi ön plana çıkarmalıdır.	

Çalışma No.: 3

1. I. Natüralizm

II. Realizm

2. *Madam Bovary*-Realizm

Germinal-Natüralizm

Kırmızı ve Siyah-Realizm

Çalışma No.: 4

1. **a)** Klasisizm

b) Romantizm

c) Realizm

ç) Klasisizm

d) Natüralizm

e) Klasisizm

f) Realizm

2. **I. metin:** Realizm

II. metin: Romantizm

III. metin: Klasisizm

IV. metin: Natüralizm

Çalışma No.: 5

1. Olası cevap:
- "Sanat için sanat" anlayışıyla bireysel bir konu ele alınmış ve toplumsal fayda değil, "güzellik" amaçlanmıştır.
- Dış dünya (yağmurun yağdığı bir zaman diliminde belirli bir mekân) gözleme dayalı bir biçimde tasvir edilmiştir.
- Duygu ve hayaller yerine dış dünya nesnel biçimde yansıtılmıştır.
- Şiirin dili ve yapısı titizlikle oluşturulmuştur.
- Farklı nazım birimleri kullanılarak şiirin tekdüzeliği önlenmiştir.

Ölçü, kafiye, redif, aliterasyon, kelime ("yaklaşır" ve "ne bir" sözcükleri) ve dize tekrarlarıyla şiirde ahengin oluşması sağlanmıştır.

2. Olası cevap:
- "Sanat için sanat" anlayışıyla bireysel bir konu ele alınmış ve toplumsal fayda değil, "güzellik" amaçlanmıştır.
- Ölçü, uyak, redif, aliterasyon, kelime ("güller gibi", "yine akşam" ifadeleri) ve dize tekrarlarıyla müziksel bir ahenk sağlanmıştır.
- Söz sanatları, imge ve mecazlara dayalı kapalı bir anlatım tercih edilmiştir. Böylece şiirin "hissedilmesi" amaçlanmıştır.
- Dış dünyanın insanda bıraktığı duygusal etki dile getirilmiştir. "Gün doğdu yazık arkalarında", "Göllerde bu dem bir kamış olsam" vs. dizeleri dış dünyanın anlatıcıda bıraktığı duygusal etkileri ifade eder.

"Gün doğdu yazık arkalarında", "Göllerde bu dem bir kamış olsam" dizeleri ve "akşam"a duyulan özlem gerçeklerden kaçış, hayale sığınma ve karamsarlığı çağrıştırır.

3. Olası cevap:
- *Yağmur* şiiri açık bir anlatıma, *Bir Günün Sonunda Arzu* şiiri kapalı bir anlatıma sahiptir.
- *Yağmur* şiirinde dış dünya karşısında tarafsız bir tutum belirlenmiştir. *Bir Günün Sonunda Arzu* şiirinde ise öznel bir yaklaşım söz konusudur.

Yağmur şiirinde düşünce, *Bir Günün Sonunda Arzu* şiirinde duygu ön plandadır.

Çalışma No.: 6

1. **a)** Ahenk unsurları önemsenmez.

b) Şiirde mesaj verme amacı yoktur.

c) Anlatılanlar belli belirsiz, sezdirilerek verilir.

ç) Anlaşılır bir dil amaçlanmaz.

d) Dış dünyaya öznel bakış söz konusudur.

2.

İfade	Karar
Benim şiirlerimde ölçü ve uyak her şeyden önemlidir.	
Eserlerimde okuyucuyu hayali ve ürpertici âlemlerde gezdirmeyi severim.	✓
Duyularım beni yanıltabileceğinden o duyuların bende yarattığı algılara yönelirim.	
Aklımın derinliklerinde kopan fırtınaları aracısız sunarım okuyucularıma.	✓
Tabiatın kusursuz güzelliklerini okuyucularımla paylaşmak temel hedefimdir.	
Yalnızca izlenimlerinin peşinde koşan sanatçıların hep karşısında oldum.	✓
Herkes tarafından anlaşılmak gibi bir düşüncem yoktur.	✓

Çalışma No.: 7

1.

Şiir adı: *Mai Deniz*. Etkilendiği Akım: Parnasizm. Akıma Ait Özelliği: Şair, denizi canlı bir varlık olarak düşünmüş; kendi ruhsal durumuyla denizin hırçın ve sessiz hâllerini karşılaştırıp denizi, bir tablo gibi kelimelerle resmetmiştir.
Şiir Adı: *Elhan-ı Şita*. Etkilendiği Akım: Sembolizm. Akıma Ait Özelliği: Şiirde kelime ve ses tekrarlarıyla müzikalite sağlanmıştır. Ağır bir dil ve "beyaz lerze" gibi alışılmışın dışında tamlamalar kullanılması sembolizmden etkilenildiğini göstermektedir.
Şiir Adı: *İşsiz*. Etkilendiği Akım: Ekspresyonizm. Akıma Ait Özelliği: Şair, duygularını bütün açıklığıyla dile getirmektedir.
Şiir Adı: *Duyum*. Etkilendiği Akım: Empresyonizm. Akıma Ait Özelliği: Şair, tabiatın onda uyandırdığı izlenimleri özgürce ve coşkulu bir üslupla anlatmıştır.

2.

a)	Ölçü ve uyağa çok önem verilmiştir, ritim ön plana çıkarılmıştır. (parnasizm-sembolizm)
b)	Durgun sular, ay ışığı, alacakaranlık, tan ağartısı, perdede gezinen gölgeler ve ölüm bu akımda kullanılan başlıca temalardır. (sembolizm)
c)	Bu akım ışık ile resim yapma olarak tanımlanmaktadır. Akımın sanatçılarının izledikleri temel kaynak güneştir.(empresyonizm)
ç)	Tarihteki mutlu dönemlere duyulan özlem, yabancı ülkelerin manzara ve gelenekleri işlenen konulardan bazılarıdır. (parnasizm)
d)	Yapıtlarda, fantastik ve korkunç olaylar anlatılmıştır. Amaç, insanların ruhsal durumlarının ortaya konmasıdır.(ekspresyonizm)

Çalışma No.: 8

1. Emin Bey'in ruhsal durumu yabancılaşma, yalnızlık ve sıkıntı duygularıyla ilişkilendirilebilir.

2. "Aralarında bu hayvan gibi garip, gülünç ve yabancıyım. Tıpkı o hindi gibi." diyordu. – İç konuşma. Daha ilk günlerde bu insanların kendisinden ve kendisine benzeyenlerden çok başka türlü bir yaradılışta olduğunu, kafalarında bir yığın gizli ve şaşmaz hesap bulunduğunu hissetmişti. – Ruhsal çözümleme.

3. Olası cevap: Hindi, insanların gözünde canlı hâliyle tuhaf ve gülünç bir hayvandır. Sofrada yiyecek olarak bulunduğu zaman bir değeri vardır. Emin Bey de doğal hâliyle taşra insanın gözünde kendini değersiz hissediyor. Onlar gibi davrandığı zaman sevildiğine inanıyor.

Çalışma No.: 9

1. Olası cevap: I. metinde kahramanın iç konuşma tekniği ile hikâyenin yer (mekân) unsurunun tanıtımı ve kahramanda yarattığı psikolojik etki dile getirilmektedir. Yine mekânda geçirilen anlar dile getirilirken masal benzetmesi yapılması, köşkün saray müşirine benzetilmesi, anlatımda yer yer sanatlı bir dilin tercih edildiğinin göstergesidir.

2. Olası cevap: II. metinde örneklendirilmiştir. Çünkü kahraman, dayısının köşkte yaptığı bazı işleri sorgulaması ve bu işlerdeki mantığa aykırılıkları dile getirmesi bakımından psikolojik yönleriyle yansıtılmıştır.

3. Olası cevap: Olabilir çünkü III. metinde iç konuşma tekniğinden yararlanılarak kahramanın, geçmişte dayısıyla daha farklı bir ilişki kurup kuramayacağına dair kendini sorgulamasına yer verilmiştir.

Çalışma No.: 10

1. a)

Yorganımı Sıkı Sar	✓
Saatların Tıkırtısı	
Şahut'la Karısı	✓
Sal	

b) Olası cevap: Hem *Yorganını Sıkı Sar* hem de *Şahut'la Karısı* adlı hikâyelerde dilin yalın olduğunu ve kahramanların ağız özelliklerine uygun konuşturulduğunu görüyoruz. Konularını incelediğimizde geçim sıkıntısı çeken, daha rahat bir hayatın hayalini kuran insanlar ele alınıyor. Bundan dolayı her iki metin de toplumcu gerçekçi bakış açısıyla yazılmıştır. *Saatların Tıkırtısı* ve *Sal* adlı hikâyelerde dil yalındır fakat bu hikâyelerdeki kahramanlar bölgesel ağız özellikleriyle konuşturulmamıştır. Ayrıca kahramanların günlük hayatla ilgili düşünceleri, iç dünyaları ya da gün içindeki sıradan uğraşları ele alınmıştır. Toplumun sosyal veya ekonomik sorunlarıyla ilgili meseleler işlenmemiştir. Bu nedenle bu iki hikâye toplumcu gerçekçi bakış açısıyla yazılmamıştır.

Çalışma No.: 11

1. Gözleme dayanan anlatımda metni anlatan kişi olayları sadece uzaktan izleyen, gözlemleyen ve olayları çevreyi betimleyen konumdadır. *Portakal* hikâyesinde anlatan kişi yaşanılan olayların dışında kalmıştır yani olaylara kendi yorumunu katmamıştır. Bu sebeple okuyucuya düşünme hayal kurma ve olayları analiz etme imkânı tanınmıştır.

2. Olası cevap: Okuduğumuz hikâye portakal ekseninde, binlerce sandık portakalı denize dökmüş gibi göstererek haksız kazanç elde edenlerle aynı gemide çalıştığı hâlde evine bir kilo portakal alamayan zor durumdaki insanların hikâyesini anlatmaktadır. Bu hikâyede, kaptan ve arkadaşlarının avaryaya çıkarttığı portakalın parasını aralarında paylaşırken bu gemiye binlerce sandık portakalı yükleyip boşaltan vinççinin yoksulluk nedeni ile yeni doğum yapmış eşine bir kilo portakal satın alıp götürememe gerçeği işlenmiştir.

3. b) İsmail Denizer, Süvari ön plandadır.

c) Hikâye, toplumun aksayan yönlerini ortaya koyma ve toplumu yönlendirme amacındadır.

ç) Hikâyede çok fazla anlaşılmayan kelime yoktur. Dil ve anlatım sade ve halkın anlayacağı tarzdadır.

Çalışma No.: 12

1.

Metinler	Kelimeler
I. Metin	Derviş, Ashab-ı Kehf , Kıtmir
II. Metin	Nuh, tufan, elif, vav.
III. Metin	Hükümet.
IV. Metin	Devlet.

2. Olası cevap: İnsan, vatanını güçlü kılmak için her türlü zorluğa göğüs gererek canla başla çalışır. Yeter ki elinde fırsat olsun. Vatanını, milletini seven, koruyan, kollayan, birlik ve beraberliğine önem veren her vatandaş kendine sağlanan olanaklar doğrultusunda vatanına hizmet eder. Vatanının çağdaş medeniyetlerin seviyesine gelmesinden gurur duyar.

3. Olası cevap: Okuduğum metinlerden I ve II numaralı metinler dinî duyguları yansıtmaktadır. Çünkü I. metinde yazar; dervişin sabırla, aşkla, sadakatle yaptığı yolculuktan bahsetmiştir. II numaralı metinde ise Nuh'un gemisinden bahsedilmektedir.

Çalışma No.: 13

1. a)

Metnin konusu nedir?	Metin, Kurtuluş Savaşı esnasında iki Türk askerini ve silahları Anadolu'ya geçirmek için verilen mücadeleyi konu ediniyor.
Metnin teması nedir?	Metnin teması "kahramanlık" ve "fedakârlık"tır.
Metindeki temel çatışma nedir? Temel çatışma kimler arasında cereyan etmektedir?	Metnin temel çatışması, işgalciler ile Türk millî mücadelesine katılan direnişçiler arasında cereyan etmektedir. Temel çatışma "işgal" ve "direniş"tir.
Metnin iletisi (mesajı) nedir?	Metin, vatanın en değerli varlık olduğu ve vatan için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmaması gerektiği mesajını veriyor.

b) Evet, okuduğum hikâye millî duyarlılıkları yansıtıyor. Kurtuluş Savaşı'ndaki kahramanca mücadeleyi anlatması, millî menfaatlerin her şeyden önce geldiğini vurgulaması, vatanın en önemli varlığımız olduğu mesajını vermesi hikâyenin millî duyarlılıkları yansıttığını gösteriyor.

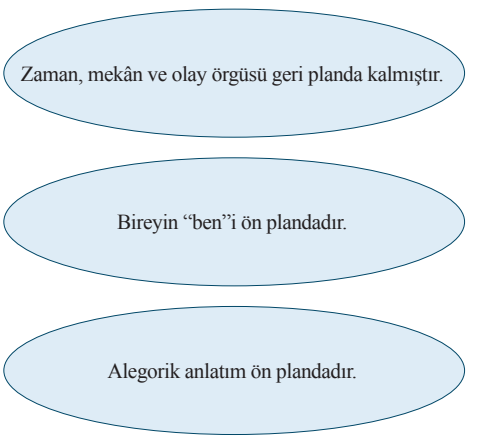
2. Olası cevap: Okuduğum metindeki Hasan Dayı, Türkçülük ideolojisinin özelliklerini taşıyor. Hasan Dayı, millî çıkarlar için kendini ve evlatlarını tehlikeye atmaktan sakınmıyor, iki Türk zabiti ile silahları Anadolu'ya geçirme görevi için elinden gelen her şeyi yapıyor ve işgalcilere karşı korkusuzca mücadele ediyor. Bu eylemler Hasan Dayı'nın Türkçülük ideolojisinin özelliklerini taşıdığını gösteriyor.

Çalışma No.: 14

1. *Yürekli* hikâyesinde görülmektedir. Çünkü alegorik bir anlatım söz konusudur. Olay örgüsü ve mekân geri plandadır. Toplumla çatışmanın göstergesi olarak "pusula"sı, "harita"sı, "can yeleği" olmadan küreğe oturarak denizde seyahat etme söz konusudur. Burada gerçeği ve tecrübeyi yok sayma düşünülebilir. Bir başka deyişle gerçekle ve tecrübeyle çatışma vardır. Karşılıklı konuşma havasında olan hikâyede, konuşma çizgileri kullanılmadığı için hikâyenin tamamı bir iç konuşma olarak değerlendirilmektedir. Bireyin kendi beniyle konuşması ve "ben"ini ön plana çıkarması söz konusudur.

2. Hikâye, tek başına yaşayan bir insanın hayatından alınmış bir kesitten oluşmaktadır. "İç dünyasına çekilen birey"i ifade etmektedir. Ayrıca hikâyedeki "Tek başımayım yalnızlığımda. Bunu aklımdan çıkarmamaya gayret ediyorum." "Sonra bahçemde oturup bir bir çiçeklerime bakıyorum. Bazen da dönüp sepetime!" ifadeleri alegorik bir yaklaşımın yansımalarıdır. Anlatıcının kendi "ben"ini ön plana çıkarması yönüye metin modernist hikâye özelliği taşımaktadır.

3.

Çalışma No.: 15

1.

Modernizmi Esas Alan Eserlerin Özellikleri	I. Metin	II. Metin
1. Modernist hikâyede gerçeklik karşısında kuşkucu ve tedirgin olan, iç dünyasına çekilen, yabancılaşan, toplumla çatışan, karamsar, bunalımlı, zayıf birey ele alınmıştır.	✓	✓
2. Bu tarz hikâyede kronolojik zamanda geriye dönüşlerle geleneksel anlatım ve yapıdan uzaklaşılmış, olay örgüsü ve mekân geri planda kalmıştır.		
3. Eserlerde "bilinç akışı" tekniği kullanılır; diyaloglara ve hikâye etmeye pek yer verilmez.		✓
4. Kişilerin psikolojik özellikleri ön plandadır, toplum içindeki statü ve rolleri pek önemsenmez.	✓	
5. Anlatımda sıradan bir zaman akışı kullanılmaz, anlatı kişisi aynı zaman dilimi içinde değişik zaman dilimlerini yaşar.	✓	✓
6. Bu eserlerde insan duygu, düşünceleriyle karmaşık ve çok yönlü bir varlık olarak tanıtılır.	✓	✓
7. Dil ve anlatımda geleneksel tekniklerin dışına çıkılır, anlatıcı birey bilinciyle kendi "ben"ini öne çıkarır.	✓	✓
8. Anlatımda şiirsel bir söyleyiş amaçlanır.		✓
9. Olayın temel alındığı anlatılarda "çağrışım"a çok yer verilir.		✓
10. Klasik romanda temel alınan "olay, karakter ve çevre" unsurları önemsizleştirilmiş; "simge, imge ve bakış açısı" gibi ögeler öne çıkarılmıştır.	✓	✓
11. Alegorik (simgesel) bir anlatım görülür.		✓

2. Olası cevap: Modernizm/çağdaşlık, teknolojinin gelişmesi insanlara mutluluk getirmemiş; buhran, anlamsızlık, hiçlik, boşluk, bir başınalık modern bireyin bir özelliği olmuştur adetâ. Çevremizde sürekli sıkılan, kendini şehrin sokaklarına atan, amaçsızca gezinen, içinde yaşadığı ortama yabancılaşan, çevresiyle ilişki kuramayan, karamsar, mutsuz insanların sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Çalışma No.: 16

1. "Yolluyor, terk ediyordu, durdular, sordular, aldı, götürdü, oturmuşlar, anlatıyorlardı" kelime ve kelime grupları yüklem görevindedir.

2. "A" çıkışı

Çalışma No.: 17

1. **a)**

Cümle	Öznenin Çeşidi
1. İskender	Gerçek özne
2. Bazısı	Sözde özne
3. (Biz)	Gerçek özne (Gizli özne)
4. Görmek	Gerçek özne
5. Güneş, deniz ve taş evler	Sözde özne
6. Sahnedeki adam	Gerçek özne
7. Bahçenin yaseminleri	Sözde özne
8. Eş dost	Gerçek özne

b)

Cümle Numarası	Öznelerle İlgili Tespitler
1.	Özel İsim
2.	Zamir
7.	İsim Tamlaması
6.	Sıfat Tamlaması
8.	İkileme
4.	Fiilimsi
5.	Birden Fazla Özne
3.	Gizli Özne

c) **Sahnedeki adam,** elleriyle çizdiği bir kavis hareketiyle gençleri tek hamlede etrafında sıralanmaya ikna ederken yaydığı ışığın farkında değildi.

2. Olası cevap: **Duha Koca Oğlu Deli Dumrul** bu kez de bizim sokağa bir köprü yaptırıyordu.

Çalışma No.: 18

1.

Cümleler	Özne	Yüklem
Hastalığın soldurduğu yüzü herkesi üzüyordu.	Hastalığın soldurduğu yüzü	Üzüyordu
Dalgın yürüyen adamı kalabalığın içinden gelen ses ürpertmişti.	Kalabalığın içinden gelen ses	Ürpertmişti
Aklı, kafasının içinden bir türlü gitmeyen seslerdeydi.	Aklı	Kafasının içinden bir türlü gitmeyen seslerdeydi
Yeryüzünün en hırçın misafiridir insan.	İnsan	Yeryüzünün en hırçın misafiridir
Sen, rüyalar kadar güzel bir şiirsin.	Sen	Rüyalar kadar güzel bir şiirsin
Kapının önündeki paketi Erdal getirmişti.	Erdal	Getirmişti
Terk etmedi sevdan beni.	Sevdan	Terk etmedi
Suya düşen köpek vatandaşlarca kurtarıldı.	Suya düşen köpek/vatandaşlarca	Kurtarıldı
Onunla kimse boy ölçüşemezdi.	Kimse	Boy ölçüşemezdi

Onun şiirleri, anlamını hemen ortaya koymayan, üzerinde düşünülmesi gereken çok katmanlı şiirlerdi.	Onun şiirleri	Anlamını hemen ortaya koymayan, üzerinde düşünülmesi gereken çok katmanlı şiirlerdi

2.

Cümleler	Özne	Öznenin Türü	Kelime Grubu
Kulaklarımda sessizlik çınlıyordu.	Sessizlik	Gerçek özne	
Sabahları gözlerimi açınca derin bir huzura uyanıyordum.	Ben	Gizli özne	
Sıla hasreti, şiirimizde çok işlenmiştir.	Sıla hasreti	Gerçek özne	İsim tamlaması
Bütün hayallerinden vazgeçmiş gibiydi.	O	Gizli özne	
Günümüz şairlerinden bazılarının dizelerinde Yunus Emre'nin duygu yüklü sesi var.	Yunus Emre'nin duygu yüklü sesi	Gerçek özne	İsim tamlaması
Millî takım, havaalanında taraftarlarca coşkuyla karşılandı.	Millî takım/ taraftarlarca	Sözde özne/ Örtülü özne	Sıfat tamlaması (Sözde özne)
Onun en çok özlediği şey bir bardak çaydı.	Onun en çok özlediği şey	Gerçek özne	Sıfat tamlaması
Okulumuza bakanlık tarafından yeni bir öğretmen atandı.	Yeni bir öğretmen/ bakanlık tarafından	Sözde özne/ Örtülü özne	Sıfat tamlaması/ İsim tamlaması

Çalışma No.: 19

1. I. Sone
II. Triyole
III. Terzarima

2. *Hilâl-i Seher* - Triyole
Kelebek - Terzarima
Makdem-i Yâr - Sone

Çalışma No.: 20

1.

	Özellik	I. Metin	II. Metin
a)	Kafiye kullanılmıştır.	✓	✓
b)	Dizeler belli bir ölçüye göre yazılmıştır.	✓	
c)	Uzun ve kısa dizelerden meydana gelmiştir.	✓	✓
ç)	Şiir düzyazıya yaklaştırılmıştır.		✓

Nazım biçimleri

I. metin: Müstezat
II. metin: Serbest Müstezat

2. *Resim Yaparken* şiiri düzenli bir dize anlayışı ile yazılmıştır. Kısa ve uzun dizeler belirli bir düzen içinde birbirini takip eder. Şair şiirde ahengi sağlamak için kafiye ve redif kullanmıştır. Şiirde anlam tek dizede verilmemiş sonraki dizeye sarkmıştır. Şiir düzyazıya yaklaştırılmıştır. Şiirde uzun ve kısa dizeler kendi aralarında aynı ölçüyle yazılmıştır. Bu özelliklerinden dolayı şiir serbest müstezat nazım biçimi ile yazılmıştır.

Çalışma No.: 21

1. **Benzer Özellikler:**

- Söz sanatlarına başvurulmuştur.
- Öznellik söz konusudur.
- Bireysel konular seçilmiştir.
- Konu bütünlüğü vardır.
- Kurgusal bir varlık (söyleyici) konuşmaktadır.
- Yoğun bir anlatım vardır.
- Müzikal değeri olan sözcükler seçilmiştir.
- Sanatlı bir dil kullanılmıştır.
- Noktalama işaretlerine dikkat edilmiştir.

Farklı Özellikler:

- I. metin düzyazı, II. metin nazımdır.
- I. metinde cümleler-paragraflar, II. metinde dizeler-nazım birimleri vardır.
- I. metin kısa cümlelerden oluşmuştur. II. metinde bir cümle birkaç dizede ifade edilmiştir.
- I. metin kurallı cümlelerden oluşur. II. metinde ise genel olarak devrik cümleler kullanılmıştır.
- I. metinde ölçü, kafiye ve redif gibi ahenk ögeleri yoktur. II. metinde ise ölçü, uyak, redif gibi ahenk ögeleri vardır.

2. Olası cevap:
1. şekil uygundur. Çünkü mensur şiir hem düzyazı hem şiirin özelliklerini taşır.

2. şekil uygundur. Çünkü mensur şiir, şiire ait bazı özellikleri taşıyan bir düzyazı türüdür.

3. şekil uygundur. Çünkü mensur şiir her ne kadar düzyazı ve şiirin özelliklerini taşısa da bu ikisinden ayrı üçüncü bir türdür.

3. Olası cevap: Servetifünun Dönemi, Türk şiirinde şekil ve içerik olarak köklü değişimlerin yaşadığı bir dönemdir. Bu dönemde Batı edebiyatının etkisiyle şiirdeki beyit egemenliği kırılmış, anlamın dizeden dizeye devam ettiği şiir cümleleri kullanılmış, şiir düzyazıya yaklaşmış, ahenge önem verilmiş ve serbest müstezat gibi yeni nazım biçimleri denenmiştir. Farklı arayış ve uygulamaların hâkim olduğu, şiirle düzyazının birbirine yaklaştığı bir dönemde mensur şiir türünün yaygın olarak kullanılması olağan bir durumdur. Ayrıca dönemin şair ve yazarları Fransız edebiyatına ilgi göstermiş ve onları örnek almış olabilirler.

Çalışma No.: 22

1. Saf altın, altının içine başka bir madenin karıştırılmadığını ifade eder. Bu sıfat şiir için kullanıldığında da benzer bir anlam ortaya çıkar. Saf şiir ifadesi şiirin içinde şiirsel olmayan (ideoloji, didaktiklik, düzyazı niteliği vb.) hiçbir unsurun bulunmadığını belirtir.

2. III, IV ve V. metinler saf şiir anlayışıyla yazılmıştır. Bu şiirlerde şiirsel olmayan unsurlara (toplumsal sorunlar, ideoloji vb.) yer verilmemiş, mecazlı bir dil kullanılmış ve ölçü, uyak gibi biçimsel ögeler önemsenmiştir. I, II ve VI. metinler konusu ve biçim özellikleri bakımından saf şiir anlayışına uygun değildir.

3. Şairin seçmesi gereken kartlar; lirik, süslü, musiki, bireysel ve psikolojik kelimelerinin yazılı olduğu kartlardır. Bu kartlardaki harfler şifre kutusuna sırasıyla taşındığında ortaya çıkan şifre:

Şifre Kutusu

1	2	3	4	5
M	**E**	**C**	**A**	**Z**

Çalışma No.: 23

1. Olası cevap: "Yorgun gözümün halkalarında" dizesinde söyleyici, dünyanın çilelerinden yorulduğunu, "güller ki kamıştan daha nâlân" dizesinde ise sazlıktan koparılmış bir kamış gibi yaşadığı hayattan memnun olmadığını ve ağlayıp inlediğini dile getirir.

2. Olası cevap: Güller karanlıkta tam seçilemez, bu durum da güllere esrarlı bir hava katar. Söyleyici, güneşin doğmasıyla güllerin bu esrarlı hâllerinin kaybolduğunu düşünmüş olabilir. Görselde de güneş doğmaya başladıkça gülün yavaş yavaş ortaya çıktığı ve taşıdığı gizemin kaybolduğu düşünülebilir.

3. **a)** Olası cevap: Kandilli semtinde yaşayan insanların âdeta uyku içinde yüzdüklerini ve gecenin bir yorgan gibi Kandilli'yi örttüğünü söyleyici dile getirmektedir. Mehtap Boğaz'ın sularına yansımış ve bir gemi gibi Boğaz'da sürüklenmektedir. Bu ifadelerle söyleyici sembolizm akımına uygun kapalı bir anlatım gerçekleştirmiştir. Yukarıdaki görselde de mehtabın su üzerinde bıraktığı yansımalar ve kayıp gider gibi görünmesi sembolist şiir anlayışına uygundur.

b) Olası cevap: Şiirde, geçmişe özlem duyulduğunu anlatan birçok ifade yer almıştır. Şiirde geçen Kandilli, İstanbul'un en eski semtlerinden Üsküdar'da, Boğaz kıyısında yer alır. Bu bölgede Osmanlı mimarisinin ihtişamını hissetmek mümkündür. Söyleyici "Mevsim sonu öyle bir zaman ki/Gaip bir musikiydi sanki." dizelerinde son anlarına tanık olduğu Osmanlı Devleti'ni ve ondan kalanları hatırlamış. "Gitmiş kaybolmuşuz uzakta/Rü'yâ sona ermeden şafakta..." dizeleriyle de geçmişle olan bağının rüyalarda bile olsa devam ettiğini anlatmaktadır.

Çalışma No.: 24

1.

Hikâyeye Ait Unsurlar		Şiire Ait Unsurlar	
Olay	X	Tema	X
Kişiler	X	Ölçü	X
Zaman	X	Kafiye	X
Mekân	X	Nazım birimi	X
Çatışma	X	Nazım şekli	X
Paragraf		Uyak düzeni	X

2. Tevfik Fikret ve Mehmet Akif Ersoy şair kimlikleriyle tanınan sanatçılardır. Manzumeler, roman/hikâye yazarları tarafından tercih edilen bir tür değildir. Şairler, şiir sanatının özelliklerinden yararlanarak manzumeler yazmışlardır.

3. Manzumeler, divan edebiyatındaki mesnevilerle benzerlik gösterir. Çünkü mesneviler de ölçülü, uyaklı olarak yazılan ve bir olay örgüsüne sahip eserlerdir.

Çalışma No.: 25

1. Yaşanılanları, (Belirtili Nesne) nesnel olmaya çalışarak birinci kişinin ağzından öyküleyici bir anlatımla yazmaya çalıştım. Çılgınca alkışladı. (1-N)

Kadı Mustafa Darir, eserlerinde Dede Korkut üslubuna benzeyen sevimli bir Türkçe (Belirtisiz Nesne) kullanmıştır. (4-E)

Atatürk'ün Millet Mektepleri başöğretmenliğini kabul ettiği günü, (Belirtili Nesne) Öğretmenler Günü olarak kutluyoruz. (6-S)

Türkiye Futbol Federasyonu, korona virüsü nedeniyle maçları (Belirtili Nesne) uzun bir süre seyircisiz oynattı. (10-N)

Ünlü şair, bir dostuna hediye ettiği resmin altına "Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz!" (Belirtisiz Nesne) yazmış. (12-E)

Oluşan şifre: **NESNE**

Çalışma No.: 26

1. Yazlıkları dolabın alt rafına yerleştirdim.

Ders programlarını sınıf öğretmeninizden alabilirsiniz.

Bütün gün köyü kavuran güneş nihayet dağın arkasında batmıştı.

Bilgisayara yeni bir hafıza kartı ekledim.

Her gördüğü yerde öğretmenine soru soruyordu.

Hafta sonunda sizi de bize bekleriz.

Sevdiklerimizin hepsine candan bir selam gönderelim mi?

Bu derdin çaresi kimde bulunur?

Kardeşini beklerken ikide bir saatine bakıyordu.

Yazarın yeni kitaplarında hayatın içinden insanlara rastlanmıyor pek.

2. İçinde dolaylı tümleç olan cümleler:

2. Akrabaya, komşuya, yolda kalmışa, kimsesize sahip çıkmalıyız.

4. Artık evine -çocukluğunun o gizemli bahçesine- dönecek ve geçmişi tamir edecekti.

6. Toplantılarıma akşamdan hazırlanırım ben daima.

8. Bu sözü daha önce nerede görmüştüm, hatırlamıyorum.

9. Bence bir de dayıma danışalım.

Çalışma No.: 27

1.

Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine, Civarından çığlıkla yorgun martılar kaçtı; Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine Hayal iklimlerine bir gemi yelken açtı.	"çığlıkla" NASIL? "Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine" NE ZAMAN?
Beyaz yelkenlerinde ölgün bir kızıllığın Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz; Toplanırken göklerde bulutlar yığın yığın Hırçın bir fırtınayı düşünüyordu deniz.	"belirsiz" NASIL? "Toplanırken göklerde bulutlar yığın yığın" NE ZAMAN?
Ufuklarda solarken altın şafak gülleri Yabancı âlemlerden sâadetler, emeller, İhtiraslar bekliyen kimsesiz gönülleri Gizlice sıkıyordu kızgın demirden eller.	"Ufuklarda solarken altın şafak gülleri" NE ZAMAN? "Gizlice" NASIL?
En katı yüreklinin bile bu sabah iki, Üç damla yaş kurudu solgun yanaklarında; Açılan yolcuların hepsi hissetmişti ki Bugün de erişilmez o diyara, yarın da...	"bu sabah" NE ZAMAN? "Bugün" NE ZAMAN? "yarın" NE ZAMAN?
Ufkun dört duvarına kanadını vurarak Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine, Gümüş yelkenlerini yüksekten savurarak Bir gemi yelken açtı hayal iklimlerine.	"Ufkun dört duvarına kanadını vurarak" NASIL? "Rüzgâr sürüklenirken derinlerden derine" NE ZAMAN? "Gümüş yelkenlerini yüksekten savurarak" NASIL?

2.

Cümle	Yükleme Sorulan Soru
Onları görünce eski günlerimi hatırladım.	Ne zaman?
Topallayarak yürümeye çalışıyordum.	Nasıl?
Çocuk korkudan konuşamıyordu.	Niçin, neden, niye?
Dosta düşmana muhtaç olmadan yaşamalıyız.	Nasıl?
Onu bir saat daha bekledim.	Ne kadar?

3. Olası cevap: İşini **en iyi şekilde** yapmaya çalışır, sorumluluklarını **tam anlamıyla** yerine getirirdi Aytuğ. Olanları düşündü **bir süre. İsteksiz** çayını yudumladı. Oğlu **tek bir söz bile söylemeden** içeri girdi. **Selam vererek** koltuğa oturdu. **Şaşkın gözlerle** babasına baktı.

Çalışma No.: 28

1.

Cümleler	D/Y
Sadece tıp, ekonomi, sosyoloji, felsefe gibi bilim dallarıyla ilgili konular işlenir.	Y
Sözcükler genellikle gerçek anlamı ile kullanılır.	D
Süslü, sanatlı bir anlatıma yer verilir.	Y
Nesnel bir anlatım tercih edilir.	D
Bilgi vermek amacıyla yazılır.	D

2. Olası cevap: II numaralı tablo okuduğumuz makalenin türüne aittir. Bilimsel makalelerde başlık, özet, giriş, yöntem, bulgular, sonuç, tartışma ve kaynakça bölümleri vardır.

3. Olası cevap: Bilimsel makalelerde yazar görüşlerini ispatlamak için karşılaştırmalara başvurur ve sayısal verilerden yararlanır. Okuduğum metinde de yazar görüşlerini ispatlamak için bu yöntemlere başvurmuştur. TÜİK verilerinden ve metin içerisinde karşılaştırmalardan yararlanmıştır.

Çalışma No.: 29

1. Olası cevap: Okuduğum metinde yazar Anadolu'da ilk yazı dilinin nasıl oluştuğu konusuna açıklık getirmiştir. Bu makalede ele alınan konu gibi sanat, edebiyat ve dil alanlarında bilimsel yöntemlerle araştırılmaya ihtiyaç duyulan pek çok konu vardır. Edebî makale türü, bu alanlarda araştırmalar yapılıp yeni görüşlerin ortaya konması için bilim dünyasının ihtiyaçlarını karşılayan bir metin türüdür.

2. **a)** Olası cevap: Okuduğum metin dil üzerine yapılmış bir çalışma olduğu için edebî makale özelliği taşıyor.

b) Olası cevap: Okuduğum metinde özet olmadığı için metnin içeriğini kısa ve net bir biçimde göremiyorum. Bu nedenle metni okumamın gerekli olup olmadığına karar veremiyorum. Makaledeki konuyla ilgili bir araştırma yapmayı tasarlıyorsam metinde kullanılan kaynaklara ulaşıp onlardan araştırmamda faydalanmak isterim. Bu bakımdan metinde kaynakça bulunmaması da beni olumsuz yönde etkiliyor.

3. Olası cevap: Makale, edebiyatımıza ilk girdiği yıllardan itibaren kendine gazete ve dergilerde yer bulan bir tür olmuştur. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak zamanla basılı gazete ve dergilere olan ilgi azalmış, genel ağda yayımlanan gazete ve dergiler daha çok ilgi görmüştür. Böylece makale türü ağırlıklı olarak dijital ortamda yer almaya başlamıştır. Okuyucuların edebî makalelere daha kolay ulaşmasına da olanak sağlayan dijital dergilere olan ilgi önümüzdeki yıllarda da artarak devam edecektir.

Çalışma No.: 30

1. Olası cevap: Bilimsel makale ile edebî makalenin "başlık" bölümleri aynıdır. Bilimsel makalenin "başlık" dışında kalan "özet" ve "giriş" bölümü, edebî makalenin "giriş" bölümüne; "yöntem" ve "bulgu", "gelişme" bölümüne; "sonuç" bölümü de "sonuç" bölümüne dâhil edilebilir.
Çünkü edebî makale de bir çeşit düşünce yazısı olup gazete ve dergi çevresinde gelişmiştir. Yeterli bilgi birikimi ve özgün bir üslup gerektiren bu makalelerde ele alınan konuya ilişkin değerlendirme, görüş ve öneriler kanıtlarla desteklenir. Amaç, bilgilendirme ve öğretmedir. Kişisel görüşler; giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hâlinde, mantıksal tutarlılıkla bir araya getirilir.

2. Olası cevap: I. metin daha teknik ve delillere dayalı bir anlatıma sahip. Üslup bir şey öğretmekten çok ikna etme amacı ya da tespitte bulunma çabası taşımakta: "Derginin tezi; "taşrada oluşturulacak edebî muhitle millî ve evrensel edebiyat ve kültür ortamına ne aktarılabilir?" ideali etrafında belirginleşir." II. metin daha yumuşak bir üslup ile oluşturulmuş. Bir şeyin farkına varılmasını hedeflemekte ve yazarın kişisel görüşlerini içermektedir. Metnin son cümlesi bu üslubu ortaya koymaktadır: "Edebiyat araştırmacıları için de ayrı bir heyecan kaynağı bunları bulup çıkarmak. Heyecanla beklemeye devam ediyoruz."

Çalışma No.: 31

1.

Cümle	Nesne
Kırgızların tarihini, edebiyatını, inançlarını ve mitolojilerini bütün ayrıntılarıyla gözler önüne serer.	Belirtili Nesne
Er Manas, yiğitliğiyle, aklıyla kırılanı birleştirir, dağılanı toplar.	Belirtili Nesne
Kırgızlar kayıplarının ardından yas törenleri düzenliyordu.	Belirtisiz Nesne
Semetey'in en büyük amacı babasının iktidarını devam ettirmektir.	Belirtili Nesne
Ölümsüzlük suyunu Manas'ın elinden içmişlerdir.	Belirtili Nesne

2.

Cümle	Altı Çizili Sözcüklerin Öge Çeşidi
İkinci bölüm, Manas'ın oğlu Semetey'i anlatır.	Belirtili Nesne
Bütün Kırgız halkının ruhunu kuşatan otoritesiyle destana güç verir.	Dolaylı Tümleç
İktidar, Manas'ın torunu ve ruhunun himayesindeki Seytek'i beklemektedir.	Belirtili Nesne
O, kösteklenen ayakları çözer, eziyet çeken başlara ilaç olur.	Belirtili Nesne-Dolaylı Tümleç -Belirtisiz Nesne
İşte bütün bu olaylar Manasçı adı verilen kişiler tarafından yüzyıllar boyunca terennüm edilmiş.	Zarf Tümleci
Onun sesini duyan çobanlar, sürülerini bırakıp obaya dönerler, hayvanları da onun arkasından Manas'ı dinlemeye gelirmiş.	Zarf Tümleci-Dolaylı Tümleç-Dolaylı Tümleç-Dolaylı Tümleç

Çalışma No.: 32

1.

S	Ö	Y	L	E	Ş	İ
4	1	7	2	5	3	6

Çalışma No.: 33

1.

Cevaplar	X
— Sanat ve bilimle ilgili, her zaman geçerli konulardan bahsedebilirim.	X
— Fikirlerimi paylaşmak, toplumu yönlendirmek, kamuoyu oluşturmak.	
— Her yaştan, eğitim düzeyinden e-gazete okurları.	
— Kısa olmalı, verilen sütunun sınırlarını aşmamalı.	
— Derine inmeden, belli bir görüşü ifade etmeye yetecek kadar detaylandırmalıyım.	
— Bahsetmem doğru olmaz, tarafsızlığımı etkiler.	X
— Hayır, kanıtlamak zorunda değilim.	
— Evet, sadece uzmanı olduğum konularda fikirlerimi insanlara aktarabilirim.	X
— Akıcı, açık, çekici, samimi olmalı.	
— Kamuoyu oluşturmaya çalışmaz ve karşılıklı konuşma üslubuyla yazarsam metnim sohbete dönüşmeyecektir.	X

Çalışma No.: 34

1. a)

Üçüncü Mektup	*Kirli Çamaşırlar*
Sohbet	Fıkra

b) Olası cevap: Metin türlerini belirlerken bilgi haritasındaki verilerden ve türlerle ilgili önceki bilgilerimden yararlandım. Buna göre *Üçüncü Mektup* metninin türü sohbettir. Çünkü metin karşısında biri var da onunla sohbet ediyormuş gibi yazılmış. Kişisel duygu ve düşünceler inandırma kaygısı güdülmeden aktarılmış.

Kirli Çamaşırlar metni fıkra türünde kaleme alınmış. Çünkü yazar düşüncelerini sohbet havasında kaleme almamış, daha çok eleştirel bir tutum takınmış. Yazısını güncel bir konu olan Fransa'da gösterime giren filmler üzerine yazmış.

2.

İfadeler	İşaret
Fıkra türüne günümüzde köşe yazısı da denmektedir.	✓
Sohbet yazıları bir plana bağlı kalınmadan yazılabilir.	
Sohbet ve fıkra türlerinin gelişmesinde gazetenin önemli bir payı vardır.	✓
Fıkra ve sohbet herkesin yazabileceği kolay türlerdir.	
Fıkra ve sohbette konular derinlemesine işlenmediği için ikisi de genellikle kolay anlaşılan türlerdir.	✓
Fıkra yazmak için herhangi bir bilgi birikimine gerek duyulmadığından herkes bu türde yazabilir.	
Sohbet bir edebî metin türü iken fıkra bilgilendirici (öğretici) metin türüdür.	
Sohbet ve fıkra Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı Dönemi'nde ortaya çıkmıştır.	✓
Sohbet türüne eskiden "musahabe" adı verilirdi. Bu türe söyleşi de denmektedir.	✓
Nasreddin Hoca fıkraları, bilgilendirici (öğretici) metin türü olan fıkralarla aynı tür kabul edilir.	

3. Öğrenciden sohbet türüne uygun bir paragraf yazması beklenir.

Çalışma No.: 35

1.
a) Gençlikte pek çokmuş gibi görünen vakit yaş ilerledikçe azalacaktır.
b) İhtiyarlığın kudretli olması gençliğin birçok şeyleri bilmesine dayanır.
c) En muktedir ihtiyarlar gençliklerini boş geçirmemiş olanlardır.

2.
a) Mavi gözlerine, / beyazlıktan mavileşmiş bir gözkapağı / altın ışıklarıyla / indi.
Dolaylı T. **Belirtili Nesne** **Zarf T.** **Yüklem**

b) İki tarafı çıplak dağlarla çevrilen bu upuzun ovanın tam orta yerinde yapayalnız duran ve etrafındaki yapraksız akasyalarla daha zavallı görünen bu soğuk bina, / oraya rastgele atılmış bir taş parçasını / andırıyordu.
Özne **Belirtili Nesne** **Yüklem**

c) Gençlik / bilse, / ihtiyarlık / yapabilse!
Özne **Yüklem** **Özne** **Yüklem**

3.
a) Asık surata kapanan kapılar / güler yüze / açılır.
Özne **Dolaylı T.** **Yüklem**

b) Yüzünüzden / tebessüm / eksik olmasın.
Dolaylı T. **Özne** **Yüklem**

Çalışma No.: 36

1. İç konuşma, bilinç akışı, iç çözümleme.

2. Olası cevap: Bireyi anlatan romanda mekân-birey ilişkisi önemlidir. Bireyin hisleri ve düşünceleri mekâna bakılarak netleştirebilir. Peyami Safa hasta gencin hislerini eski evleri betimleyerek daha da kuvvetli aktarmaktadır. Mahalleden başlayarak hasta gencin gittiği bütün mekânlarda ona hastalığını hatırlatacak ayrıntılar üzerinde durulur. Böylece gencin hastalığı daha da inandırıcı hâle getirilmektedir.

3. Karamsar, gözlemci, nazik, duygusal, kendini iyi yetiştirmiş, hüzünlü, hayalci, büyüklerini düşünen, sorumluluk sahibi gibi hasta gencin kişilik özelliklerinin yazılması beklenir.

Çalışma No.: 37

1. Olası cevap:
- Bireyin (veya insanın) iç dünyasına
- İnsan psikolojisine
- İnsanın duygu ve düşünce dünyasına
- İnsan davranışlarının nedenlerine

2. **a)** İç çözümleme tekniği ağır basmaktadır.

b) Olası cevap: *Yalnızız* adlı metinde kahramanın iç dünyası birçok açıdan irdelenmiştir. Bireyin iç dünyasında yaşanan çatışmaları, çalkantıları, iniş çıkışları ve bilinçaltına ait ayrıntıları anlatmak için en uygun anlatım tekniği iç çözümleme tekniğidir. Yazar, kahramanın ruh hâlini detaylarıyla ve inandırıcı bir biçimde ortaya koyabilmek için bu tekniği tercih etmiştir.

3. Olası cevap: Metnin bu bölümünde mekân ve zaman ögeleri kahramanın ruh hâlini açıklama işlevindedir.
Mekânın (salon) "tenha ve karanlık" oluşu "yalnızlık ve kararsızlık" hâli yaşayan kahramanla doğrudan ilişkilidir. Nesnelerin net bir biçimde görülmesine engel olan "buzlu camlar"; "uzayıp kısalan gölgeler", "sağa sola kayan donuk parıltılar", "ikide bir sallanan kanat", Meral'in sanılan ancak başkasına ait olduğu anlaşılan "gölge" vs. kararsızlık, sabırsızlık, belirsizlik, hayal kırıklığı, heyecan, kuruntu vs.den oluşan ruh hâlinin yansıması gibidir.
Paragrafta arka arkaya beş cümlenin "yine" sözcüğüyle başlaması, "ikide bir.." vs. ifadeler mekân ve zamandaki tekdüzeliğin neden olduğu sıkıcılığı çağrıştırmaktadır. Birçok karmaşık duygunun yaşandığı bekleyiş anının sadece "yedi dakika"ya sığmış olması, geçmek bilmeyen bir zaman diliminde kahramanın kısıtlandığını düşündürür.

Çalışma No.: 38

1.

	I. Metin	II. Metin
Psikolojik unsurlar kullanılmıştır.		✓
Ağız özelliklerine yer verilmiştir.	✓	
Gözlem gücünden yararlanılmıştır.	✓	
Farklı toplumsal sınıflara yer verilmiştir.	✓	
Sanatlı bir dil kullanılmıştır.		✓

Buna göre I. metin toplumcu gerçekçi bir romandan alınmıştır.

2. Gökçe ve Bilge, toplumcu gerçekçi bir anlayışla roman yazmak istemiştir.

Çalışma No.: 39

1. Olası cevap: Cümleler toplumcu gerçekçilik anlayışına göre değerlendirildiğinde yazar, köy yaşamındaki sosyal sınıf kavgalarını ağa-köylü çatışmasının sonucunda ezilen köy insanını ve köy insanının aciz bırakılması durumunu ele almaktadır. Romanda anlatılan durumlar, toplumcu gerçekçi yazarların eserlerinde dile getirdiği konulardır.

2. Olası cevap: Yazar, burada sorumluluk sahiplerinin görevlerini tam yapmadıklarını, bu durumun da bölgedeki güç sahiplerine menfaat sağladığını anlatmak istemektedir.

3. Olası cevap: Yaşar Kemal, *İnce Memed* romanının geçtiği bölge olan Çukurova'da yaşamıştır. Yaşadığı bölgede ağalık sistemiyle baş başa kalan insanların uğradıkları haksızlıklara şahit olmuş ve bu haksızlıkları *İnce Memed* romanı başta olmak üzere birçok eserinde dile getirmiştir.

Çalışma No.: 40

1.

Din	Teravih namazı "Tanrı'nın yazısı burayı yazmış alnımıza, farkındayız." ifadesiyle verilen kader inancı
Siyaset	Türkmen boylarına yeni yurt bulup yerleştirmek Meşveret kültürü
Mitoloji	Kurt ve kartal motifleri
Mimari	Şahnişinli odaların bulunması
Giyim	Yamçı adı verilen yağmurluklar kullanılması

2. Metinde bilge kişi yönüyle öne çıkan karakter Sarı Hoca'dır.

3. Bizans İmparatorluğu toprak altında kalıp paslanmış bir kilide benzetilmiştir. Bu kilit açılırsa Anadolu'nun kapısı da Türklere açılacaktır.

Çalışma No.: 41

1. I. metinde geçen "Ama zalim Macar idaresinin de özlemini çekeceklerdi. Ne kadar iyi olursa olsunlar Türkler, kutlu İsa'ya inanmıyorlardı çünkü." ifadesinde Macar idaresinin "zalim" olarak tarif edilmesi; II. metinde roman kahramanlarının Kutluk Şad, Tonyukuk ve Boyla Bağa Tarkan gibi İslam Öncesi Dönem'de yaşamış Türk büyüklerinden seçilmeleri ve kurt başlı sancaktan bahsedilmesi metinlerde Türkçülük akımının etkisine örnek gösterilebilir.

2. I. metinde bahsi geçen Yanıkkalelerin düşünceleri anlatıcı tarafından bilindiği ve dile getirildiği için hâkim bakış açısı kullanılırken II. metinde gözlemci bakış açısına yer verilmiştir. Bilgi haritasına göre I. metin bilgi haritasında verilen bilgiyle örtüşmektedir.

3. I. metinde, "Çünkü biliyorlardı ki adil Müslüman idaresinde, inançları ve fikirleri ne olursa olsun serbestçe çalışabilecekler. Ne kadar iyi olursa olsunlar Türkler, kutlu İsa'ya inanmıyorlardı çünkü. Hristiyan idaresinden uzak olmakla kendilerini boşlukta hissedeceklerdi." ifadelerinden dolayı dinî unsurlar öne çıkarılmıştır. II. metin "Bu gönderin tepesinde altından bir kurt başı vardı. - Kurt başlı sancağı kaldırmak için en elverişli çağdayız. Çünkü Çin'in ruhu yıpranmıştır." gibi ifadelerle İslamiyet öncesi dönemlerde Türklerle Çinliler arasında yaşanan mücadeleler anlatılmakta ve millî unsurlar öne çıkarılmaktadır.

Çalışma No.: 42

1. Olası cevap: Roman parçalarını okuduğumda *Eylembilim* romanından alınmış metin parçasında kahramanın iç dünyasının aktarıldığını görüyorum. Kahraman sayıklar gibi kendiyle konuşmakta, kendine sorular sormakta ve sorularına cevap aramaktadır. İç monolog dediğimiz tekniği kullanmaktadır yazar. Tekrarlar metne şiirsel bir hava katmıştır. Olay, mekân veya kahraman yerine kahramanın içi dünyası, arayışı yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu nedenle bu metin modernist bir romandan alınmıştır. *Yarbükü* romanından alınmış parçada ise kahramanın yaptıkları, mekân ve kahramanların diyalogları aktarılmıştır. Kahramanın iç dünyasını yansıtacak iç monolog, iç çözümleme veya bilinç akışı gibi bir anlatım tekniği kullanılmamıştır. Anlatım ve diyalog teknikleri kullanılmıştır. Şiirsel bir üslup ve karmaşık bir anlatım tercih edilmemiştir. Bu nedenle modernist bir romandan alınmış olamaz.

Çalışma No.: 43

1. Olası cevap: Tezel'in sözleri, kendi içinde yaşadığı çatışmayı bizlere hissettirmektedir. Tezel'in aykırı kişiliği ve yalnızlık hissi karamsarlığıyla birleşerek topluma ayak uyduramamasına neden olmuştur. Yabancılaşma olgusu en çok Tezel'de görülmektedir.

İç konuşmalarıyla ön plana çıkan Ömer "Baksana. Hayır. Bakmıyorum. Kaçıyorum. Başka yerlere. İnsan nice güçlü olursa olsun, günün birinde bir bunalıma düşebilir." diyerek kendi kendini yargılamaktadır. Ömer'in kurduğu cümlelerde bir kırgınlık sezilmektedir. Yabancılaşma olgusu Ömer'de de görülmektedir.

2. "Tezel'in yardımına koşmam gerek. Alaylı, vurdumduymaz gülüşüne katılamayacak ya da Tezel'i anlamaya çalışamayacak kadar yorgunum. Bunun da adı, başkalarının an'lık dileklerini an'ında yerine getirmek olmalı." **(1), (5)**

"Ben o inişte yirmi yıllık karımla, aydın olmak adına sırt çevirdiğimiz, görmezden geldiğimiz bütün ucuzluklara rastladım." **(2)**

"Boşluk. Hiçlik. Gecenin karanlığı. Değil. Yeterince karanlık değil. Gece dediğin katran gibi olmalı. Denizde yalpalayan ışıklar, gelip geçen art arda bir kuyruk oluşturan araçların farları... Böylece işte, ne gece ne gündüz. İkisi arası bir şey. Benim gibi. Ben de bir şeyin ikisi arasıyım." **(1), (3)**

"Baksana. Hayır. Bakmıyorum. Kaçıyorum. Başka yerlere: İnsan nice güçlü olursa olsun, günün birinde bir bunalıma düşebilir." **(4), (6)**

"Yok, yok, kendime bir şey anlatmak istemiyorum. Hele benim beni anlamamı hiç istemiyorum. Böyle bir derdim yok." **(4), (6)**

3. Olası cevap: İç konuşma ve bilinç akışı teknikleri okuyucuyu kahramanların iç dünyasıyla karşı karşıya getiren tekniklerdir. Bu tekniklerin uygulandığı bölümlerde yazarın varlığı ortadan kalkar, yorum ve açıklamalar okura bırakılır. Okur, bu tekniklerle karakterlerin iç dünyasını tanıma imkânına kavuşur.

Bir Düğün Gecesi romanındaki bu teknikler okuduğumuz romanda anlatımın tekdüzeliğini önlenmiş ve aktarımı çeşitlendirmiştir. Böylece bireyin iç dünyası doğrudan sergilenerek yazar-okur-eser etkileşimi daha etkin bir şekilde sağlanmıştır.

Çalışma No.: 44

1. Olası cevap: Burada yer alan anlatım bozukluğunu bağdaşıklık açısından değerlendirilmemesinin sebebi dolaylı tümleç eksiliğidir. Bir tümleç birden fazla yükleme bağlanabilir; fakat kullanılan tümleç bu yüklemlerden birine uymazsa anlatım bozukluğu oluşturur. Burada da anlamsal değil, dilbilgisel düzeyde anlatım bozukluğu olduğu için bağdaşıklık açısından değerlendiremeyiz.

2. **a)** Sınıfa yeni gelen arkadaşımız çok çekimser davranıyordu. "Çekimser" sözcüğünün yerine "çekingen" sözcüğü kullanılmalıdır. Sözcüğün anlamca yanlış kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.

b) Babası sakla paranı gelir zamanı, diye öğüt verdi. "Paranı" sözcüğü yerine "samanı" sözcüğü kullanılmalıdır. Atasözlerindeki sözcüklerin değiştirilmesi anlatım bozukluğuna yol açar.

c) Yabancı gazeteci ile uzun süre tartıştı. "Yabancı" sözcüğünden sonra virgül kullanılmalıdır. Anlam belirsizliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.

ç) Trafik kurallarına uymamak ölümle hatta ciddi yaralanmalarla sonuçlanabilir. Bu cümlede "ölüm" ve "yaralanma" önem sırası bakımından mantıksal hata oluşturmaktadır. Mantık hatasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.

3.

Cümleler	Mantık Hatası	Anlam Belirsizliği	Gereksiz Sözcük Kullanımı
Seni bir yıl, bir ömür değil bir hafta bile görmese özlemezmiş.	X		
Türkçeye Arapça ve Farsça dillerinden birçok sözcük girmiştir.			X
Sen futbolu benden daha çok seviyorsun.		X	
Geçen yılki sınıf başkanı 30'a karşı 18 oyla seçilmişti.	X		
Ben bu dünyada varlığını hissetmeden yaşayamam.		X	
Dün mehtaplı bir gecede yağan yağmurun altında dolaştık.	X		

Çalışma No.: 45

1.

Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Cümlenin Düzeltilmiş Şekli
İhtiyar kadını yanına çağırdı.	Anlam belirsizliği	İhtiyar, kadını yanına çağırdı.
Arkadaşları ile birlikte kütüphaneye gitti.	Gereksiz sözcük kullanımı	Arkadaşları ile kütüphaneye gitti.
Bırakın bayramda mesaj yazmayı, ziyaretimize gelip elimizi bile öpmedi.	Sıralama hatası	Bırakın bayramda ziyaretimize gelip elimizi öpmeyi mesaj bile yazmadı.
Her yardıma muhtaç insana el uzatmalıyız.	Sözcüğün yanlış yerde kullanılması	Yardıma muhtaç her insana el uzatmalıyız.
Çalışkanlığıyla öğretmeninin gözüne battı.	Deyimin yanlış anlamda kullanılması	Çalışkanlığıyla öğretmeninin gözüne girdi.
Topluluğa yeni katıldığı için çekimser olması doğaldı.	Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması	Topluluğa yeni katıldığı için çekingen olması doğaldı
Şüphesiz sınavdaki bütün soruları çözmüş olmalı.	Anlamca çelişen sözcükler kullanılması	Sınavdaki bütün soruları çözmüş olmalı.
Evinin bu kadar uzakta olduğunu bilmiyordum.	Anlam belirsizliği	Senin/Onun evinin bu kadar uzakta olduğunu bilmiyordum.
Merhamet ve acıma duygusunu kaybetmişti.	Gereksiz sözcük kullanılması	Acıma duygusunu kaybetmişti.
Son yaşadıklarımız, olayın üstüne tuz şeker ekti.	Deyimi oluşturan sözcüğün değiştirilmesi	Son yaşadıklarımız, olayın üstüne tuz biber ekti.

2. Olası cevap: Konuşurken ve yazarken anlatım bozukluklarından kaçınmak için açıklık, duruluk gibi anlatım ilkelerine uygun cümleler kurulmalı. Ayrıca kalıplaşmış ifadeler olan deyimler doğru kullanılmalı ve dil bilgisi kurallarına uyulmalıdır.

Çalışma No.: 46

1. "Kasabadaki karaborsacılara ve ağalara boyun eğmez. Birçok olaya kendince müdahale eder, gidişatı değiştirir." ifadesi toplumsal aksaklıkların tenkidine dönük bir ifadedir.

2. Olası cevap: 1, 2 ve 5. özelliğin tespiti mümkün değildir. Çünkü metnin tamamı verilmemiştir. Ayrıca tiyatro metinleriyle (tekst) oyunların sahnelenmiş hâli arasında önemli bir fark vardır. Bu özelliklerin bir kısmı ancak oyun sahnelendiğinde tespit edilebilir.

3. Bu oyunun yazarın tanınmasındaki rolünün büyük olduğu görülmektedir.

Çalışma No.: 47

1. Olası cevap: Absürt tiyatro yazarlarına göre tiyatronun işlevi; insanın korkularını, kaygılarını, yabancılaşmışlık duygusunu, yalnızlığını, bu dünyada bir sürgün oluşunu ve bunların fark edilmesiyle ortaya çıkan iç dramı dile getirmektir. Ayrıca absürt tiyatro yazarları, çevrelerindeki olayları mantıksız bulur ve anlamsız kabul eder. Yukarıdaki metinde de evini satıp ömrünün son demlerini huzurlu bir ortamda geçirmek isteyen bir çiftin evlerini satın almaya gelen müşterilerin bir süre sonra sorgu müfettişlerine dönüşmesi bize absürt tiyatro yazarlarının hayata bakışlarının karamsar olduğunu gösterir. Bu bilgiler ışığında absürt tiyatro yazarlarının toplum içinde huzursuz, uyumsuz insanlar oldukları söylenebilir.

2.

Geleneksel Tiyatro	Absürt Tiyatro
Bir yazılı metne dayanmaz. Oyunlar doğaçlama oynanır.	Olay değil durum tiyatrosudur.
Güldürü ön plana çıkmakla birlikte ders verici bir yönü de vardır.	Verilmek istenen mesaj açıkça ifade edilmez. Seyircinin yorumuna bırakılır.
Karagöz, orta oyunu, meddah ve köy seyirlik oyunlarından oluşur.	Kahramanlar mutsuz ve umutsuz kişiler olup bir durumu değiştiremeyecek kadar aciz, pasif kişilerdir.
Sözlü edebiyat ürünleri olarak kabul edilir.	Klasik olay örgüsünü reddeder.
Sahne, kostüm ve dekor yok denecek kadar azdır.	Serim, düğüm ve çözüm bölümleri dikkate alınmaz.

Çalışma No.: 48

1.

a) Kardeşini yolda gördük.	✓
b) Akşama kadar susuz kaldığından çiçekler solmuştu.	
c) Bu kadar çok dondurma yenirse hasta olursun.	✓
ç) Ertesi günü anneme çiçek alarak annemin gönlünü aldım.	
d) Evde kimse yok, sinemaya gitti.	✓
e) İzinsiz eve girilmez.	✓

2.

a) Rüzgar'ın zeki ve yaramaz bir öğrenci olmadığını herkes bilir.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Fiilimsi eksikliğinden kaynaklı anlatım bozukluğu vardır.
Cümlenin Doğrusu	Rüzgar'ın zeki olduğunu, yaramaz olmadığını herkes bilir.
b) Yaptıklarını kendi ağzıyla itiraf etti.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Gereksiz kelime kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.
Cümlenin Doğrusu	Yaptıklarını itiraf etti.
c) O okulu ne gördüm ne de yerini bilirim.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Tamlayan eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.
Cümlenin Doğrusu	O okulu ne gördüm ne de okulun yerini bilirim.
ç) Bu kadar az çalışılırsa sınavda zorlanırsın.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Etken ve edilgen fiillerin birlikte kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.
Cümlenin Doğrusu	Bu kadar az çalışırsan sınavda zorlanırsın.
d) Derste herkes konuştu, konuyu anlayamadı.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Farklı yüklemlerin aynı özneye bağlanmasından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.
Cümlenin Doğrusu	Derste herkes konuştu, kimse konuyu anlayamadı.
e) Kar yağdığı için araçlar zincirsiz yola çıkamaz.	
Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Cümlede kelimelerin yanlış yerde kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır.
Cümlenin Doğrusu	Kar yağdığı için araçlar yola zincirsiz çıkamaz.

Çalışma No.: 49

1. Olası cevap:

Tez: Doğru düşünebilmek istiyorsak dil ögelerini tanımalıyız.

Açıklama: Düşüncelerin yapı taşı kelimelerdir. Kelimeler belirli kurallarla bir araya gelerek cümleleri; cümleler, paragrafları oluşturur. Sağlam düşünceler; kelimeleri, kelime gruplarını, ekleri gereği gibi seçip sıralayarak, bunları doğru ilişkilendirerek var olabilir. Yalnızca düşünceleri doğru ifade edebilmek için değil, doğru düşünebilmek için de her bir dil ögesinin özelliklerini, ögelerin birbirleriyle bağlarını bilmek zorundayız.

2.

a) İleri sürülen düşünceler nihayet kabul gördü.
b) Siz ve onlar böyle mi karşılaşacaktınız?
c) Birkaç oyuncu bizimle ortak çalıştı.
ç) Herkes çoktan bu olayın akıbetini duydu.

3.

Cümlenin Doğrusu, Anlatım Bozukluğunun Nedeni
1. Mekâna gelip mekânı oyuna hazırlayacaklar mı? (Nesne eksikliği)
2. Herkes çalışıyor, hiç kimse gelmeyecek. (Özne eksikliği)
3. Onları ikna edebilir, onlara hiç olmazsa bilet satabilirdin. (Dolaylı tümleç eksikliği)
4. Çocukların hepsine anlattım, bu hayat memat meselesi, dedim. (Yanlış ek seçimi)
5. Niye destek olmadılar peki? Sabah tiyatroya gelip akşam işlerine dönebilirlerdi. (Fiilimsi eksikliği)
6. Üzülme, zor durumdayız ama çaresiz değiliz kanka. (Ek fiil eksikliği)
7. Üzülmek değil de… Salon hazırlanıp biletler satıldı mı rahatlayacağım. (Çatı uyumsuzluğu)

Çalışma No.: 50

1. Olası cevap: Tanzimat Dönemi, Batılılaşma hareketlerinin her alanda yoğun olduğu bir dönemdir. Edebiyatta da Batılı türlerin ilk örnekleri Tanzimat'tan itibaren görülür. Ortaya çıkan bu ilk örneklerin değerlendirilmesi ihtiyacı belirir. Bu ihtiyaç eleştiri türünün doğmasına sebep olur. Bir başka sebep de geçmişin sanat anlayışını yeterli görmeyen, bazıları Batı'da eğitim görmüş, Batı'nın eleştirel aklına yakından şahit olmuş yeni, sorgulayıcı zihin yapısına sahip sanatçıların ortaya çıkmasıdır. Aynı zamanda yeni fikir hareketleri ve sosyal hayat, eleştiri türünün doğup yayılması için çok elverişli bir ortam oluşturmuştur.

2.

İfadeler	İşaret
Eleştiri türü için Cumhuriyet Dönemi öncesinde yaygın olarak kullanılan kelime "tenkid"dir.	✓
Batılı anlamda ilk eleştiri örnekleri tezkirelerdir.	
Eleştiride amaç bir eseri iyi ve kötü yönleriyle ortaya koymaktır.	✓
Servetifünun Dönemi'nde eleştiri türüne nesnel bir bakış açısı getirmeye çalışan kişi Ahmet Şuayp'tır.	✓
Batılı anlamda ilk eleştiriler Millî Edebiyat Dönemi'nde ortaya çıkmıştır.	
Divan edebiyatındaki gazeller eleştiri türüne örnek gösterilebilir.	
Eleştiri, bilgilendirici (öğretici) metin türlerindendir.	✓
Ziya Paşa, Namık Kemal'i eleştirmek için *Harabat* adlı ilk eleştiri kitabını yazmıştır.	

3. Olası cevap: Eleştirmen bir eseri değerlendirirken şunlara dikkat etmelidir:

a) Öncelikle konusuna hâkim olmalı, bilgi sahibi olmadığı konularda yorum yapmamalıdır.

b) Tarafsız olmalı, eseri değerlendirirken ön yargıyla hareket etmemelidir.

c) Eseri tek taraflı incelememeli, eserin olumlu ve olumsuz yönlerini birlikte değerlendirmelidir.

ç) İyi bir araştırma yapmalı, görüşlerini sağlam temellere oturtmalıdır.

d) Başarılı ve başarısız bulduğu yönleri örneklerle açıklamalıdır.

e) Görüşlerini ifade ederken eleştirdiği eserin yazarına karşı saygılı olmalıdır.

Çalışma No.: 51

1. Olası cevap:

a) Köy romanlarında sosyal realizmin eleştirisini yapardım.

b) Garip hareketi anlayışıyla yazılmış şiirleri eleştirirdim.

c) İkinci Yeni şiirinin anlama önem vermeyişini eleştirirdim.

ç) "Eleştiri nasıl olmalıdır?" sorularını eleştirirdim.

d) İncelediğim eserlerin ele aldıkları konuya dair eleştiriler yapardım.

e) Popüler romanları sanatsal değerleri bakımından eleştirirdim.

2. Hüseyin Contürk-Nesnel eleştiri anlayışında eserler verir.

Nurullah Ataç- Öznel eleştiri anlayışında eserler verir.

Fuat Köprülü-Öznel eleştiri anlayışında eserler verir.

3. **a)** Olası cevap: Şiirle ilgili nesnel eleştiri yapılmıştır. Mehmet Kaplan şiirle ilgili herkes tarafından aynı şekilde yorumlanabilecek şiirin şekline, kafiyesine, temasına yer vermiştir. Mesela "Dörtlüklerin son mısraları, şiirin ana fikrini teşkil eden ve daha birinci dörtlükte iki kere tekrarlanan: '*Benim sâdık yârim kara topraktır*' dizesidir. Değişik kafiyelere dayalı her kıt'a sonunda aynı mısra dönüş, şiire hem bir ahenk sağlar, hem de muhtevaya bir bütünlük verir."

b) Olası cevap: Âşık Veysel'in en sevdiğim şiiridir. Her okunduğunda bulunulan ortama göre şiir farklı yorumlanmaya açıktır. Kişileri hayallerindeki köy yaşantısına götürür. Âşık Veysel'in dostluk ve toprağı bir arada düşünerek söylediği ilk dörtlükteki söyleyiş sadelik ve dili zorlamaksızın söyleyişi etkileyicidir. Veysel, güvenmek için neden kara toprağı seçer? Çünkü kendisi de köylüdür. En iyi bildiği şeyi yani toprağı esas alarak duygularını ifade ediyor. Köylü için toprak ne kadar önemli bir husus ise insan için de güven, vefa, sadakat duyguları da o kadar önemlidir.

Yazdığım eleştiri yazısı öznel bir eleştiridir.

Çalışma No.: 52

1. **a)** Yanlış anlamda sözcük kullanımı

b) Mantık hatası

c) Yanlış anlamda sözcük kullanımı

ç) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı

d) Nesne eksikliği

e) Tamlama yanlışlığı

2. **a)** Edebî eserler ait oldukları dönemin şartları içinde incelenip değerlendirilmelidir.

b) Hepsi kendi derdine düşmüş, kimse bizim içinde bulunduğumuz kötü durumla ilgilenmiyor.

c) Bu tarihî yapının, hangi çetin şartları ve karanlık dönemleri aşarak günümüze kadar geldiğini yapılacak araştırmalar ortaya koyacaktır.

ç) Yazarın tabiata ait betimlemeleri oldukça gerçekçi.

d) Şiirlerinde abartılmış sözcükler seçmesi yüzünden şiirleri hitabet havası taşımaktadır.

e) Bunu düşündüğüm zaman Türkçeyi bilenlerin nasıl şimdiye kadar kahırlarından ölmediklerine hayret ediyorum.

f) Kitabın, basımı bitmek üzere olan birinci cildinde deniliyor ki…

g) Mevlâna ölümünün 748. yıl dönümünde Konya'da Şebiarus törenleriyle anılıyor.

ğ) İnsanları çoğu zaman mutlu eden şeyler kimi zaman insanların hüzünlenmelerine sebep olabilir.

h) İnsanların bir araya gelmelerine vesile olan bayramlarımızın kıymeti bilinmiyor.

ı) Bütün gün dağ taş gezen koyunlar, akşamüzeri bitkin bir şekilde ağıllarına döndü.

i) Büyüklerimizin nasihatlerini dikkate almamız gerekir.

Çalışma No.: 53

1. **a)** Olası cevap:
Elif: Herhangi bir konuda, alanında uzman biriyle yapılan görüşmeye denir.
Hasan: Bir işe alınacak kişiler arasından seçim yapabilmek amacıyla kendileriyle karşılıklı konuşma/görüşmeye denir.

b) Olası cevap: Elif adlı öğrencin cevabı Orhan Okay ile Söyleşi adlı metinle ilişkilidir. Çünkü bu metin, iş görüşmesiyle ilgili bir metin değil, edebiyat alanında uzman bir kişiyle yapılmış görüşmedir. Hasan adlı öğrencinin tanımında ise "mülakat" kavramının günlük dilde farklı anlamda kullanılmasından kaynaklanan bir kavram yanılgısı söz konusudur.

2. D – Y – D – D – Y – D

Çalışma No.: 54

1. **Birinci kişili anlatım:** "Köylüler aldı dört bir yanımızı, iyi, akıllı köylüler. Efsane köylüleri.

Köyü görür görmez, peri bacaları ormanına girerken, Mustafa'ya demiştim ki: Mustafa, ben burada yapacağımı bilmiyorum."

Soru-cevap: "Bu ne?" dedim.

"Bu da Sak kalesi. Adı öyle."

Gezip görme: "Ortahisar köyü… Peri bacaları ormanın ortasında. Bozkır bomboştur. Kıraçtır. Tuzludur. Tuz parçaları yaz sıcağında ışıldar. Uçsuz bucaksız, yapayalnız, düz uzar gider.

Farklı anlatım biçimleri: "Ta uzakta, ötelerde, belki de göremeyeceğin kadar uzakta bir gökyüzü vardır. Bomboz. Bu büyük yalnızlıkta insanlar, hayvanlar, çok çok da bulunmazlar ya, karınca gibidirler." (Betimleme)

"Köylüler aldı dört bir yanımızı, iyi, akıllı köylüler. Efsane köylüleri. Köyü görür görmez, peri bacaları ormanına girerken, Mustafa'ya demiştim ki…" (Öyküleme)

"Bu kale çok eskiden kalmıştır. Zaman belli değil. Ortahisar kalesiyle bu kale alttan bir tünelle birleşir. Eskiden kaleler muhasara edilince bir kaleden bir kaleye bu tünelden gidilirmiş. Çok geniş bir tünel." (Açıklama)

Yazarın kişisel değerlendirmeleri: "Ben biliyordum ki, efsane öyle okumuşluğa falan bakmaz. Efsane insanoğlunun içindedir. Ölüm gibi, arılık gibi, korku gibi temellidir insanda. İnsanoğlu yaratıcıdır. Sıkışınca taşı un eder, kayaları deler, toprağın altını üstüne getirir, en umulmaz yerden kendine bir dost çıkarır. Yani insanoğlu, yaratmadan edemez."

2. Verilen metin; okuyucuya bilgi vermenin amaçlanması, doğrudan gerçek hayatın anlatılması, gazete-dergi yazısı niteliğinde olması, açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinin kullanılması gibi özelliklerinden dolayı anlatmaya dayalı türlerden (öykü, roman, masal, fabl) ayrılır. Birinci ağızdan yazılması, tasvirler yapılması, olay örgüsü içinde sunulması, karşılıklı konuşmalara yer verilmesi, öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerine başvurulması gibi özelliklerinden dolayı da anlatmaya dayalı türlerle benzerlikler gösterir.

3.

İfade	Karar
Manisa'ya giderek yöre halkına konu hakkında sorular sormalıdır.	✓
Gözlemlerini tamamen nesnel biçimde kaleme almalıdır.	
Bir kız isteme olayına tanıklık edip fotoğraflar çekmelidir.	✓
Araştırdığı konuyla ilgili notlar tutup belgeler edinmelidir.	✓
Yaşadıklarını gözlemci bakış açısıyla aktarmalıdır.	
Öyküleyici, betimleyici ve açıklayıcı anlatım biçimlerine başvurmalıdır.	✓

Çalışma No.: 55

1. Olası cevap: Sait Faik Abasıyanık'la yapılan mülakatta açık ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Ayrıca mülakatın yapıldığı yıllarda kullanılan dile göre sade bir dil kullanılmıştır.

2. Röportaj türünde çoğunlukla öyküleme ve betimleme anlatım biçimleri kullanılmaktadır.
Metinden örnek cümleler: "Orman İşletme Müdürü gençten bir adam. Zayıf, ince yüzlü, sinirli. Yalnız bir tepenin üstündeki Bucak evinin önüne oturmuşuz. Ötede birkaç bakım memuru kederli, yorgun dolaşıyorlar."

3.

	Mülakat	Röportaj
Alanı görüşülen kişiyle sınırlıdır.	✓	
Her çeşit konu ve olay fotoğraf ve belgelerle desteklenerek ayrıntılı biçimde ele alınır.		✓
Muhatap olan kişiye sorular sorularak gerçekleştirilir. .	✓	
Sorular sormanın yanında bir olayı anlatıp göz önünde canlandırmaya çalışmak ve izlenim kazandırmak amacı vardır.		✓

Çalışma No.: 56

1. **a)** "Milyonlarca" kelimesinden sonra "yıl" kelimesi gelmeli.
b) "Daha kolay" kelime grubu "kendini" kelimesinden sonra gelmeli.

2. **a)** A3
b) A4

3.

Değil domates doğramak, yemek bile yapamaz.	✓
Biz ve onlar aynı sokakta oturuyoruz.	
Köyünü sürekli hatırlıyor ve gitmek istiyordu.	✓
Ben uçaktan, o ise trenden korkar.	✓
Yarın gelemem çünkü sonra gelebilirim.	✓

Çalışma No.: 1

Kabaklı, A. (1965). Türk Edebiyatı I. İstanbul: Türk Edebiyatı Yayınları.

Banarlı, N. S. (1978). Metinlerle Türk ve Batı Edebiyatı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Meriç, C. (1985). Bu Ülke. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çalışma No.: 2

Lamartine, A. (1946). Göl (Çev. Yaşar Nabi Nayır). Varlık Dergisi Şiir Özel Sayısı 34-36. İstanbul: Varlık Yayınları.

Çalışma No.: 3

Çetişli, İ. (2019). Batı Edebiyatında Edebî Akımlar. Ankara: Akçağ Yayınları.

Flaubert, G. (2003). Madam Bovary. İzmir: İlya Yayınevi.

Recaizade Mahmut Ekrem (2003). Araba Sevdası. İzmir: İlya Yayınevi.

Stendhal. (2005). Kırmızı ve Siyah. İstanbul: Bordo Siyah Yayınları.

Zola, E. (2014). Germinal. İstanbul: Can Yayınları.

Çalışma No.: 4

Çetişli, İ. (1999). Batı Edebiyatında Edebî Akımlar. Isparta: Fakülte Kitabevi.

Göker, C. (1982). Fransa'da Edebiyat Akımları. Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yayınları.

Kantarcıoğlu, S. (2009). Edebiyat Akımları Platon'dan Derrida'ya, İstanbul: Paradigma Yayıncılık.

Çalışma No.: 5

Akyüz, K. (1970). Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi. Ankara: Doğuş Matbaacılık.

Çetişli, İ. (2006). Batı Edebiyatında Edebî Akımlar. Ankara: Akçağ Yayınları.

Kaplan, M. (1986). Tevfik Fikret. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Çalışma No.: 6

Kanık, O. V. (1947). Fransız Şiir Antolojisi. (Çev.: M. C. Anday, S. Eyüboğlu). İstanbul: Varlık Yayınları.

Kudret, C. (2003). Örneklerle Edebiyat Bilgileri II. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

Çalışma No.: 7

Ayverdi, İ. (2011). Misalli Büyük Türkçe Sözlük-Kubbealtı Lugatı. İstanbul: Kubbealtı Yayınları.

Tevfik Fikret (2016). Bütün Şiirleri. Ankara: Akçağ Yayınları.

Cenap Şahabettin. (2011). Bütün Şiirleri. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Eliot, T. S. (2018). Bütün Şiirleri (Çev. Samet Köse). İstanbul: Everest Yayınları.

Rimbaud, A. (2019). Bütün Şiirleri. (Çev. Erdoğan Alkan). İstanbul Varlık Yayınları.

Çalışma No.: 8

Tanpınar, A. H. (2015). Hikâyeler. İstanbul: Dergah Yayınları.

Çalışma No.: 9

Tanpınar, A. H. (2011). Hikâyeler. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Çalışma No.: 10

Sayar, A. (2020). Yorganımı Sıkı Sar. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Orhan Kemal (2010). Çamaşırcının Kızı. İstanbul: Everest Yayınları.

Atılgan, Y. (2012). Bütün Öyküleri. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Bener, V. O. (2003). Dost/Yaşamasız. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 11

Ali, S. (2016). Sırça Köşk. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 12

Çokum, S. (2002). Evlerinin Önü. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Çokum, S. (2009). Beyaz Bir Kıyı. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Çokum, S. (2010). Gece Kuşu Uzun Öter. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Çokum, S. (1972). Eğik Ağaçlar. İstanbul. Haşmet Matbaası.

Çalışma No.: 13

Atsız, H. N. (2020). Hikâyeler. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çalışma No.: 14

Meriç, N. (1998). Toplu Öyküler-II. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Edgü, F. (2010). Toplu Öyküler. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Çalışma No.: 15

Edgü, F. (2015). Giden Bir Kedinin Ardından. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Edgü, F. (2014). Bir Gemide Öyküler. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Çalışma No.: 16

Ali, S. (1998). Ses-Bütün Öyküleri 3. İstanbul: E-Kitap Yayıncılık.

Çalışma No.: 17

https://www.tdk.gov.tr/icerik/yazim-kurallari/noktalama-isaretleri-aciklamalar/ (E.T: 20.12.2021)

Çalışma No.: 19

Cenap Şahabettin. (2021). Cenap Şahabettin Bütün Şiirleri Senin İçin. Ankara: Akçağ Yayınları.

Dilçin, C. (2000). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışma No.: 20

Gökçek, F. (2019). Serbest Müstezat/Serbest Şiir.Yeni Türk Edebiyatı Dergisi. 19, 33-40.

Dilçin, C. (1997). Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ahmet Haşim. (1985). Bütün Şiirleri (Haz. Asım Bezirci). İstanbul: Can Yayınları.

Tevfik Fikret. (1997). Rübâb-ı Şikeste. İstanbul: İnkılâp Yayınları.

Çalışma No.: 21

Akyüz, K. (1970). Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi. Ankara: Doğuş Matbaacılık.

Uşaklıgil, H. Z. (1981). Mensur Şiirler. İzmir: Hizmet Matbaası.

KAYNAKÇA

Çalışma No.: 22

Beyatlı, Y. K. (2017). Eski Şiirin Rüzgârıyle. İstanbul: Fetih Cemiyeti Yayınları.

Ersoy, M. A. (1994). Safahat. Ankara: Akçağ Yayınları.

Gökalp, Z. (2021). Kızılelma. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Gökalp, Z. (2020). Yeni Hayat. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Parlatır, İ., Okay, M. O.,Enginün, İ. (1992). Türk Dili Dergisi, Çağdaş Türk Şiiri Özel Sayısı IV. S: 481-482, s.:420-718. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışma No.: 23

Alkan, E. (1995). Şiir Sanatı- Dünyada ve Türkiye'de Şiir Akımları, Şiirin Temel Sorunları-Kavramları. İstanbul: Yön Yayıncılık.

Ahmet Haşim. (2020). Piyale. İstanbul: Yapı Kredi yayınları.

Beyatlı, Y. K. (2018). Kendi Gök Kubbemiz. İstanbul: Fetih Cemiyeti Yayınları.

Çalışma No.: 24

Ersoy, M. A. (2018). Safahat. İstanbul: Timaş Yayınları.

Çalışma No.: 27

Behramoğlu, A. (2001). Son Yüzyıl Büyük Türk Şiiri Antolojisi 1. İstanbul: Sosyal Yayınları.

Çalışma No.: 28

Savcı, M., Aysan, F. (2017). Teknolojik Bağımlılıklar ve Sosyal Bağlılık: İnternet Bağımlılığı, Sosyal Medya Bağımlılığı, Dijital Oyun Bağımlılığı ve Akıllı Telefon Bağımlılığının Sosyal Bağlılığı Yordayıcı Etkisi. Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi 30 (3), ss. 202-216.

Çalışma No.: 29

Korkmaz, Z. (2009). Anadolu'da Oğuz Türkçesi Temelinde İlk Yazı Dilinin Kuruluşu. Türk Dili Araştırmaları Yıllığı–Belleten. 57(2). 61-69.

Çalışma No.: 30

Namlı, T. (2018). Geleneksel Edebiyatın Uç Beyliği: Edebiyat Dergiciliği İçinde Bizim Külliye.

Erişim: https://scholar.google.com.tr/citations?view_op=view_citation&hl=tr&user=LBfPMhcAAAAJ&citation_for_view=LBfPMhcAAAAJ:qjMakFHDy7sC (E.T: 08.11.2021).

Güler, A. F. (1997). Üvercinka'ya Girmeyen Üç Şiir: Üç Adet Yıldız. Bizim Külliye.

https://drive.google.com/file/d/1dMnKtLbnsTRUmgbhdoWFXWjVPo9Kr21v/view (E.T: 08.11.2021)

Çalışma No.: 31

Kırbaç, S. (1995). Türk'ün Sesi Manas. İstanbul: Türk Edebiyatı Sayı: 265.

Çalışma No.: 32

Ataç, N. (2008). Söyleşiler. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 33

Buğra, T. (1992). Politika Dışı. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Çalışma No.: 34

Ahmet Rasim. (2006). Şehir Mektupları. (Haz. Mustafa Özçelik). İstanbul: Beyan Yayınları.

Taner, H. (2017). Devekuşuna Mektuplar-2 Yaz Boz Tahtası. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 35

Abasıyanık, S. F. (2001) Mahalle Kahvesi, Havada Bulut Bütün Eserleri: 4, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Ali, S. (2019). Yeni Dünya, Ankara: Nilüfer Yayıncılık.

Çalışma No.: 36

Safa, P. (2011). Dokuzuncu Hariciye Koğuşu. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çalışma No.: 37

Safa, P. (2006). Yalnızız. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çalışma No.: 38

Parlatır, İ., Enginün, İ. ,Okay, O., Kerman, Z. ve Yetiş, K. (2011). Güzel Yazılar-Romanlar. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Çalışma No.: 39

Oktay, A. (1993). Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923–1950). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Yaşar Kemal. (2018). İnce Memed 1. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 40

Sepetçioğlu, M. N. (2005). Kilit. İstanbul: İrfan Yayıncılık.

Çalışma No.: 42

Apaydın, T. (1959). Yarbükü. İstanbul: Varlık Yayınları.

Atay, O. (2018). Eylembilim. İstanbul: İletişim Yayınları.

Çalışma No.: 43

Ağaoğlu, A. (2003). Bir Düğün Gecesi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 44

Doğan, S., Karaağaç, G. (2021). Örneklerle Dilbilgisel Bağdaşmazlık ve Anmasal Tutarsızlık. İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi 4 (16), ss., 25- 42.

Çalışma No.: 46

Başkut, C. F. (2006). Buzlar Çözülmeden. İstanbul: İnkılâp Yayınları.

Çalışma No.: 47

Anday, M. C. (2021). Toplu Oyunlar 1. İstanbul: Everest Yayınları.

Çalışma No.: 50

Balcı Y., Dayanç M., Filizok R., Macit M., Özsarı M. (2012). Eleştiri Tarihi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Çalışma No.: 50

Kaplan, M. (2001). Şiir Tahlilleri 2 Cumhuriyet Devri Türk Şiiri. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Köprülü, M. F. (1980). Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Halman, T. S. vd. (2006). Türk Edebiyatı Tarihi 4. İstanbul: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Özçelebi, B. (2003). Cumhuriyet Döneminde Edebî Eleştiri 1923-1938. İstanbul: MEB Yayınları.

Çalışma No.: 52

Aksoy, Ö. A. (1980). Dil Yanlışları. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kavcar, C., Oğuzkan, A. F., Aksoy, Ö. (2012). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Anı Yayıncılık.

Şenödeyici, Ö., Şen, C., Koşik, H. S., Şenödeyici, S. (2015). Herkes İçin Sözlü ve Yazılı Anlatım Bilgileri. İstanbul: Kesit Yayınları.

Çalışma No.: 53

Öztunç, M. (2015). Orhan Okay ile Söyleşi. Orhan Okay ile Kitapları Üzerine Türk Dili Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi,765, s. 46-58. https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/09/20150929.pdf (E.T: 02.11.2021)

Çalışma No.: 54

Kemal, Y. (2018). Peri Bacaları-Bu Diyar Baştan Başa-3. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 55

Çalık, E. (1953). Edebî Mülâkatlar. İstanbul: Ötüken Yayınları.

Kemal, Y. (2003). Yanan Ormanlarda Elli Gün-Bu Diyar Baştanbaşa -2. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Çalışma No.: 56

https://www.aa.com.tr/tr/roportaj/psikiyatrist-yazar-gulseren-budayicioglu-degisen-dunya-duzeninde-kadin-erkek-iliskilerini-anlatti/2168343 (E.T: 28.12.2021)

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Çalışma No.: 1

www.123rf.com ID:8520594

Çalışma No.: 3

www.123rf.com ID:136401809

www.123rf.com ID:96198061

www.123rf.com ID:56929667

Çalışma No.: 22

https://www.ktb.gov.tr/EN-118070/ahmet-hasim.html (E.T: 11.12.2021)
https://www.kepez-bld.gov.tr/news.php?id=4775/Kepezde-Yahya-Kemal-anilacak (E.T: 11.12.2021)

Çalışma No.: 23

Görsel 1: www.123rf.com ID:87176624

Görsel 2: www.123rf.com ID:50220944

Çalışma No.: 24

http://kitap.eba.gov.tr/panel/dosyalar/upload/gorsel/1036/GR_2546_30_03_2018_12_57_52_109.jpg (E.T: 20.11.2021)

Çalışma No.: 28

www.pixabay.com ID:5187243

Çalışma No.: 33

https://kygm.ktb.gov.tr/Resim/319,dsc0034jpg.png?0 (E.T: 20.12.2021)

Çalışma No.: 46

http://www.devtiyatro.gov.tr/DevletTiyatro/tr/oyundetay/2415?a=-buzlar-cozulmeden (E.T: 18.11.2021)

Çalışma No.: 50

http://kutuphane.akmb.gov.tr/opac/details?id=39777&materialType=BK&query=sayi (E.T:03.12.2021)

http://openaccess.marmara.edu.tr/handle/11424/124429 (E.T:03.12.2021)

Çalışma No.: 55

Görsel 1: www.123rf.com ID: 34171038

Görsel 2: https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/turk-edebiyatinin-yalniz-ve-huzunlu-oykucusu-sait-faik-abasiyanik/1835545 (E.T: 01.12.2021)

Çalışma No.: 56

https://cdn-acikogretim.istanbul.edu.tr/auzefcontent/20_21_bahar/yoicin_turk_dili_2/7/index.html#konu-1 (E.T: 30.11.2021)

Kaynakçada listelenmeyen tüm çizim ve görseller, kitap komisyonu grafikerleri tarafından hazırlanmıştır.